

Amcan Llesiant 3

– Cymunedau Ffyniannus

Galluogi ein cymunedau a'n hamgylchedd i fod yn iach, yn ddiogel ac yn ffyniannus.

Dyfarniad cyffredinol

Rydym am alluogi ein cymunedau a'n hamgylchedd i fod yn iach, yn ddiogel ac yn ffyniannus.

- *Mae arwyddion cadarnhaol yn dod i'r amlwg o'r economi leol, ond mae rhai heriau'n parhau.*
- *Er bod gennym heriau amgylcheddol sylweddol i'w datrys, gwnaed cynnydd cynnar sylweddol a bydd gwaith arloesol i ddatblygu llwybrau carbon yn ein cynorthwyo i dargedu gweithgarwch i gyrraedd y targedau lleihau carbon mwy heriol.*
- *Rydym wedi gwneud gwelliant sylweddol i ailgylchu gwastraff o ganlyniad i newidiadau i'r gwasanaeth.*

Pam mae hyn yn bwysig

Mae darparu swyddi diogel sy'n talu'n dda i bobl leol yn hanfodol ac mae cynyddu cyflogadwyedd yn hanfodol i fynd i'r afael â thlodi a lleihau anghydraddoldebau. Mae hyn yn cael effaith ddramatig ar ein hiechyd a'n gallu i weithredu mewn cymdeithas bob dydd.

Mae gan Sir Gaerfyrddin gyfradd anweithgarwch economaidd uchel. Mae hyn yn rhwystr sylweddol i dwf yn Sir Gaerfyrddin, gan fod y rheiny sy'n anweithgar yn economaidd yn ffynhonnell sylweddol o gyflenwad llafur sy'n elfen hanfodol o farchnad lafur sy'n gweithredu'n dda. Mae hyn hefyd yn peri pryder o ystyried y gall bod yn anweithgar am gyfnod hir effeithio'n negyddol ar lesiant, iechyd a boddhad bywyd unigolyn.

Un rhwystr i gyflogaeth i lawer yw diffyg cymwysterau neu sgiliau. Mae hyn yn berthnasol i'r rheiny nad oes ganddynt unrhyw gymwysterau o gwbl a'r rheiny sy'n dymuno ailsgilio neu uwchsgilio i wella eu hunain a cheisio gwaith ar lefel uwch neu waith arall. Mae hwn yn fater perthnasol i Sir Gaerfyrddin, gan fod gan y Sir nifer uwch na'r cyfartaledd o bobl heb unrhyw gymwysterau a chyfran is na'r cyfartaledd o bobl â chymwysterau lefel uwch.

Mae ardaloedd o'r Sir yn agored i effeithiau negyddol yr argyfwng hinsawdd, llifogydd yn enwedig. Mae ychydig dros 15,000 o eiddo yn y Sir ar hyn o bryd ar ryw lefel o berygl llifogydd. Bydd newid yn yr hinsawdd yn cynyddu nifer yr eiddo, y seilwaith a'r gwasanaethau allweddol sydd mewn perygl o lifogydd. Bydd manau nad ydynt yn cael llifogydd ar hyn o bryd yn wynebu perygl o lifogydd a bydd y rheiny y gwyddom eu bod eisoes mewn perygl yn gweld lefel y risg honno'n cynyddu.

Mae'r Sir yn parhau i fod yn gadarnle strategol allweddol ar gyfer dyfodol y Gymraeg a chydabyddir manteision cymdeithasol ac economaidd dwyieithrwydd yn eang. Mae tystiolaeth a gasglwyd drwy'r arolwg trigolion yn dangos bod yr ymatebwyr at ei gilydd yn cytuno ei bod yn bwysig bod y Gymraeg yn cael ei hyrwyddo a'i gwarchod.

Mae cludiant a phriffyrdd yn chwarae rhan allweddol wrth gefnogi a chynnal ein cymunedau, mae'n darparu'r seilwaith hanfodol sy'n cysylltu pobl â'i gilydd, yn dod â chymunedau ynghyd ac yn galluogi busnesau i dyfu ac ehangu.

Dolenni defnyddiol:

[Strategaeth Gorfforaethol 2022/27](#)

Y mesurau llwyddiant allweddol a bennwyd gennym ar gyfer yr amcan cyffredinol hwn

Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion poblogaeth cyffredinol a'r mesurau perfformiad a fydd yn cael eu monitro ar gyfer Amcan Llesiant 3.

Mae'r Dangosyddion Poblogaeth yn bennaf yn cynnwys data sydd ar gael i'r cyhoedd ac a nodwyd i ddatblygu dealltwriaeth o dueddiadau a sefyllfa Sir Gaerfyrddin mewn perthynas ag awdurdodau lleol eraill Cymru. Mae ein hamcanion Llesiant yn fodd i'r Cyngor chwarae rôl bwysig wrth wneud cynnydd yn erbyn y dangosyddion hyn. Dylid nodi fodd bynnag nad yw'r rhain yn arwydd o berfformiad y Cyngor yn unig a bydd llawer o ffactorau allanol yn dylanwadu arnynt.

Mae'r Mesurau Perfformiad yn cynnwys ffurflenni statudol, mesurau mewnol y Cyngor a canfyddiadau ymgynghori yr ydym yn eu defnyddio i fesur a monitro perfformiad yn rheolaidd. Cyfrifoldeb uniongyrchol y Cyngor yw'r rhain.

Dangosyddion Poblogaeth		Esbonio'r Data
Dangosydd	Tuedd	
Incwm Gwario Gros Aelwydydd (GDHI)		<p>Mae incwm gwario aelwydydd yn codi ond mae'r lefelau'n parhau i fod yn is na'r cyfartaleddau cenedlaethol</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2016 a 2020 ac mae'n dangos tuedd sy'n cynyddu'n gyffredinol.</i></p> <p>Mae Incwm Gwario Gros Aelwydydd yn amcangyfrif o faint o arian sydd gan aelwyd i'w wario ar nwyddau a gwasanaethau ac i'w gynilo.</p> <p>Yn 2020 gostyngodd incwm gwario gros aelwydydd y pen yn y DU 0.2% o gymharu â 2019; gostyngodd Lloegr 0.2% a Gogledd Iwerddon 0.5%, tra nododd Cymru a'r Alban gynnydd o 0.9% a 0.3%, yn y drefn honno.</p> <p>Yn Sir Gaerfyrddin gwelwyd twf o 1.1% dros yr un cyfnod i £17,349 yn 2020, sy'n fwy na'r gyfradd twf yn achos Cymru a gwledydd eraill y DU. Er bod hyn yn gadarnhaol, mae'r lefel hon yn parhau i fod yn is na chyfartaledd Cymru o £17,592 ac mae'n sylweddol is na chyfartaledd y DU o £21,440.</p> <p>Mae chwyddiant ar ei lefel uchaf ers blynyddoedd lawer gyda'r cynnydd mwyaf sylweddol i'w weld mewn eitemau hanfodol megis bwyd a chyfleustodau. Mae hyn yn golygu bod pobl yn talu mwy am yr eitemau hyn pan nad yw eu hincwm gwario, yn y rhan fwyaf o achosion, yn cynyddu ar yr un gyfradd. Mae hyn yn rhoi pwysau ar aelwydydd ac yn y pen draw gall arwain at ddirywiad mewn safonau byw, gan effeithio ar iechyd, diogelwch a ffyniant.</p> <p>Er bod hyn yn uniongyrchol gysylltiedig â'r dulliau cymorth a nodir yn Amcan Llesiant 2, mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod y rôl bwysig sydd gan yr economi leol ei chwarae yn hyn o beth, wrth roi cyfleoedd i bobl leol gael gwybodaeth ystyrlon neu gymorth i wella eu siawns o gael gwaith gymaint ag y bo modd.</p>

<p>Nifer y bobl a laddwyd neu a anafwyd yn ddifrifol ar y ffyrdd</p>		<p>Mae nifer y bobl sy'n cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol ar y ffyrdd wedi cynyddu yn dilyn anterth y pandemig</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2019 a 2022 ac mae'n dangos patrwm amrywiol a nodweddir gan y pandemig Covid.</i></p> <p>Mae'r data diweddaraf ar gyfer 2021 ar lefel Cymru yn dangos bod 5.3% o'r holl farwolaethau ymhlith pobl rhwng 5-19 oed a 3.9% ymhlith pobl rhwng 20-34 oed oherwydd damweiniau trafnidiaeth ar dir.¹³</p> <p>Yn 2022, yn Sir Gaerfyrddin y gwelwyd yr ail nifer uchaf o bobl (83) yn cael eu lladd neu eu hanafu'n ddifrifol ar ffyrdd o blith holl awdurdodau lleol Cymru.</p> <p>Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i wneud ffyrdd y Sir yn fwy diogel drwy weithio mewn partneriaeth gryfach i godi ymwybyddiaeth, addysgu a hyfforddi pob math o ddefnyddwyr ffyrdd er mwyn gwella sgiliau ac ymddygiad.</p>
<p>Lefelau llygredd nitrogen deuocsid (NO2) yn yr aer</p>		<p>Mae lefel y nitrogen deuocsid yn yr aer yn gostwng</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2016 a 2020 ac mae'n dangos tuedd sy'n gostwng yn gyffredinol.</i></p> <p>Mae'r mesur hwn yn rhoi syniad o ansawdd yr aer trwy roi crynodiad cyfartalog o lygryddion yn yr aer. Mae nitrogen deuocsid yn un o sawl llygrydd mawr ac mae'n cael ei ryddhau i'r aer trwy losgi tanwydd. Mae'r llygryddion hyn nid yn unig yn cael effeithiau niweidiol difrifol ar iechyd pobl, maent hefyd yn gwaethygu'r argyfyngau hinsawdd a natur yr ydym yn eu hwynebu.</p> <p>Yn gadarnhaol, mae lefel Nitrogen Deuocsid yn yr aer yn Sir Gaerfyrddin wedi bod ar duedd ar i lawr yn bennaf, gan ostwng o 5.9 (µg/m3) yn 2019 i 4.2 (µg/m3) yn 2020.</p> <p>Er bod hyn yn cymharu'n gadarnhaol â chyfartaledd Cymru o 6.5 (µg/m3), mae gan y sir bellach yr 8^{fed} lefel isaf o blith holl awdurdodau lleol Cymru o'i gymharu â'r 6^{ed} y flwyddyn flaenorol.</p>
<p>Cyfraddau troseddau</p>		<p>Er gwaethaf cyfraddau cynyddol, mae Sir Gaerfyrddin yn parhau i fod yn un o'r lleoedd mwyaf diogel yn y wlad</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2018/19 a 2022/23 ac mae'n dangos tuedd gynyddol, gyda chynnydd sydyn rhwng 2021 a 2022.</i></p> <p>Mae nifer y troseddau wedi bod yn cynyddu yn gyffredinol yn Sir Gaerfyrddin dros y pum mlynedd diwethaf. Mae'r data diweddaraf ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23 yn dangos</p>

¹³ [Marwolaethau a gofrestrwyd yng Nghymru a Lloegr: 2021 \(poblogaethau wedi'u hadnewyddu\) - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#)

		<p>bod 16,381 o achosion o droseddau wedi'u cofnodi yn y sir, sy'n gynydd o 497 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.</p> <p>Er bod hyn yn wir, mae'r Sir yn parhau i fod yn un o'r rhai mwyaf diogel yn y wlad gan fod y cyfraddau cymharol yn eithaf isel. Mae diogelwch cymunedol yn flaenoriaeth i'r Cyngor a thrwy waith rhagweithiol y Bartneriaeth Cymunedau Mwy Diogel, mae'n bosibl targedu'r prif broblemau trosedd ac anhrefn yn y Sir gan sicrhau bod pobl yn teimlo'n ddiogel i fyw a gweithio yn y Sir ac ymweld â hi.</p>
--	--	--

Y canlyniadau yr ydym yn eu gosod i'n hunain

Canlyniadau'r Strategaeth Gorfforaethol	Cynnydd yn ystod 2022/23	Wedi gwella Ydyn/Nac ydyn?
Cefnogir busnesau a darperir swyddi.	Cefnogwyd 1,237 o fusnesau a chrëwyd 1,350 o swyddi uniongyrchol trwy gyfrwng Cronfa Mentrau Gwledig Sir Gaerfyrddin, y Gronfa Datblygu Eiddo, Prosiect Denu Twristiaid Pentywyn, Neuadd y Farchnad Llandeilo, Cronfa Datblygu Adfywio Rhydaman, CRF - Trefi a Thwf, Gweithgarwch Adfywio Tref Caerfyrddin, Gweithgarwch Adfywio Tref Rhydaman, Canolfan Parry Thomas, C4W+/C4w+ YPG, y Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol, Gweithffyrdd/STU, CRF - Iaith Gwaith, BREF, Trawsnewid Trefi, Caffael Blaengar, Twf Busnes a Busnesau Newydd, Ymgysylltu â Busnesau wedi'i dargedu, CRF Busnes Llanelli	Ydyn
Caiff pobl eu cynorthwyo i fanteisio ar gyfleoedd lleol boed hynny trwy ddechrau busnes, ennill cymwysterau neu gael gwaith ystyrlon.	Cafodd 14 o unigolion eu cynorthwyo i sefydlu busnes newydd o dan y gronfa Dechrau Busnes ac mae 619 o unigolion wedi cael eu helpu i gael gwaith drwy C4W+ C4W YPG, Gweithffyrdd/STU a gweithgarwch cysylltiedig gyda'r Ganolfan Byd Gwaith. Trwy'r rhaglenni cyflogadwyedd yn Sir Gaerfyrddin mae 463 o unigolion wedi cael eu cynorthwyo i gael gwaith ystyrlon, gyda Gweithffyrdd+ yn gweithio gyda phobl sy'n wynebu nifer o rwystrau.	Ydyn
Caiff busnesau eu cynorthwyo i fanteisio ar gadwyni cyflenwi lleol a chyfleoedd caffael.	Mae 303 o fusnesau wedi cael cefnogaeth o dan y Fenter Caffael Blaengar. Yn ogystal, sicrhawyd cyllid o dan y Gronfa Ffyniant Gyffredin i gyflawni prosiect ymgysylltu â busnesau i hyrwyddo dull Meddwl Sir Gâr yn Gyntaf i annog gwariant o fewn Sir Gaerfyrddin gan ddatblygu rhyng-fasnachu – gan gysylltu busnesau â'i gilydd i gefnogi cadwyni cyflenwi lleol. Menter gaffael flaengar	Ydyn

	<p>yn Sir Gaerfyrddin i gynyddu gwariant lleol. Fel rhan o waith ymgysylltu caffael gyda chyflenwyr ar gyfer ein gweithgarwch tendro yn 2022-23:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cafwyd cyfarfodydd un-i-un gyda 28 o gyflenwyr; • Cynhaliwyd 4 Digwyddiad Ymgysylltu â'r Farchnad Gynnar gyda 151 yn bresennol; • Cynhaliwyd 6 Gweithdy/Gweminar Tendro Byw gyda 125 yn bresennol; • 9 Sesiwn Briffio Tendro gyda 434 yn bresennol; • 2 Ddigwyddiad Bod yn Barod i Dendro, 67 yn bresennol; • 3 Digwyddiad Consortia / Gwneud Cynnig ar y Cyd, 101 yn bresennol. 	
<p>Mae pobl yn teimlo eu bod wedi'u grymuso i fyw bywydau egniol ac iach drwy gael mynediad at wasanaethau a darpariaeth sy'n addas i'r diben</p>	<p>Rydym wedi ailsefydlu hyder y cyhoedd i gymryd rhan mewn ymarfer corff, gyda phresenoldeb yn dychwelyd i'r lefelau fel yr oeddent cyn y pandemig (dros 100,000 fesul mis calendr) erbyn diwedd y flwyddyn. Roedd hyn yn cynnwys dangos safonau iechyd a diogelwch rhagorol trwy ennill gwobr 'Tlws Hamdden' rhyngwladol RoSPA.</p> <p>Defnyddiwyd dros £300k o gyllid allanol ychwanegol i gynyddu ac ehangu'r rhaglenni gweithgarwch sydd ar gael, o wersi nofio am ddim i blant sy'n byw mewn amddifadedd a 61,000 o gyfranogiadau yn ein rhaglen ysgolion 'soffa i 2km', i etifeddiaeth Actif i bobl ifanc, i chwaraeon cerdded a gweithgarwch cyn-diabetes i oedolion, i 'cyrlio a phaned' i oedolion hŷn, i Beat the Street ar gyfer cymuned gyfan Llanelli a oedd yn cynnwys bron i 7,000 o boblogaeth y dref a deithiodd dros 43,000 o filltiroedd dros 6 wythnos a chreu newid sylweddol yn lefelau gweithgarwch pobl.</p> <p>Gwnaed gwelliannau penodol i'r ardaloedd croeso yng Nghanolfannau Hamdden Caerfyrddin a Dyffryn Aman, gan ddigideiddio mynediad ymhellach i alluogi'r staff gwasanaethau cwsmeriaid i wella eu cyswllt â chwsmeriaid. Aeth y gwaith o ddigideiddio ar draws Chwaraeon a Hamdden Actif hefyd yn ei flaen o ran defnydd a phoblogrwydd yr Ap Actif, gan ddyblu nifer lawrlwythiadau'r Ap o gymharu â 2021-22 (lawrlwythwyd gan 46,000 o bobl) gyda chyfartaledd o 230,000 o ddefnyddiau modiwl / 28,000 o drafodion y mis (70% o'r holl drafodion).</p>	

	<p>Cyrhaeddiad cyfartalog ar draws pob platfform digidol (y we/cyfryngau cymdeithasol/ap) o 406,000 y mis.</p> <p>Gwella cynaliadwyedd/teithio llesol drwy osod a gweithredu manau parcio a gwefru ceir ac e-feiciau mewn gwahanol ganolfannau hamdden a mynd â gweithgareddau i gymunedau drwy gyfrwng ein fan Actif a sefydlu rhaglenni gweithgareddau mewn 3 neuadd gymunedol yng Nghwmaman, Cydweli a Hendy-gwyn ar Daf.</p> <p>Gosodwyd wyneb newydd ar gae astrotyrff Canolfan Hamdden Dyffryn Aman/Ysgol Dyffryn Aman, gyda gwaith ar gae 3G newydd sbon a gosodiad trac synthetig i gychwyn yn fuan.</p>	
Rydym ar y trywydd iawn i gyrraedd y targedau ailgylchu cenedlaethol	<p>Eleni rydym wedi rhagori ar y targed statudol, gyda pherfformiad o 65.25% sy'n cael ei wirio gan CNC ar hyn o bryd cyn i gyfraddau ailgylchu swyddogol gael eu rhyddhau ar gyfer 2022/2023 yn genedlaethol. Yn dilyn y newidiadau, mae'r perfformiad ailgylchu yn Ch4 wedi gwella'n sylweddol o gymharu â'r llynedd o Ch4 2022 - 60.03% i Ch4 2023 - 67.69%.</p>	Ydyn
Parhau i weithio tuag at ddod yn Awdurdod Lleol Carbon Sero Net erbyn 2030	<p>Mae'r Cyngor yn dangos ymrwymiad sefydliadol cryf i leihau carbon a hwn oedd yr awdurdod lleol cyntaf yng Nghymru i gyhoeddi cynllun gweithredu sero net ac mae wedi adrodd yn flynyddol yng nghyswllt y cynllun. Yn absenoldeb canllawiau ar fodel cost nid yw'r cynllun na'r diweddariadau blynyddol wedi nodi cyfanswm cost y cynllun i gyflawni amcan sero net y Cyngor. Yn 2023 datblygodd y Cyngor fethodoleg ar gyfer amcangyfrif y gost o gyrraedd targed sero net y Cyngor erbyn 2030. Mae angen mireinio'r model ymhellach i ddarparu dull cyson ar draws awdurdodau lleol Cymru. Mae'r awdurdod yn pwysu ar Lywodraeth Cymru am arweiniad wrth weithio gyda phartneriaid yn Ninas-ranbarth Bae Abertawe i ddatblygu'r model.</p>	Ydyn
Ceisio sicrhau bod mwy o leoliadau addysg a gofal plant blynyddoedd cynnar ar gael ledled y sir a'u bod yn fwy fforddiadwy, i fynd i'r afael ag un o'r rhwystrau cyffredin sy'n wynebu unigolion sydd am ddychwelyd i weithio neu ddod o hyd i waith.	<p>Cynnig Gofal Plant 30 awr y Gwasanaeth Digidol Cenedlaethol - mae gwaith hyrwyddo a chefnogi wedi parhau i sicrhau bod rhieni a darparwyr gofal plant cymwys yn gyfarwydd â'r broses. Derbyniwyd a phroseswyd 522 o geisiadau rhieni rhwng 1 Ionawr a 31 Mawrth 2023 ac mae 149 o ddarparwyr gofal plant wedi cwblhau eu cofrestrriad ar-lein. Talwyd ychydig o dan £1.7M i ddarparwyr gofal plant lleol yn Sir Gaerfyrddin i blant cymwys yn ystod y flwyddyn (1 Ebrill 2022 – 28 Chwefror 2023).</p> <p>Nid oedd ein Hasesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant diweddaraf ar gyfer 2022-27, a gyflwynwyd i</p>	Ydyn

	Lywodraeth Cymru ym mis Mehefin 2022, yn nodi unrhyw bwysau digonolrwydd meintiol nac ansoddol ar gyfer lleoedd i blant 3 oed a ariennir gan Dysgu Sylfaen mewn lleoliadau Gofal Plant cymeradwy ledled Sir Gaerfyrddin. Dywedodd nifer o Ddarparwyr Gofal Plant cymeradwy fod ganddynt leoedd gwag yn hydref 2021 a fyddai'n awgrymu bod gennym leoedd gwag mewn rhai lleoliadau ledled Sir Gaerfyrddin.	
Ceisio gwella mynediad at wasanaethau trwy rwydweithiau trafnidiaeth a seilwaith gwell.	Mae'r dyhead am newid dulliau teithio wedi dylanwadu ar ein buddsoddiad mewn seilwaith, yn enwedig o amgylch ein prif ganolfannau poblogaeth lle rydym wedi adeiladu seilwaith newydd i gefnogi dulliau teithio mwy cynaliadwy	Ydyn
Gwella datblygiadau presennol ac archwilio datblygiadau newydd i gyfyngu ar effeithiau llifogydd a bygythiadau amgylcheddol eraill sy'n effeithio ar ein trigolion a defnyddwyr gwasanaethau.	Rydym wedi cyflawni 12 cynllun o fewn ein rhaglen gwaith cyfalaf, amcangyfrifir bod 4 o'r cynlluniau hyn yn lleihau llifogydd i 112 o eiddo preswyl ac 13 o eiddo busnes. Rydym yn defnyddio telemetreg yn rhai o'n hasedau, sy'n rhoi data byw i ni ar lefelau afonydd mewn ardal risg uchel. Y gobaith yw y bydd hyn yn llywio ein hymateb gweithredol yn well, gan ein galluogi i dargedu'r ardaloedd sy'n wynebu'r risg mwyaf. Rydym wrthi'n datblygu ein Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd 2024-2030 a fydd yn nodi ein blaenoriaethau FCERM# dros y 7 mlynedd nesaf. #Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Cenedlaethol	Gallwn
Cynnal cyfraddau troseddu isel gan barhau i weithio'n effeithiol mewn partneriaeth i fynd i'r afael â'r cyfraddau cynyddol sy'n amlwg mewn rhai ardaloedd o'r sir.	Cynhaliwyd cyfraddau troseddau isel trwy weithio'n effeithiol mewn partneriaeth. Bu cynnydd bychan yn nifer y troseddau a adroddwyd yn 2022/23 - 16,381 - sydd 3% (497) yn uwch na'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, mae'r sir yn parhau i fod yn un o'r ardaloedd mwyaf diogel yn y DU a Dyfed-Powys yw'r ardal Heddlu sydd â'r cyfraddau troseddu isaf yng Nghymru a Lloegr.	
Cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg.	Mae data'r Cyfrifiad diweddaraf ar gyfer 2021 yn dangos bod Sir Gaerfyrddin yn gartref i 72,838 o siaradwyr Cymraeg. Mae hyn yn cyfateb i 39.9% o gyfanswm poblogaeth y sir. Mae'r ffigur hwn wedi gostwng 5,210 ers y Cyfrifiad diwethaf yn 2011, sy'n cyfateb i ostyngiad pwynt canran o 4.0. Dyma'r gostyngiad mwyaf fel pwynt canran o blith holl awdurdodau lleol Cymru.	Nac ydyn
Mwy o hyder a defnydd o'r Gymraeg fel iaith ffyniannus.	Mae nifer y bobl sy'n gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg yn y sir wedi gostwng 1.9 pwynt canran neu 1,828 o bobl. Mae hyn yn ostyngiad sylweddol is na'r ffigurau ar gyfer y rheiny sydd ond yn gallu siarad Cymraeg.	Nac ydyn

Fel Cyngor, rydym yn canolbwyntio ar y blaenoriaethau thematig a gwasanaeth canlynol

Blaenoriaeth Thematig Amcan Llesiant 3a: Adferiad a Thwf Economaidd

Blaenoriaeth Thematig Amcan Llesiant 3b: Datgarboneiddio a'r Argyfwng Natur

Blaenoriaeth Thematig Amcan Llesiant 3c: Y Gymraeg a Diwylliant Cymru

Blaenoriaeth Thematig Amcan Llesiant 3d: Diogelwch Cymunedol, Cydnerthedd a Chydlyniant

Blaenoriaeth Gwasanaeth Amcan Llesiant 3e: Hamdden a Thwristiaeth

Blaenoriaeth Gwasanaeth Amcan Llesiant 3f: Gwastraff

Blaenoriaeth Gwasanaeth Amcan Llesiant 3g: Priffyrdd a Thrafnidiaeth

Blaenoriaeth Thematig 3a - Adferiad a Thwf Economaidd

Mae arwyddion cadarnhaol yn dod i'r amlwg o'r economi leol, ond mae rhai heriau'n parhau.

Gan adeiladu ar y Cynllun Adferiad Economaidd (ERP), rydym wedi sicrhau ac yn gwireddu'r Gronfa Ffyniant Gyffredin (SPF) yn Sir Gaerfyrddin. Bydd y gronfa £38.68m yn helpu i gyflawni rhai o amcanion strategol allweddol Sir Gaerfyrddin. Bydd y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn darparu cyfleoedd newydd i gymunedau lleol, yn cefnogi datblygiad a thwf busnesau lleol yn ogystal â chefnogi adferiad canol ein trefi ac mae'n gymysgedd o gyllid refeniw a chyfalaf y gellir ei ddefnyddio i gefnogi ystod eang o ymyriadau i feithrin balchder bro a gwella cyfleoedd bywyd. Rydym hefyd wedi lansio ail gam y Rhaglen ARFOR gwerth £11 miliwn, sy'n ceisio sicrhau hwb economaidd a chryfhau'r Gymraeg ar draws siroedd Gwynedd, Ceredigion, Sir Gaerfyrddin ac Ynys Môn.

Yn ogystal, mae cynlluniau cyfalaf adfywio sylweddol wedi'u cyflawni, yn fwyaf nodedig y gwaith o ailddatblygu Neuadd y Farchnad, Llandeilo a Phrosiect Denu Twristiaid Pentywyn. Mae'r ddau brosiect yn dangos uchelgais yr Awdurdod i fuddsoddi mewn seilwaith a fydd yn ysgogi ac yn cefnogi'r economi leol.

Er ei fod yn gadarnhaol, mae'r Sir yn parhau i wynebu heriau:

- ! Yn gadarnhaol, mae'r cyfraddau diweithdra yn gostwng, ac mae'r cyfraddau cyflogaeth yn cynyddu. Fodd bynnag, mae'r Sir yn dal i arddangos lefel uwch na'r cyfartaledd o bobl (16-64 oed) sy'n economaidd anweithgar. Gall hyn gyfyngu ar gyflenwad llafur a llesteirio twf economaidd.
- ! Mae Sir Gaerfyrddin yn parhau i fod ar ei hôl hi o gymharu â'r cyfartaleddau cenedlaethol o ran y gyfran sy'n gymwys i lefel 4 neu uwch. Mae datblygu sgiliau a chymwysterau yn gwella cyflogadwyedd a rhagolygon gyrfa ac yn creu marchnad lafur fedrus a galluog iawn.
- ! Mae'n parhau i arddangos bwlch cynhyrchiant sylweddol a pharhaus gyda gweddill y DU.
- ! Dibyniaeth ar ficrofusnesau a busnesau bach, ynghyd â chyflogaeth gymharol uchel yn y sector cyhoeddus a all wneud yr economi yn fwy agored i fygythiadau.
- ! Mae'r argyfwng costau byw sy'n cael ei yrru gan y cynnydd sylweddol mewn chwyddiant a phrisiau ynni yn cael effaith ar fusnesau. Felly, mae grantiau cymorth busnes drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin wedi cael eu cyflwyno i gynorthwyo busnesau ac ysgogi twf.

Pam mae hyn yn bwysig?

- ⊙ Mae cryfder ein heconomi leol yn ganolog i lesiant ehangach ein cymunedau ac yn y dyfodol byddwn yn canolbwyntio ein hymdrechion adfywio ar ddatblygu ein busnesau, ein pobl a'n lleoedd. Yn ein cynlluniau ar gyfer y dyfodol byddwn yn galluogi Sir Gaerfyrddin i fod yn fwy cynhyrchiol wrth fod yn fwy cyfartal, yn fwy gwyrdd ac yn iachach a chefnogi cydnerthedd a thwf busnesau a chymunedau.
- ⊙ Mae darparu swyddi diogel gyda chyflog da yn ganolog i bopeth yr ydym yn ceisio'i gyflawni.
- ⊙ Mae cynyddu cyflogadwyedd yn hanfodol i drechu tlodi a chostau byw a lleihau anghyfartaledd ac mae'n cael effaith sylweddol ar ein hiechyd a'n gallu i fyw mewn cymdeithas.
- ⊙ Mae angen i ni greu economi hynod wybodus a chreadigol trwy fwyhau lleoedd hyfforddiant a chyflogaeth i bobl leol, a hynny drwy greu swyddi a darparu prentisiaethau o safon, cyfleoedd hyfforddiant a phrofiad gwaith, i sicrhau bod y gweithlu bob amser yn gymwys ac yn meddu ar y sgiliau priodol er mwyn wynebu'r dyfodol.

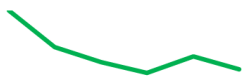

Mesur llwyddiant

Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion poblogaeth cyffredinol a'r mesurau perfformiad a fydd yn cael eu monitro ar gyfer y flaenoriaeth thematig Adferiad a Thwf Economaidd.

Dangosyddion Poblogaeth			
Mesur	Tuedd		Esbonio'r Data
Cyflogaeth a Diweithdra	Y gyfradd cyflogaeth	Cyfradd Diweithdra	<p>Mae'r cyfraddau cyflogaeth yn codi ac mae'r cyfraddau diweithdra yn gostwng</p> <p><i>Mae'r llinellau tuedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2017 i 2022.</i></p> <p>Mae'r gyfradd gyflogaeth yn Sir Gaerfyrddin wedi codi a disgyn yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Roedd rhywfaint o welliant rhwng 2021 a 2022 o gyfradd o 68.7% i 72.3%; fodd bynnag, mae hyn yn parhau i fod yn is na'r cyfartaleddau ar gyfer y DU a Chymru.</p> <p>Mae'r gyfradd ddiweithdra¹⁴ hefyd wedi codi a disgyn ond mae ar duedd gyffredinol ar i lawr sydd yn gadarnhaol, ac roedd yn 2.2% yn 2022. Mae hyn yn is na'r lefelau cyn y pandemig sef 4.0%. Mae hyn yn gyson â'r tueddiadau a welir ar lefelau'r DU a Chymru.</p> <p>Mae Sir Gaerfyrddin yn arddangos cyfradd anweithgarwch economaidd uwch na'r cyfartaledd (22.6% o gymharu â 20.75 ar lefel Cymru), sy'n golygu bod y sir yn gartref i fwy o bobl 16-64 oed nad ydynt yn ymwneud â'r farchnad lafur, sy'n golygu nad ydynt yn gweithio nac yn mynd ati i chwilio am waith. Mae hyn yn cyfyngu ar gyflenwad llafur a gall lesteirio twf economaidd.</p> <p>Mae'r Cyngor yn cydnabod, er mwyn cynnal twf cynaliadwy, bod yn rhaid i'r economi fod wedi'i seilio ar weithlu galluog a hygyrch. Yn unol â hyn, yn sgil cael cymorth adfywio cafodd 1,350 o swyddi uniongyrchol a 116 o swyddi anuniongyrchol eu creu yn 22/23.</p>

¹⁴ Mae person yn ddi-waith os yw'n mynd ati i chwilio am waith neu ar gael i weithio

<p>Lefel uchaf o gymwysterau</p>	<p>Dim cymwysterau</p> 	<p>Cymwysterau hyd at L4+</p> 	<p>Ceir llai o bobl sydd heb unrhyw gymwysterau ond mae nifer y bobl sy'n byw yn Sir Gaerfyrddin ac sydd â chymwysterau lefel uwch yn parhau i fod yn gymharol isel <i>Mae'r llinellau tuedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2017 i 2022.</i></p> <p>Mae cyfran y rheiny sydd rhwng 18 a 64 oed ac sydd heb unrhyw gymwysterau wedi bod ar duedd ar i lawr yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae'r data diweddaraf yn dangos lefel o 7.0%, sy'n cymharu'n gadarnhaol â chyfartaledd Cymru sef 8.3%.</p> <p>I'r gwrthwyneb, mae Sir Gaerfyrddin yn parhau i fod ar ei hôl hi o gymharu â'r cyfartaleddau cenedlaethol o ran y gyfran sy'n gymwys i lefel 4 neu uwch. Gwelwyd gwelliannau rhwng 2017 a 2019 pryd y cyrhaeddodd y lefelau 41.4%, dim ond i ostwng i 37.6% erbyn 2021. Ers hynny mae'r lefelau wedi dechrau codi eto i lefel o 40.0% yn 2022.</p> <p>Mae datblygu sgiliau a chymwysterau yn gwella cyflogadwyedd, yn rhoi hwb i ragolygon gyrfa ac yn creu marchnad lafur fedrus a galluog iawn. Mae hefyd yn sicrhau bod gennym weithlu sy'n addas ar gyfer y dyfodol.</p> <p>Yn ystod 2022/23 cyflawnwyd 502 o gymwysterau achrededig gan drigolion a oedd yn mynychu cyrsiau sy'n gysylltiedig â chyflogaeth o fewn y Rhaglenni Cymunedau am Waith a Chymunedau am Waith a Mwy.</p>
<p>% y bobl sy'n hawlio budd-daliadau yn gysylltiedig â diweithdra am dros 12 mis</p>		<p>Mae llai o bobl yn ddi-waith yn y tymor hir <i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2017 ac Ebrill 2023 ac mae'n dangos tuedd gyson a nodweddir gan ddirywiad yn y blynyddoedd diwethaf.</i></p> <p>Mae cyfradd y bobl rhwng 16 a 64 oed sy'n hawlio budd-daliadau yn gysylltiedig â diweithdra ers dros 12 mis wedi bod ar duedd ar i lawr ers 2021. Roedd y lefelau yn gyson ar 0.5% rhwng 2017 a 2021. Mae'r data diweddaraf ar gyfer Ebrill 2023 yn dangos bod y lefel bellach yn 0.1% sy'n cyd-fynd â chyfartaledd Cymru.</p> <p>Mae hyn yn gadarnhaol ac mae'n dangos bod mwy o bobl yr ystyrid eu bod yn ddi-waith yn y tymor hir wedi cael eu hailintegreiddio'n ôl i'r farchnad lafur.</p> <p>Mae rhaglenni cymorth cyflogadwyedd y Cyngor wedi bod yn gweithio gydag unigolion a oedd yn ddi-waith yn y tymor byr a'r tymor hir i'w cynorthwyo i ddod o hyd i gyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy.</p>	

Genedigaethau a marwolaethau busnes	Genedigaethau		Marwolaethau		<p>Mae cyfraddau genedigaethau busnes ar gynnydd, ond hefyd marwolaethau busnes</p> <p><i>Mae'r llinellau tuedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2016 a 2021.</i></p> <p>Yn dilyn rhywfaint o farweidd-dra rhwng 2017 a 2019, mae cyfraddau genedigaethau busnes yn y sir yn dangos arwyddion o welliant. Mae hyn yn gadarnhaol gan y gall gwelliant yn y gyfradd dechrau busnes fod yn arwydd o fwy o hyder a gallu o fewn yr economi. Mae'r data diweddaraf ar gyfer 2021 yn dangos bod 820 wedi cael eu dechrau, sy'n gynnydd o 100 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Gwelwyd y cynnydd mwyaf yn y sector adeiladu.</p> <p>Bu mwy o amrywiadau o ran marwolaethau busnes. Roedd y lefel yn gyson i raddau helaeth rhwng 2018 a 2020, ond mae cynnydd rhwng 2020 a 2021 yn amlwg (+170). Y prif ffactor sy'n cyfrannu at hyn oedd colli busnesau o fewn y sector Trafnidiaeth a Storio. Mae hyn yn debygol o fod yn gysylltiedig â'r effeithiau a gafodd y cyfyngiadau symud ar y sector o ran cludiant, h.y. diwydiannau rheilffyrdd, cludiant tir, cludiant dŵr a chludiant awyr.</p>
					
Mesurau Perfformiad					
Cefnogir busnesau o fewn yr ardal leol – Ymgynghoriad Busnes	2022		2023		<p>Busnesau: Mae sgôr o -0.88 yn cynrychioli anghytundeb cyffredinol. Mae gan y Cyngor rôl bwysig wrth gefnogi busnesau felly er fod hyn yn achos pryder, dylid nodi y gallai hyn fod yn arwydd o'r heriau ehangach a oedd yn wynebu busnesau ar adeg yr arolwg a'r hinsawdd gynyddol anodd y mae busnesau yn gweithredu ynddo o ystyried yr argyfwng costau byw ac adferiad ar ôl COVID.</p> <p>Yn ystod 2022/23 cefnogwyd 1,237 o ymholiadau gan fusnesau trwy gymorth adfywio.</p>
	-0.88		I'w gadarnhau		
Caiff pobl leol/busnesau lleol eu cefnogi'n dda i fanteisio ar gyfleoedd lleol - Ymgynghoriadau â Thrigolion/Busnesau	2022		2023		<p>Busnesau: Mae'r canlyniadau'n dangos nad oedd y busnesau a ymatebodd i'r ymgynghoriad (roedd 36 ohonynt) ar y cyfan yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi i fanteisio ar gyfleoedd lleol, gyda'r datganiad hwn yn sgorio -0.76.</p> <p>Trigolion: Nododd cyfran sylweddol o'r ymatebwyr 'dim y naill na'r llall' pan ofynnwyd iddynt a ydynt yn teimlo bod pobl leol yn cael eu cefnogi'n dda i fanteisio ar gyfleoedd lleol. Roedd safbwyntiau pellach yn gymysg, gydag ychydig yn fwy o bobl yn anghytuno nag a oedd yn cytuno.</p>
	Ymgynghori â Busnesau	Trigolion Ymgynghoriad	Ymgynghori â Busnesau	Trigolion Ymgynghoriad	
	-0.76	-0.05	I'w gadarnhau	I'w gadarnhau	

Cynnydd yn 2022/23

Trwy Fudd i'r Gymuned rydym wedi cyflawni/creu'r canlynol yn ystod 2022/23:

Wedi creu 43 o swyddi

Cyflawnwyd 1,628 wythnos o recriwtio ar gyfer hvfforddiant

2,360 o gysylltiadau â disgyblion STEM (Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg)

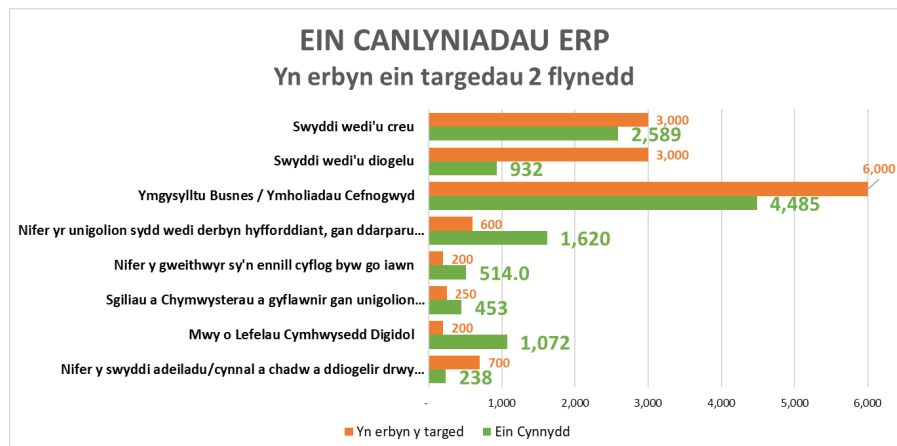
- ! Gwnaethom sicrhau ychydig o dan **£12m o fuddsoddiad gan y sector preifat / cyllid allanol** yn ystod 2022/23, sy'n swm ardderchog, ond dim ond 60% o'r buddsoddiad a'r cyllid yr oeddem yn anelu ato yn ystod y flwyddyn yw hyn. Mae cyllid sylweddol o £38m wedi'i sicrhau mewn egwyddor gan Lywodraeth y DU drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin, bydd hyn yn cael ei dynnu i lawr dros y ddwy flynedd nesaf a'i adrodd yn 2023/24 a 2024/25. Yn ogystal, bydd buddsoddiad a ragwelir gan y sector preifat ar gynlluniau grant trydydd parti hefyd yn cael ei wireddu yn 2023/24, o ganlyniad i oedi i brosiectau a gyflawnir gan drydydd partion yn sgil materion yn ymwneud â chaffael a'r gadwyn gyflenwi.
- ! Mae cyflawni llawer o'n prosiectau datblygu economaidd mawr yn dibynnu ar wasanaeth cynllunio effeithlon ac effeithiol, bu gwelliant enfawr ym mherfformiad y gwasanaeth yn ystod 2022/23, gyda **72.4% o geisiadau "mawr" yn cael eu pennu o fewn cyfnodau amser** (ychydig yn brin o'n targed o 80%) o'i gymharu â 54.1% yn 2021/22. Mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn parhau i weithio drwy nifer o geisiadau cynllunio sydd yn hwyr, ond maent yn nodi'r achosion sydd wedi ôl-gronni ac yn blaenoriaethu'r achosion hynaf ochr yn ochr â chyrraedd yr amser targed ar gyfer achosion newydd.
- Rydym yn parhau i gyflawni ein nodau a'n hamcanion yn unol â [Chynllun Cyflawni Economaidd Rhanbarthol De-orllewin Cymru](#), sef polisi adfywio economaidd cyffredinol y Cyngor. Mae'n adeiladu ar ein cryfderau a'n cyfleoedd unigryw i ddatblygu economi fwy llewyrchus a gwydn ar gyfer De-orllewin Cymru (Sir Gaerfyrddin, Castell-nedd Port Talbot, Sir Benfro ac Abertawe); ynghyd â'n Cynllun Adfer Lleol, ein nod yw cyflawni'r weledigaeth a'r amcanion sydd wedi'u cynnwys yn y polisi.

Ein Cynllun Adferiad Economaidd

Yn dilyn ein hasesiad yn 2020 o'r effaith a gafodd COVID-19 ar fusnesau Sir Gaerfyrddin, a'r hyn a oedd yn bwysig iddynt yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir, sefydlwyd grŵp adfer busnes, economi a chymunedol i gydlynw'r gwaith o ddatblygu a chyflawni'r camau gweithredu thematig. Ynghyd â grŵp cyngori cyffredinol (a oedd hefyd yn cynnwys arweinwyr diwydiant allweddol o'r sector preifat), cafodd cynllun adfer a darparu economaidd ei fabwysiadu'n ffurfiol ym mis Mehefin 2021 ar ôl adolygiad annibynnol.

Yr hyn sy'n allweddol i'r cynllun yw cysylltedd digidol dibynadwy iawn, gweithredoedd sy'n cefnogi economi sylfaenol y sir a chefnogi pobl leol i ddatblygu sgiliau a thalent mewn meysydd sydd wedi'u targedu er mwyn creu gweithlu lleol cryf a gwydn.

Mae ein heconomi yn cynnwys nifer fawr o fusnesau hunangyflogedig a busnesai micro ynghyd â chyflogaeth sylweddol o fewn yr [economi sylfaenol](#) (gweithgareddau busnes yr ydym yn eu defnyddio bob dydd ac yn eu gweld o'n cwmpas e.e. adwerthu, gofal a diwydiannau bwyd). Felly, mae ein llwybr at adferiad wedi canolbwyntio ar: **Leoliaeth** - cefnogaeth o fewn ein heconomiâu lleol a mwy o wariant lleol; a **Chystadleurwydd** - cynyddu cynhyrchiant a chystadleurwydd.

Gyda'r cymorth/cynllun ymyrryd hwn, mae economi Sir Gaerfyrddin wedi dechrau ymadfer cyn gynted â phosibl i ddod yn un sy'n fwy cynhyrchiol nag yr oedd o'r blaen. Nid ydym yn gallu cyflawni popeth, felly mae gweithio ar draws pob adran, gyda phartneriaid yn y sector cyhoeddus, sefydliadau allanol, gan gynnwys y sector preifat, yn sicrhau bod gweithgarwch yn cael ei gydlynu lle bynnag y bo modd i gefnogi ein Cynllun ar gyfer adferiad a thwff.

Egluro canlyniadau ein Cynllun Adferiad Economaidd

O'r wyth Dangosydd Perfformiad Allweddol sy'n cael eu monitro o dan y Cynllun Adfer Economaidd, mae pedwar bellach wedi rhagori ar eu targed, sef "Sgiliau a chymwysterau a gyflawnwyd gan unigolion hunangyflogedig a microfusnesau", "Hyfforddiant a Gyflwynwyd i Uwchsgilio Unigolion", "Nifer y gweithwyr sy'n ennill cyflog byw go iawn" a "Lefelau uwch o gymhwysedd digidol". Mae'r rhain wedi'u casglu'n bennaf trwy gynlluniau cyflogadwyedd yr Adran Adfywio megis Gweithffyrdd, Cymunedau dros Waith a Mwy (C4W+), Prosiect Sgiliau a Thalentau'r Fargen Ddinesig, y Prosiect LEADER yn ogystal â thrwy Grantiau Cymorth Busnes a gweithio gyda Busnes Cymru.

Gwelwyd cynnydd yn y "Swyddi a Grëwyd" tuag at y targed o 3,000, sydd bellach yn cyrraedd dros 86% o hyn, yn bennaf oherwydd cydgrynhoi ffigurau o'r rownd ddiweddar o gronfeydd cymorth busnes, Cymunedau dros Waith a Mwy, gwaith ymgysylltiad wedi'i dargedu â busnesau a gwaith mewn partneriaeth gyda'r Ganolfan Byd Gwaith a Busnes mewn Ffocws. Bydd gwaith pellach o goladu ffigurau o brosiectau megis Pentre Awel, a broffiliwyd yn gymharol uchel tuag at y targed hwn, ond sydd newydd ddechrau "ar lawr gwlad", yn ychwanegu at hyn dros y chwarteri nesaf. Mae "Ymholiadau Busnes a Gefnogwyd" wedi cyrraedd bron i 75% o'u targed a chyda'r Gronfa Ffyniant Gyffredin sydd newydd ei lansio, dylent hefyd fod ar broffil i gyrraedd eu targed yn y chwarteri nesaf.

Mae baneri coch yn dangos ar "Swyddi a ddiogelwyd" a "Nifer y swyddi adeiladu/cynnal a chadw a ddiogelwyd trwy ddarparu mesurau effeithlonrwydd ynni" sydd ill dau yn is na 35% o'u targed. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd y ffigurau hyn yn cael hwb yn y chwarteri nesaf yn sgil cynlluniau Tai ac Addysg arfaethedig a pharhaus, prosiectau sy'n digwydd yn yr Adran Lle a Seilwaith, a thrwy Brosiectau'r Gronfa Ffyniant Gyffredin a Phentre Awel.

Cynnydd ar ein Cynllun Adferiad Economaidd – Cynllun Gweithredu

Mae'r Cynllun Adferiad yn nodi ein blaenoriaethau ar gyfer cefnogi Busnesau, Pobl a Lleoddd:

<p>Busnes:</p>	<p>Mae yna bron 8,000 o fusnesau yn Sir Gaerfyrddin ac mae dros 90% ohonynt yn ficrofusnesau (h.y. gyda llai na 10 o weithwyr), felly mae angen i ni gefnogi'r busnesau hyn er mwyn cynnal, uwchraddio a thyfu ein heconomi. Mae gennym hefyd dros 10,000 o bobl hunangyflogedig y mae angen cymorth arnynt i oroesi a ffynnu mewn busnes. Felly mae'n allweddol ein bod yn diogelu ein busnesau presennol ac yn cynorthwyo busnesau newydd a busnesau sy'n tyfu yn ein sectorau sylfaenol a thwf i ddod yn fwy cynhyrchiol a chystadleuol</p> <p><u>Twf Economaidd Digidol</u> Bydd rhaglen Seilwaith Digidol gwerth £55 miliwn Bargaen Ddinesig Bae Abertawe o fudd i breswylwyr a busnesau ym mhob rhan o'r Rhanbarth, sy'n cynnwys Sir Gaerfyrddin, Castell-nedd Port Talbot, Sir Benfro ac Abertawe. Amcangyfrifir y bydd y rhaglen werth £318m i'r economi ranbarthol dros y 15 mlynedd nesaf.</p>
<p>Pobl</p>	<p><u>Y Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol</u> - Sir Gaerfyrddin yw Corff Arweiniol y Bartneriaeth. Mae'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol yn arwain y gwaith o gyflwyno Rhaglen Sgiliau a Thalentau Ranbarthol Bargaen Ddinesig Bae Abertawe dros y 5 mlynedd nesaf. Nod allweddol y rhaglen yw darparu'r sgiliau sydd eu hangen ar 8 prosiect y Fargaen Ddinesig a chefnogi anghenion y rhanbarth am sgiliau.</p>
<p>Lleoliad</p>	<p><u>Sir Gaerfyrddin drefol, arfordirol a gwledig</u> - Ar draws yr holl ganol trefi, caiff busnesau eu cynorthwyo i wneud y defnydd gorau o gyfathrebu digidol i ehangu eu cyrhaeddiad yn y farchnad, eu trosiant a'r nifer sy'n ymweld â hwy; gyda datgarboneiddio yn cael ei annog drwy seilwaith carbon isel sy'n gallu gwrthsefyll yr hinsawdd, ynni adnewyddadwy a datblygiadau cynaliadwy; a chefnogi a hyrwyddo diwylliant Cymru i ddathlu hunaniaeth Sir Gaerfyrddin.</p> <p><u>Mae Pentre Awel</u> - sy'n cael ei ariannu'n rhannol gan Fargaen Ddinesig Bae Abertawe - yn dwyn ynghyd busnes, ymchwil, addysg, gofal iechyd cymunedol a chyfleusterau hamdden modern mewn un lleoliad gwych ar hyd arfordir Llanelli. Hwn yw'r datblygiad cyntaf o'i gwmpas a'i faint yng Nghymru a fydd yn cynnig darpariaeth o'r radd flaenaf ym maes ymchwil meddygol a gofal iechyd gan gefnogi ac annog pobl i fyw bywydau egniol ac iach. Yn ogystal â gwella iechyd a llesiant, bydd y prosiect yn creu bron i 2,000 o swyddi (750 i 950 ym Mharth 1), a chyfleoedd hyfforddi/prentisiaethau, a disgwylir iddo roi hwb o £467 miliwn i'r economi leol dros y 15 mlynedd nesaf</p> <p><u>Economi Wledig / Economi Sylfaenol a Chydnerthedd Cymunedol</u></p> <p>Mae'r cyd-destun economaidd a pholisi wedi newid yn sylweddol ers 2013 ar lefel Cymru a'r DU, yn enwedig yng ngoleuni penderfyniad y DU i adael yr Undeb Ewropeaidd, effaith y pandemig a newidiadau rhanbarthol</p>

BUSNES:

- ⊙ Gwnaethom barhau i gefnogi busnesau i ddiogelu 143 o swyddi trwy waith ymgysylltu â busnesau wedi'i dargedu, Cronfa Twf Busnes a Dechrau Busnes, Biwro Cymunedol a Phrosiect Denu Twristiaid Pentywyn.
- ⊙ Rydym wedi sicrhau dros £4.5 miliwn o Gyllid Ffyniant Gyffredin i gyflawni prosiectau Angor Busnes a fydd yn arwain at fod £4.5m o gyllid grant trydydd parti ar gael i Fusnesau Sir Gaerfyrddin dros y ddwy flynedd nesaf drwy'r Gronfa Datblygu Eiddo, y Gronfa Ynni Adnewyddadwy Busnes a'r Gronfa Twf Busnes a Dechrau Busnes

- Mae cyllid hefyd wedi'i sicrhau gan y Gronfa Ffyniant Gyffredin i gyflawni Prosiect Ymgysylltu â Busnesau Sir Gâr dros y ddwy flynedd nesaf a fydd yn arwain at ddarparu cymorth i fusnesau i annog rhyng-fasnachu, cefnogi cadwyni cyflenwi lleol, cynorthwyo i gyflwyno menter caffael blaengar ac annog entrepreneuriaeth.
- Mae'r galw am ein Grantiau Trydydd Parti a ariennir gan gyllid craidd Busnes yn parhau i fod yn fwy na'r cyllid sydd ar gael. Yn 2022/23 roedd y Gronfa Datblygu Eiddo Masnachol a Chronfa Mentrau Gwledig Sir Gaerfyrddin wedi ymrwymo'n llawn mewn egwyddor a gwnaed dros £400k o ddyfarniadau o dan y Gronfa Twf Busnes a Dechrau Busnes
- I'r gwrthwyneb, bydd gwasanaethau a ariennir gan yr UE a ddarperir gennym ar hyn o bryd yn dod i ben eleni (e.e. Gweithffyrdd+; Cymunedau dros Waith, Pobl Ddi-waith yn y Tymor Byr, Cynnydd, LEADER, ac ati), ond rydym wedi derbyn trwy gyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin ar gyfer mentrau cyflogadwyedd / sgiliau sy'n rhedeg hyd at fis Mawrth 2025.
- Cwblhawyd y gwaith ym mis Mawrth 2023 ar ailddatblygu Neuadd Farchnad Llandeilo a oedd werth £4m ac a fydd yn golygu y bydd 20+ o leoedd masnachol ychwanegol ar gael ar gyfer busnesau gwledig Sir Gaerfyrddin yn 2023/24
- ! **Cynyddu Costau Cyfalaf / Materion Cadwyn Gyflenwi:** Mae cynnydd amlwg yn y gost o gyflawni cynlluniau adfywio cyfalaf wedi digwydd dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r cynnydd hwn ledled y diwydiant a chredir iddynt gael eu sbarduno gan sawl ffactor gan gynnwys Brexit, COVID-19 ac yn fwy diweddar y gwrthdaro yn Wcráin a'r cynnydd mewn chwyddiant o ganlyniad. Mae'r cynnydd hwn yn rhoi pwysau ar yr hyn y gellir ei gyflawni gyda chyllidebau a osodwyd ar ddechrau prosiect. Fel y cyfryw, rhaid diwygio prosiectau'r Cyngor a phrosiectau trydydd parti lle bo hynny'n bosibl er mwyn bodloni'r pwysau cynyddol hyn. Yn ogystal, mae prinder cadwyni cyflenwi yn gohirio rhaglenni rhag cael eu cyflawni, sydd yn ei dro yn ychwanegu costau pellach at gynlluniau sydd eisoes yn wynebu her.
- Trwy gydol y pandemig gwnaethom ddarparu *dros £66 miliwn o Gronfeydd Adfer Busnesau yn sgil COVID-19* ar ran Llywodraeth Cymru, a oedd yn rhoi achubiaeth i fusnesau mewn cyfnod heriol, gan alluogi'r busnesau i ddiogelu swyddi.

Grantiau Adfer Busnes	£586k	Grantiau Dewisol	£265k	Grantiau Busnes Ardrethi Annomestig	£65.1m
-----------------------	-------	------------------	-------	-------------------------------------	--------

- Drwy ein rhaglenni Moderneiddio Addysg a Thai a Phrifyrdd rydym wedi dyfarnu contractau i fusnesau lleol, gan ddarparu cyfleoedd gwaith medrus yn yr economi leol a diogelu swyddi.
- Talwyd dros 97% o'r 342,000 o anfonebau a dderbyniwyd gan yr Awdurdod o fewn 30 diwrnod, gan gadw ein perfformiad gorau erioed o'r llynedd er gwaethaf cynnydd o 15% yn nifer yr anfonebau. Mae talu'n brydlon yn hanfodol i fusnesau, yn enwedig ar adeg o ansicrwydd parhaus.

Twf Economaidd Digidol

- **Rhaglen Seilwaith Digidol Bargen Ddinesig Bae Abertawe:** Sefydlwyd Achos Busnes y Rhaglen Ddigidol, y Bwrdd, a'r Trefniadau Llywodraethu ar ei gyfer; Sicrhawyd mynediad i gyllid y Fargen Ddinesig ar gyfer y Rhaglen Ddigidol ynghyd â chyllid ychwanegol gan y sector cyhoeddus ar draws y rhanbarth; Sefydlwyd tîm canolog ar gyfer y Rhaglen Ddigidol hefyd.
- **Ein Rhaglen Adfywio Digidol:** Bu buddsoddiad masnachol sylweddol mewn ffeibr Gigabit yn Cross Hands, Llangennech, Porth Tywyn, Llanelli, Caerfyrddin, a Llanyddyfri; ynghyd â buddsoddiad Cyflymu Cymru 2 i gysylltu 3,300 o safleoedd gwledig mwyaf poblogaidd Sir Gaerfyrddin.
- Rydym wedi hyfforddi a chefnogi mwy na 330 o bobl drwy wella eu sgiliau digidol (un o feysydd allweddol ymyrraeth wedi'i thargedu), er mwyn iddynt gael gwell gobeithion am waith.
- Rydym wedi bod yn gweithio gyda'r holl bartneriaid a rhanddeiliaid perthnasol i fynd i'r afael â materion cysylltedd band eang gwael a darpariaeth symudol ledled y Sir, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.

O tua 96,000 o safleoedd Sir Gaerfyrddin:

- Erbyn hyn mae gan 91.2% fynediad at fand eang cyflym iawn neu well (dros 30 megabit yr eiliad).
- Erbyn hyn mae gan 52% fynediad at fand eang Gigabit (Cyflymder uwch na 1000 megabit yr eiliad).

Mae Sir Gaerfyrddin hefyd wedi gweld cynnydd yn nifer y gwasanaethau symudol yn 2021-22:

- Gwasanaeth gan bob un o'r pedwar Gweithredwr Rhwydwaith Symudol (MNOs): i fyny i 65% (cynnydd o 3% ers 2020-21).
- Gwasanaeth gan o leiaf un Gweithredwr Rhwydwaith Symudol: i fyny i 95% (cynnydd o 2% ers 2020-21).

Rydym yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth y DU a'r 4 Gweithredwr Rhwydwaith Symudol i sicrhau bod y rhaglen Rhwydwaith Gwledig a Rennir (SRN) yn cael ei darparu, a allai gyfrannu tua £11 miliwn o fuddsoddiad yn Sir Gaerfyrddin a gwella darpariaeth symudol gan y pedwar gweithredwr ledled cefn gwlad Sir Gaerfyrddin erbyn diwedd 2027.

Rydym yn parhau i weithio gyda'r sector preifat, Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru i gefnogi'r defnydd ffibr parhaus presennol ac i sicrhau buddsoddiad ffibr ychwanegol yn y dyfodol.

- Rydym wedi parhau i arwain y buddsoddiad o £55 miliwn mewn Seilwaith Digidol ar draws Sir Gaerfyrddin a Dinas-ranbarth Bae Abertawe ehangach.

- Mae'r gwaith o ymgysylltu, lloïo a hwyluso gweithredwyr yn parhau ar ran y rhanbarth i sicrhau bod defnydd ffibr a symudol yn cael ei gyflymu a'i fod mor effeithlon â phosibl. Mae rhanddeiliaid yn Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru yn cael eu cynnwys yn llawn, gan weithio'n agos gyda thîm y rhaglen i sicrhau bod prosiectau cysylltedd cenedlaethol, rhanbarthol a lleol yn cyd-fynd. Mae darparwyr telathrebu wedi dangos diddordeb gweithredol yn y cynlluniau rhaglenni ac mae rhanddeiliaid rhanbarthol yn parhau i fod yn gwbl ymrwymedig i'r rhaglen ac yn ymroi iddi.
- O ganlyniad i'r gwaith hwn yn 2021-22 sicrhodd y rhaglen Seilwaith Digidol y buddsoddiad sylweddol canlynol i wella cysylltedd ar draws y rhanbarth:
 - £7.6 miliwn o fuddsoddiad gan y sector cyhoeddus
 - £14.55 miliwn o fuddsoddiad gan y sector preifat
- O'r buddsoddiad hwn, mae Sir Gaerfyrddin wedi elwa'n uniongyrchol o:
 - £2.5 miliwn o fuddsoddiad gan y sector cyhoeddus
 - £8.7 miliwn o fuddsoddiad gan y sector preifat

	<p>Cynnydd cadarnhaol clir yn erbyn pob elfen o'r rhaglen y gellir ei chyflawni</p> <p>Gweithiom gydag ymgynghorwyr allanol (FarrPoint) i gynnal ymarfer gwireddu buddion i fesur effaith y rhaglen hyd yma, ac mae'r adroddiad yn dangos cynnydd cadarnhaol clir yn erbyn holl elfennau'r rhaglen y gellir eu cyflawni.</p> <p>Rydym yn gweithio unwaith eto gyda FarrPoint i gynnal ymarfer arall i fesur defnydd pellach o gysylltedd sefydlog a symudol ar draws Sir Gaerfyrddin a'r rhanbarth ar gyfer 2022-23</p>
--	--

- ! Fodd bynnag, mae galwadau cystadleuol a phwysau cynyddol o fewn y sector cyhoeddus yn golygu bod y gallu i gyflawni ar lefel sefydliadol yn gynyddol heriol.

- Mae adnoddau staffio ar gyfer tîm y rhaglen ganolog wedi bod ar waith ers dros flwyddyn. Mae Cydgysylltydd Rhaglen wedi cael ei recriwtio yn ddiweddar i gryfhau'r tîm canolog hwnnw.
- Mae pob un o'r 4 Rheolwr Seilwaith y Genhedlaeth Nesaf bellach wedi'u recriwtio ar draws awdurdodau lleol y rhanbarth. Mae'r rolau hyn yn gweithredu fel un pwynt cyswllt ar gyfer y diwydiant symudol a ffibr, Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Maent yn gyfrifol am gyflwyno rhaglen waith i annog a symleiddio'r defnydd o ffibr a thechnolegau symudol ar draws y rhanbarth ac archwilio'r defnydd o dir ac asedau'r sector cyhoeddus i gyflymu'r defnydd o dechnolegau symudol a ffibr.

- Bellach mae 4 x swyddogion cymorth ac ymgysylltu cysylltedd gwledig hefyd yn gweithio ym mhob un o'r awdurdodau lleol ar draws y rhanbarth (fel yr argymhellwyd gan Lawlyfr Chwalu Rhwystrau Llywodraeth y DU ar gyfer Awdurdodau Lleol ac Adroddiad Chwalu Rhwystrau Llywodraeth Cymru). Cânt eu hariannu gan Raglen Ddigidol y Fargen Ddinesig i gynorthwyo cymunedau gwledig i gael band eang digonol. **Mae'r rolau hyn wedi sbarduno buddsoddiad gan y sector cyhoeddus ledled Sir Gaerfyrddin, ar ôl cynorthwyo preswylwyr i gael mynediad i werth £243,000** o dalebau Mynediad Band Eang Cymru (ABC) (2021-22) i ariannu/rhannol ariannu costau offer a chostau gosod cysylltiadau band eang newydd ar gyfer cartrefi a busnesau.
- Rydym yn ariannu rhaglen adeiladu seilwaith ffibr llawn (FFIB) i oddeutu 100 o safleoedd sector cyhoeddus yn y rhanbarth nad oes ganddynt fynediad i gysylltedd masnachol ar hyn o bryd neu gynlluniau i adeiladu cysylltedd masnachol yn ystod y tair blynedd nesaf.
- Ar hyn o bryd mae cael gwerth £6 miliwn o fand eang cyflym iawn i ardaloedd gwledig a'r safleoedd anoddaf eu cyrraedd ledled y rhanbarth yn cael ei ystyried, gyda chynlluniau yn cyd-fynd â data adolygu marchnad agored Llywodraeth Cymru. Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn osgoi rhoi cymhorthdal i safleoedd y mae'r sector preifat yn bwriadu eu cysylltu yn ystod y tair blynedd nesaf. Rydym hefyd yn aros am fanylion meysydd ymyrraeth ar gyfer Prosiect Gigabit gwerth £5 biliwn Llywodraeth y DU a fydd yn ariannu cysylltedd â rhannau sylweddol o gefn gwlad Sir Gaerfyrddin a phrosiect Llywodraeth Cymru "Ymestyn Cyrhaeddiad Band Eang Cyflymder Uchel yng Nghymru" Llywodraeth Cymru yn y dyfodol, sy'n gweithio i ategu Prosiect Gigabit. Rydym yn ymgysylltu â'r ddwy Lywodraeth i sicrhau bod ein cyllid o £6 miliwn ar gyfer ymyriadau gwledig yn cyd-fynd â'u cynigion, gan gydweithio i sicrhau bod buddsoddiad y sector cyhoeddus yn Sir Gaerfyrddin yn cael yr effaith fwyaf.
- Datblygwyd portffolio rhanbarthol o gyfleoedd i nodi ymyriadau a buddsoddiadau newydd posibl mewn technolegau digidol ar draws sectorau allweddol. Bydd hyn yn cael ei gyflwyno i arweinyddiaeth leol a rhanbarthol yn rhan olaf 2023.

POBL:

- Lansiodd Gweinidog yr Economi, Vaughan Gething AS, Gynllun Cyflogaeth a Sgiliau 2022-25 yn swyddogol, gan gydnabod y cydweithio a'r cyd-gynhyrchu a ddigwyddodd i ddod â'r cynllun uchelgeisiol ar gyfer y rhanbarth i fodolaeth. Prif nod y cynllun yw nodi blaenoriaethau cyflogaeth a sgiliau dros y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir i ddatblygu potensial cymdeithasol ac economaidd economi ranbarthol De-orllewin Cymru a bydd yn awr yn helpu i lywio penderfyniadau Llywodraeth Cymru ar gyllid ar gyfer Addysg Bellach a dysgu yn y gwaith.
- Symudodd rhaglen Sgiliau a Thalentau y Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol gam arall ymlaen i helpu miloedd o fyfyrwyr lleol i baratoi ar gyfer cyfleoedd swyddi sydd ar y gweill ar draws y rhanbarth. Mae'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol wedi cymeradwyo 12 cais peilot a fydd yn helpu i ddiogelu gweithlu'r rhanbarth yn y dyfodol. Wedi'u gosod yn ddaearyddol ar draws Dinas-ranbarth Bae Abertawe bydd y 12 prosiect peilot sydd newydd eu cymeradwyo yn gobeithio sicrhau'r rhagolygon gorau posibl i lawer o bobl leol a chreu sicrwydd swyddi i genedlaethau'r dyfodol drwy sicrhau bod ganddynt y gofynion hyfforddiant sydd eu hangen arnynt i gyd-fynd â'u dyheadau.

- ⊙ Gweithiodd y Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol, ynghyd â chadeiryddion y sector preifat, gyda'i gilydd i lansio llyfryn Canllaw Gyrfaedd sector penodol newydd ar gyfer dysgwyr. Bydd y llyfryn yn cynorthwyo dysgwyr i gael gyrfa eu breuddwydion neu roi hwb i'w cynlluniau gyrfa. [Canllaw gyrfaedd yn y sector Digital & TG](#)
- ⊙ Mae ein tîm cyflogadwyedd ymroddedig wedi gweithio gydag unigolion di-waith yn y tymor byr a'r tymor hir yn Sir Gaerfyrddin i'w cynorthwyo i gyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy.
- ⊙ Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, ar y cyd â'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol, rydym wedi llwyddo i ddarparu *chwe ffair swyddi* ym mhob un o'r prif drefi, i gefnogi sectorau lle mae heriau recriwtio difrifol.
- ⊙ Yn ystod 2022/23 gwnaethom helpu 759 o bobl i wirfoddoli (927 yn y flwyddyn flaenorol). Ar ôl y pandemig, mae'r tîm wedi nodi'n gyson ar draws rhaglenni bod agweddau'r cyhoedd tuag at wirfoddoli wedi newid ac mae pobl bellach yn fwy amharod i wirfoddoli eu hamser. Rydym yn mynd i'r afael â hyn drwy brosiect Gwirfoddoli penodol o dan y Gronfa Ffyniant Gyffredin ac rydym yn gweithio'n agos gyda CAVS i gynyddu'r niferoedd wrth symud ymlaen.
- ⊙ Symudodd y rhaglen Sgiliau a Thalentau gam arall ymlaen gyda 12 cais peilot wedi'u cymeradwyo a fydd yn helpu miloedd o fyfyrwyr lleol i baratoi ar gyfer cyfleoedd swyddi sydd ar y gweill ar draws y rhanbarth. Gyda 12 o'r prosiectau peilot bellach yn cael eu cyflawni, mae'r rhaglen Sgiliau a Thalentau yn gweithio tuag at:
 - gyflawni o leiaf 2,200 o sgiliau ychwanegol
 - cefnogi tua 14,000 o unigolion sydd â sgiliau lefel uwch (rhwng 2-8) o fewn 10 mlynedd.
 - creu o leiaf 3,000 o gyfleoedd prentisiaeth newydd, gan gynnwys lefel 3 hyd at brentisiaethau ar lefel Gradd

	Archwilio Cymru – Cyfle Wedi'i Golli – Mentrau Cymdeithasol (Rhagfyr 2022) Mae hwn yn Adroddiad Cenedlaethol
<ul style="list-style-type: none"> • Rydym wedi paratoi cynllun gweithredu strategol ar sut yr ydym ni fel Sir yn ymgysylltu â Mentrau Cymdeithasol – rydym wedi ymgynghori â Cwmpas ac wedi ystyried eu hargymhellion. • Unwaith y bydd penderfyniad wedi'i wneud ar geisiadau'r Gronfa Ffyniant Gyffredin, byddwn yn gallu mynd i'r afael ag argymhellion adroddiad Archwilio Cymru 	

LLEOLIAD:

Sir Gaerfyrddin drefol, arfordirol a gwledig

- ⊙ Roedd ein Cynlluniau Adfer ar gyfer ein tair prif dref gynradd (Caerfyrddin, Llanelli a Rhydaman) wedi'u teilwra i'r dref ac yn nodi'r effaith a gafodd COVID-19 ar ganol y trefi o ran colli gwariant, mwy o unedau gwag a gostyngiad yn nifer yr ymwelwyr. Wrth ddatblygu'r Cynlluniau, buom yn gweithio'n agos gydag aelodau allweddol o randdeiliaid y dref. Roedd y Cynlluniau yn tynnu sylw at faterion a chyfleoedd allweddol ac yn darparu fframwaith gyflawni o ymyriadau sy'n benodol i ganol y trefi unigol. Mae'r Cynlluniau hyn yn parhau i fod yn sail ar gyfer y gweithgareddau sy'n cael eu llunio yng nghanol y prif drefi. Rydym wedi datblygu mentrau ariannu sy'n defnyddio cyllid Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru i fwrw ymlaen â'r camau sydd o fewn y Cynlluniau, gan hefyd ddarparu cefnogaeth i ymgeiswyr trydydd parti.

- ⊙ Mae cyllid Trawsnewid Trefi a ddarperir i Ranbarth De-orllewin Cymru yn cael ei ddefnyddio i gyflawni ailddatblygiadau strategol yn uniongyrchol megis hen adeilad yr YMCA a Gogledd Stryd y Farchnad. Rydym wedi defnyddio cyllid Creu Lleoedd Trawsnewid Trefi i gyflawni mentrau seilwaith gwyrdd gan gynnwys y wal werdd yn Llyfrgell Llanelli a'r seilwaith gwyrdd a glas ym Maes Parcio Carregaman. Mae'r cymorth hwn hefyd ar gael i ymgeiswyr trydydd parti i ddod â gofod masnachol gwag yn ôl i ddefnydd busnes yng nghanol y prif drefi.

- ⊙ Ochr yn ochr â'r tair prif dref, gwnaethom ddarparu rhaglen o fuddsoddi a chymorth i gefnogi twf ein 10 tref farchnad wledig. Cafodd cynlluniau pwrpasol eu datblygu er budd trefi ac ardaloedd cyfagos Cross Hands, Cwmaman, Cydweli, Talacharn, Llandeilo, Llanymddyfri, Llanybydder, Castellnewydd Emlyn, Sanclêr a Hendy-gwyn ar Daf.
- ⊙ Mae darpariaeth WIFI ar gael yn y rhan fwyaf o ganol ein trefi. Caiff 16 o fusnesau eu cefnogi i dreialu technoleg Rhyngwlad Pethau i weld sut y gall eu busnesau elwa o ddata megis monitro ansawdd aer, synwryddion oergell a theclynnau cyfrif ymwelwyr.
- ⊙ Rydym wedi sicrhau dros £3.5 miliwn o Gyllid Ffyniant Gyffredin i gyflawni'r prosiectau Angor Lle a fydd yn cynnwys gwerth £2.6 miliwn o brosiectau a ddarperir yn uniongyrchol yn y prif drefi a'r trefi eilaidd. Bydd gwerth £900,000 o gyllid ar gael i drydydd partiön drwy'r Gronfa Eiddo Gwag a'r Gronfa Digwyddiadau sydd wedi'i hanelu'n benodol at ganol y prif drefi.
- ⊙ Mae Prosiect Denu Twristiaid Pentwyn wedi'i gwblhau, a'i nod yw gwneud y gorau o dreftadaeth ac asedau naturiol Pentwyn er mwyn hybu adfywiad economaidd y lleoliad yn y dyfodol. Derbyniodd y prosiect gyllid o £3m drwy Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop fel rhan o Gynllun Cyrchfannau Denu Twristiaeth Llywodraeth Cymru; £1.5m gan Croeso Cymru sef arian cyfatebol a dargedir gan Lywodraeth Cymru; £128,000 o'r Gronfa ar gyfer Cymorth Buddsoddi Mewn Amwynderau Twristiaeth a ariennir gan y Cynllun Datblygu Gwledig i ariannu'r ardal chwaraeon ar y tywod, a £984,000 o Gronfa Ysgogi Cyfalaf Llywodraeth Cymru. Mae'r gweddill yn arian cyfatebol gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae Prosiect Denu Twristiaid Pentwyn yn cynnwys tri phrosiect unigol:

- Mae Y Caban yn llety newydd sbon â 14 ystafell a 43 gwely sydd wedi'i adeiladu gan ddefnyddio technolegau adeiladu cynaliadwy. Mae Y Caban, sy'n edrych dros y traeth, hefyd yn cynnwys bwyty ac mae'n darparu ar gyfer y farchnad gwyliau cerdded a chwaraeon antur awyr agored yn ogystal â'r rhai sy'n chwilio am brofiad arfordirol.

Mae gan y llety sgôr gyffredinol o 9.6/10 gan gwsmeriaid sydd ymhlith y gorau yng Nghymru.

- Maes chwarae antur ynghyd ag ardal ddigwyddiadau, rhodfa arddangos sy'n cynnig llwyfannau i gynnal digwyddiadau; ardal chwaraeon ar y tywod; gwell cyfleusterau parcio a'r Gerddi Twyni sy'n darparu seddau a llwybrau dehongli.
- Bydd yr Amgueddfa Cyflymder, sy'n agor ddiwedd Mai 2023, yn arddangos ceir modur a phethau cofiadwy sy'n gysylltiedig â chyflymder ar dir. Bydd parthau rhyngweithiol ym mhob rhan o'r amgueddfa a fydd yn caniatáu i ymwelwyr ymgysylltu, gwrandao a dysgu am straeon am Bentwyn a recordiau cyflymder ar dir.

- ⦿ Mae Cronfa Ffyniant Bro y DU yn ein galluogi i ddarparu Hwb Caerfyrddin. Rydym yn symud ymlaen yn gyflym gyda chynlluniau i gyflawni'r prosiect gwerth £18.5m (£3.5m o arian cyfatebol ychwanegol gan ein rhaglen Gyfalaf) yn yr hen siop Debenhams. Mae'n cael ei haddasu i fod yn ganolfan Hwb a fydd yn dod ynghyd ag ystod o wasanaethau iechyd, llesiant, dysgu a diwylliannol. Cafodd ein Canolfan Gwasanaethau Cwsmeriaid hefyd ei hadleoli i'r Hwb.

Pentre Awel

[Mae Pentre Awel](#) wedi cymryd cam sylweddol ymlaen yn ystod cyfnod adrodd 2022/23, gan gyrraedd cerrig milltir allweddol o safbwynt caffael, dylunio ac adeiladu. Mae adnoddau a gweithgarwch sylweddol wedi'u cyfeirio tuag at Barth 1 gyda'r gwaith yn mynd rhagddo'n gyflym, tra bod gwaith cwmpasu a dylunio cysyniadol cynnar yn mynd rhagddo ar y Parthau eraill sydd i'w datblygu ym Mhentre Awel.

- ⦿ Mae **Parth 1** yn elwa o fuddsoddiad o £96m gan y sector cyhoeddus i ddatblygu a chydleoli cyfleusterau hamdden, iechyd, busnes, addysg ac ymchwil newydd. Cynhaliwyd rhaglen helaeth cyn y gwaith adeiladu yn ystod 2022/23 a oedd yn cynnwys cymeradwyaethau cynllunio allweddol; gwaith ymchwilio i'r tir, arolygon ecoleg, clirio llystyfiant a thrawsleoli ymlusgiaid dros fisoedd yr haf; gwaith galluogi o fis Hydref 2022 ac ymgysylltu â'r farchnad / cadwyn gyflenwi ynghylch dros 40 o becynnau gwaith, o waith tir, ffrâm ddur i waith saer a lloriau.
- ⦿ Yn dilyn cymeradwyaeth unfrydol yn y Cabinet a'r Cyngor Llawn ym mis Ionawr 2023, ymrwymodd y Cyngor a Bouygues (BYUK) i gontract adeiladu ym mis Chwefror 2023. Cynhaliwyd digwyddiad arloesol ar 6 Mawrth 2023 i nodi dechrau'r gwaith ar y safle yn ffurfiol, lle'r oedd Ysgrifennydd Gwladol Cymru a phartneriaid/rhanddeiliaid lleol a rhanbarthol yn bresennol.
- ⦿ Mae allbynnau economaidd-gymdeithasol pwysig yn cael eu gwireddu yn ystod y camau cyn adeiladu ac adeiladu trwy gyfrwng rhaglen buddion cymunedol BYUK, gan gefnogi ysgolion, sefydliadau, busnesau a chronfa lafur lleol:
 - Recriwtio a Hyfforddiant wedi'u Targedu - bydd 4,680 o wythnosau person o recriwtio a hyfforddiant yn cael eu darparu gyda'r nod o wneud y mwyaf o gyfleoedd lleol ar gyfer prentisiaethau, hyfforddeion/profiad gwaith a grwpiau targed gan gynnwys NEETS, pobl sy'n economaidd anweithgar a phobl sy'n ddi-waith yn y tymor hir. Mae 'Hybiau Cyflogaeth' misol wedi'u sefydlu sy'n caniatáu i asiantaethau cyflogadwyedd lleol allu cyfeirio ymgeiswyr posibl at y prosiect.
 - Cadwyn gyflenwi leol - mae amrywiaeth o isgontractwyr a chyflenwyr lleol wedi'u penodi neu sy'n gweithio ar y prosiect hyd yma gan gynnwys Shufflebottom, Gavin Griffiths, Dyfed Steels, Dyfed Recycling, Owens ac Olew Dros Gymru. Bydd digwyddiadau 'Cwrdd â'r Contractwr/Isgontractwr' pellach yn cael eu trefnu gan adeiladu ar y digwyddiad Cwrdd â'r Prynwr llwyddiannus ym Mharc y Scarlets yn 2022

- Addysg - bu gwaith ymgysylltu helaeth â thros 1,000 o ddisgyblion ysgolion cynradd ac uwchradd lleol trwy wasanaethau arbennig, heriau adeiladu, sesiynau gyrfaoedd adeiladu a chynllun llysgenhadon myfyrwyr. Hyd yn hyn, mae dros 30+ awr o waith ymgysylltu STEM wedi'i gyflawni.
- Cymuned – c. Bydd 12 o drigolion lleol yn cael cyfle i gymryd rhan yn Rhaglen Llysgenhadon Cymunedol y prosiect. Yn ogystal, cynhaliwyd digwyddiad Cwrdd â'r Contractwr yng Nghlwb Cymdeithasol Morfa i ymgysylltu â'r gymuned leol gyda thua 50 o breswylwyr yn bresennol.

- Mae rhaglen adeiladu 89 wythnos ar y gweill ar hyn o bryd. Anelir at gwblhau'r cyfleusterau addysg fesul rhan erbyn Medi 2024 ac mae disgwyl i'r cyfleusterau addysg gael eu cwblhau'n llawn erbyn mis Hydref 2024.

- Mae cyflawniadau a cherrig milltir allweddol eraill ar gyfer prosiect Pentre Awel yn 2022/23 yn cynnwys:
 - Gweithio gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda i sicrhau oddeutu £1.5m o arian elusennol ar gyfer y pwll hydrotherapi ym Mhentre Awel.
 - Datblygu Aseiad o'r Effaith ar y Gymraeg a Chynllun Gweithredu sy'n ystyried defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg a diwylliant Cymru ar draws pob elfen o Bentre Awel – hamdden, busnes, addysg, byw â chymorth, cyfathrebu a chaffael. Rhannwyd y drafft gyda Fforwm Strategol y Gymraeg ym mis Chwefror 2023.
 - Mae ystod o sefydliadau Addysg Bellach (AB) ac Addysg Uwch (AU) wedi bod yn rhan o ymarfer cynllunio'r gweithlu i fapio rolau swyddi a ragwelir ym Mhentre Awel yn erbyn darpariaeth addysg a hyfforddiant bresennol ar draws y rhanbarth. Bydd hyn yn helpu i nodi unrhyw fylchau sgiliau ac yn hwyluso'r gwaith o gynllunio a chyflwyno'r swyddogaeth addysg.
 - Mae gwaith cwmpasu ac arfarnu ar **Barth 2** ar y gweill gan edrych ar gartref nyrsio a chyfleuster gofal ychwanegol.
 - Datblygu dyluniad **Parth 3** – lluniwyd dyluniadau cysyniad cychwynnol ar gyfer hyd at 144 o unedau llety byw â chymorth sy'n cynnwys cymysgedd o fflatiau un a dau wely a byngalos tair gwely.
- ! Yn yr un modd â phob prosiect tebyg, un her neu risg allweddol fydd sicrhau bod holl ardaloedd tenantiaid y cyfleuster yn cael eu gosod yn llawn cyn iddo agor neu cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl hynny.

Economi Wledig / Economi Sylfaenol a Chydnerthedd Cymunedol

- Penderfynodd y Cabinet yn unfrydol bod Ystâd Ffermydd y Sir yn cael ei chadw a'i rheoli o dan y polisi presennol, gan resymoli ac ystyried cyfleoedd i ddatblygu wrth iddynt godi.
 - Bydd Cynllun Ystâd Wledig newydd yn cael ei ddrafftio dros y 12 mis nesaf i dynnu sylw at hyd a lled a pherfformiad y portffolio presennol, ynghyd â materion allweddol a strategaeth yr Ystâd ar gyfer y dyfodol i alluogi'r Cyngor i fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd sydd ar gael i gefnogi ei amcanion llesiant.

- Byddwn hefyd yn parhau i weithio gyda'r Panel Ymgynghorol ar Newid Hinsawdd ac Argyfwng Natur a'r Panel Ymgynghorol ar Faterion Gwledig i ystyried eu barn wrth gwblhau'r Cynllun Ystâd Wledig.
- ⊙ Rydym wedi cyflwyno mentrau adfywio sy'n canolbwyntio ar ddatblygu trefi marchnad wledig y Sir drwy brosiectau a mentrau fel cronfa gyfalaf y 10 Tref, Cyd-fenter Gofod Cyflogaeth Wledig, Maes Parcio Talacharn a Neuadd Farchnad Llandeilo.
 - Mae'r gwaith adeiladu wedi cyrraedd y cam cwblhad ymarferol ar brosiect Neuadd Farchnad Llandeilo.
 - Mae cynlluniau Twf y Deg Tref wedi'u cwblhau ar gyfer pob un o'r deg tref.
 - Mae timau cynllun twf yn parhau i weithio ar gyflwyno eu ceisiadau prosiect manwl ar gyfer y pot grantiau Adfer cyfalaf gwerth £1m ar ôl cyflwyno Datganiadau o Ddiddordeb yn flaenorol, ac eithrio Llanymddyfri sydd wedi cyflwyno eu cais manwl i'w ystyried.
 - Mae cytundeb menter ar y cyd wedi'i lofnodi gyda Llywodraeth Cymru i gynorthwyo i gyflawni'r fenter gofod cyflogaeth wledig ac mae Llywodraeth Cymru wedi cyflogi ymgynghorwyr dylunio i weithio dyluniadau manwl ar gyfer y prosiect cyntaf yn Beechwood 2.
- ⊙ Drwy ein rhaglenni buddsoddi tai rydym wedi buddsoddi dros £20 miliwn yn ein cymunedau gan ddatblygu dros 100 o gartrefi newydd a buddsoddi yn ein stoc bresennol. Mae'r rhaglenni hyn yn darparu cyfnodau parhaus o fasnach a budd i gontractwyr ac adeiladwyr lleol. Maent yn creu mwy o swyddi a chyfleoedd hyfforddi yn ein cymunedau gan gefnogi'n uniongyrchol y camau gweithredu yn ein Cynllun Adferiad Economaidd.

Oes unrhyw un ar ei ennill?

100% Sir Gâr

Datblygwyd 100% Sir Gâr yn ystod pandemig COVID-19 fel ffenestr siop rithwir ar wefan Darganfod Sir Gâr y cyngor, a hynny fel ffordd o helpu busnesau lleol yn sgil cyfnod hir o gyfyngiadau symud a chyfyngiadau ar fanwerthu.

Yn dilyn llwyddiant y platfform 100% Sir Gâr, mae Staff Datblygu Economaidd wedi hwyluso digwyddiadau siopau sionc tymhorol ar draws prif drefi'r Sir yn ogystal â chyfleoedd i gael lle yn Eisteddfod yr Urdd a gynhaliwyd yn Sir Gaerfyrddin.

Rhoddodd y siopau sionc gyfle i fusnesau yn Sir Gaerfyrddin arddangos eu cynnyrch a chreu marchnad newydd i fusnesau lleol ennill cwsmeriaid newydd a chynyddu cyfleoedd incwm. Roedd hefyd yn gyfle i godi amlygrwydd y Gymraeg ar y stryd fawr drwy ddefnyddio marchnata dwyieithog.

Hyd yn hyn mae dros 200 o fusnesau wedi cofrestru ar y platfform digidol gyda mwy na 40 o fusnesau wedi bod i ddigwyddiad gwib 100% Sir Gâr.

Un o'r busnesau sydd wedi elwa o ddatblygu menter 100% Sir Gâr yw Cwyr Cain.

Daeth canhwyllau cartref a bwtic persawr Cwyr Cain i fodolaeth yn dilyn newid gyrfa cyflawn gan bartneriaid y busnes, Carys Mai Lewis a Rhian Angharad Davies-Belcher.

Yn dilyn diwrnod hyfforddi ar sut i wneud canhwyllau a chynhyrchion persawr cartref, daeth y syniad i fentro i fyd busnes fel partneriaeth.

Trwy gefnogaeth a chymorth 100% Sir Gâr, mae'r busnes newydd hwn wedi elwa ar gyfleoedd i hyrwyddo a gwerthu eu cynnyrch Cymraeg/dwyieithog mewn lleoliadau cyfagos a dysgu sut i wella a datblygu ffenestr siop eu busnes. Mae bod yn rhan o blatfform Sir Gâr hefyd wedi bod yn fodd o gyrraedd cynulleidfa ehangach, ac mae'r ddwy wedi nodi bod hyn o fudd i'w busnes.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Mae'r Tîm Adfywio yn parhau i gydlynu datblygiad a chyflawniad camau gweithredu sy'n cyd-fynd â'n cynllun adfer a chyflawni economaidd (ERP) ac mae grŵp cynghori cyffredinol sy'n cynnwys arweinwyr diwydiant allweddol o'r sector preifat yn parhau i roi cymorth ymgynghorol.

Mae tri thasglu / grŵp fforwm canol prif drefi yn parhau i oruchwylio a chymryd cyfrifoldeb am gyflawni eu priod Uwchgynlluniau Adfer.

Mae deg tîm cynllunio twf yn parhau i oruchwylio a chymryd cyfrifoldeb am gyflawni eu cynlluniau twf trefol priodol.

3b - Blaenoriaeth Thematig - Datgarboneiddio a'r Argyfwng Natur

Mae gennym heriau Amgylcheddol sylweddol i fynd i'r afael â hwy

Mae gennym ymrwymiad sefydliadol cryf i leihau carbon a ni oedd yr awdurdod lleol cyntaf yng Nghymru i ddatgan argyfwng hinsawdd, cyhoeddi cynllun gweithredu ac adrodd yn flynyddol yn erbyn cynnydd a wnaed o fewn y cynllun. Ers 2016/17 i 2021/22 rydym wedi lleihau ein hallyriadau carbon bron i draean (-31.7%) (-8,418 tCO₂e).

Mae hyn yn gynydd cryf yn y llwybr tuag at gyflawni ein hymrwymiad i uchelgais Llywodraeth Cymru ar gyfer sector cyhoeddus Cymru sero net erbyn 2030 | Ymrwymiad cyfreithiol i sicrhau Cymru sero net erbyn 2050. Rydym hefyd wedi ymrwmo i chwarae ein rhan i gyflawni rhwymedigaeth ehangach y sector cyhoeddus i fod yn sero net erbyn 2050 ac mae ein cynnydd o ran sicrhau gostyngiadau sylweddol hyd yma yn ein hallyriadau ein hunain yn chwarae rhan bwysig wrth gyflawni'r rhwymedigaeth ehangach honno.

Rydym yn gweithio'n rhagweithiol gyda llywodraeth genedlaethol, y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector i liniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd drwy Banel Strategaeth Newid Hinsawdd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, er enghraifft, ac i arwain llif gwaith masnachol a diwydiannol y cynlluniau gweithredu ynni rhanbarthol a lleol. Er bod cynnydd cynnar sylweddol wedi'i wneud, mae gwaith arloesol i ddatblygu llwybrau carbon wedi'i ddatblygu eleni a fydd yn ein cynorthwyo i dargedu gweithgarwch i gyflawni'r arbedion carbon gweddilliol mwy heriol o tua 60%. Yn 2022, daethom yn un o ychydig o awdurdodau i ddatgan argyfwng natur a chynnull panel ymgynghorol trawsbleidiol ar newid hinsawdd a natur (CCNEAP) gan gydnabod y berthynas agos rhwng y ddau faes gwaith. Mae gwaith i gyflawni camau gweithredu ac adrodd ar gyflawni cynllun Deddf yr Amgylchedd yn mynd rhagddo'n dda, o'r 38 o gamau gweithredu, mae 26 yn mynd rhagddynt yn dda, ac mae 12 wedi'u cwblhau ac rydym yn symud i adolygu cynnwys y cynllun gyda chyngor y CCNEP, i adlewyrchu datganiad yr argyfwng natur.

Rydym yn gwneud gwahaniaeth i lawer o gymunedau gyda'n gwaith o ddadansoddi perygl llifogydd a datblygiadau achosion busnes, mae gennym ddealltwriaeth well o risgiau mewn llawer o gymunedau. Mae'n rhaid i bob datblygiad newydd gael system ddraenio gynaliadwy sy'n rheoli llifogydd ar gyfer datblygiadau newydd a'r gymuned gyfagos.

Pam mae hyn yn bwysig?

- ⦿ Mae'r Amgylchedd Naturiol yn elfen greiddiol o ddatblygu cynaliadwy. Mae'r Cyngor eisoes wedi datgan ei ymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur a bydd yn parhau ar ei ffordd tuag at ddod yn Awdurdod Lleol Carbon Sero Net erbyn 2030 a mynd i'r afael â'r materion sy'n sbarduno dirywiad yn ein bioamrywiaeth ac yn cefnogi adferiad natur.
- ⦿ **Llwybr tuag at ddod yn Awdurdod Lleol Carbon Sero-net erbyn 2030**
- ⦿ Mae amgylchedd naturiol bioamrywiol, gydag ecosystemau iach, yn helpu gwytnwch cymdeithasol, economaidd ac ecolegol. Amgylchedd naturiol Sir Gaerfyrddin yw'r adnodd naturiol y mae rhan helaeth o'n heconomi wedi ei seilio arni – twristiaeth, ffermio, coedwigaeth, ac ynni adnewyddadwy. Mae'n ffactor o bwys sy'n denu pobl, ifanc a hŷn, i fyw, gweithio ac ymweld â'n sir, gan ddod â buddsoddiad o'r tu allan gyda hwy.
- ⦿ Mae *gwarchod a gwella bioamrywiaeth* yn hanfodol yn ein hymateb i newid yn yr hinsawdd a gwasanaethau ecosystem allweddol megis bwyd, rheoli llifogydd, llygredd, dŵr ac aer glân.

Mesurau Llwyddiant / Egluro'r Canlyniadau

Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion poblogaeth cyffredinol a'r mesurau perfformiad a fydd yn cael eu monitro ar gyfer y flaenoriaeth thematig Datgarboneiddio a'r Argyfwng Natur.

Mae'r Dangosyddion Poblogaeth yn bennaf yn cynnwys data sydd ar gael i'r cyhoedd ac a nodwyd i ddatblygu dealltwriaeth o dueddiadau a sefyllfa Sir Gaerfyrddin mewn perthynas ag awdurdodau lleol eraill Cymru. Mae ein hamcanion llesiant yn fodd i'r Cyngor chwarae rôl bwysig wrth wneud cynnydd yn erbyn y dangosyddion hyn. Dylid nodi fodd bynnag nad yw'r rhain yn arwydd o berfformiad y Cyngor yn unig a bydd llawer o ffactorau allanol yn dylanwadu arnynt.

Mae Mesurau Perfformiad yn cynnwys ffurflenni statudol, mesurau mewnol y Cyngor a chanfyddiadau ymgynghori yr ydym yn eu defnyddio i fesur a monitro perfformiad yn rheolaidd. Cyfrifoldeb uniongyrchol y Cyngor yw'r rhain.

Dangosyddion Poblogaeth		Esbonio'r Data
Dangosydd	Tuedd	
Capasiti'r Cyfarpar Ynni Adnewyddadwy a Osodwyd (MW)		<p>Mae'r capasiti yn cynyddu o ganlyniad i'r nifer cynyddol o brosiectau yn y sir</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2016 a 2020 ac mae'n dangos tuedd sy'n cynyddu.</i></p> <p>Sir Gaerfyrddin yw un o'r siroedd mwyaf rhagweithiol yng Nghymru o ran buddsoddi mewn prosiectau ynni carbon isel. Mae hyn yn gadarnhaol ac yn cadarnhau'r dull blaengar y mae'r sir yn ei fabwysiadu o ran mynd i'r afael â'r bygythiadau a achosir gan yr argyfyngau hinsawdd a natur.</p> <p>Mae'r data diweddaraf ar gyfer 2020 yn dangos bod cyfanswm o 6,439 o brosiectau yn Sir Gaerfyrddin yn cynhyrchu 321MW o ynni. Dyma'r drydedd lefel uchaf yng Nghymru ac mae'n gynydd ar ffigurau 2019.</p>
Nifer yr Eiddo (Cartrefi a Busnesau) sydd mewn perygl o lifogydd	Ddim yn berthnasol	<p>Mae dros 15,000 o fusnesau a chartrefi mewn perygl o lifogydd afonol, llanwol neu ddŵr wyneb</p> <p><i>Nid oes unrhyw linell duedd ar gael gan nad oes modd cymharu'r data blaenorol a gasglwyd yn 2014 yn uniongyrchol â'r data diweddaraf ar gyfer 2019.</i></p> <p>Mae llifogydd bob amser yn bryder yn Sir Gaerfyrddin, ac yn ôl Cyfoeth Naturiol Cymru (2019), mae dros 5,500 o'n heiddo mewn perygl o lifogydd afonol, dros 2,600 mewn perygl o lifogydd llanwol ac ychydig o dan 7,000 mewn perygl o lifogydd dŵr wyneb.</p> <p>Mae bygythiad cynyddol yr argyfyngau hinsawdd a natur yn rhoi mwy o bwyslais ar yr angen am amddiffynfeydd llifogydd addas a chymesur i ddiogelu'r rheiny sy'n wynebu'r perygl mwyaf.</p> <p>Drwy Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr a Chynllun Rheoli Traethlin y Cyngor mae nifer o ymyriadau wedi'u cwblhau, gan gynnwys gosod amddiffynfeydd newydd a gwella'r amddiffynfeydd presennol.</p>

Mesur Perfformiad			
Mae'r Argyfwng Hinsawdd yn cael sylw lleol.	2022	2023	Roedd y gyfran fwyaf o ymatebwyr i ymgynghoriad trigolion yn nodi 'dim y naill na'r llall' pan ofynnwyd iddynt a yw'r argyfwng hinsawdd yn cael sylw lleol. Mae dadansoddiad pellach yn dangos, ac eithrio'r rheiny a atebodd 'dim y naill na'r llall', fod mwy o bobl yn anghytuno nag a oedd yn cytuno. Mae hyn o bosibl yn awgrymu nad yw pobl yn ymwybodol o unrhyw fesurau a roddwyd ar waith i fynd i'r afael â'r hyn sy'n un o faterion pwysicaf ein hoes.
	-0.1	I'w gadarnhau	

Gwnaethom gynhyrchu

1,317,121 kWh o ynni adnewyddadwy yn ystod 2022/23

(wedi cynyddu o 1, 106,902 kWh yn y flwyddyn flaenorol)

Bu gostyngiad o **5.65%** yng Nghyfanswm Defnydd Ynni (kWh) y Cyngor

o 67,694,145 kWh yn 2021/22 i 63,869,172 kWh yn 2022/23

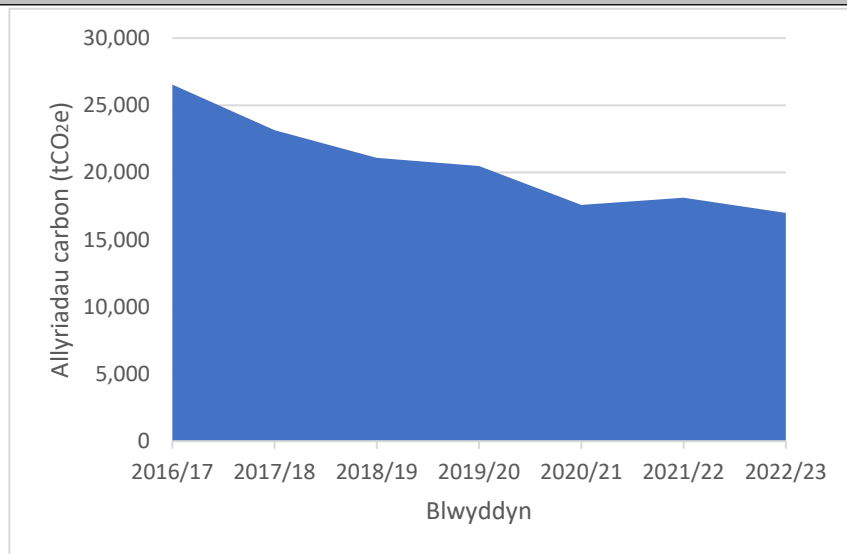
Dadansoddiad o Ddefnydd Ynni'r Cyngor							
	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2022/23 o gymharu â 2021/22		
					Cynnydd	% y newid	Sylwadau
Adeiladau Annomestig							
Defnydd (kWh)	66,407,242	59,808,497	64,095,021	60,274,987	-3,819,637	-5.96%	Gwella
Allyriadau Carbon (tCO2e)	14,443	12,581	13,026	11,846	-1,180	-9.06%	Gwella
Goleuadau Stryd							
Defnydd (kWh)	3,925,149	3,875,843	3,599,124	3,594,185	-4,939	-0.14%	Gwella
Allyriadau Carbon (tCO2e)	1,088	981	832	809	-73	-8.77	Gwella
Milltired Fflyd							
Milltired (milltiroedd)	5,154,668	4,427,070	4,262,681	4,496,754	+ 234,073	+ 5.49%	Gwaethygu
Diesel a Ddefnyddiwyd (litrau)	1,419,336	1,267,437	1,320,551	1,327,545	+ 6,994	+ 5.28%	Gwaethygu
Allyriadau Carbon (tCO2e)	3,814	3,407	3,573	3,584	+ 11	+ 3.08%	Gwaethygu
Milltired busnes							
Milltired (milltiroedd)	3,971,513	2,251,986	2,511,091	2,775,432	+264,341	+10.53%	Gwaethygu
Allyriadau Carbon (tCO2e)	1,132	621	693	745	+69	+9.96%	Gwaethygu
CYFANSWM							
Defnydd (kWh)	70,332,391	63,684,340	67,694,145	63,869,172	-3,824,576	-5.65%	Gwella
Milltired (milltiroedd)	9,126,181	6,679,056	6,773,772	7,272,186	498,414	7.36%	Gwaethygu
Ôl Troed Carbon (tCO2e)	20,477	17,590	18,124	16,984	-1,140.14	-6.29%	Gwella

Adroddwyd gostyngiadau sylweddol ar gyfer 2020/21 a oedd i'w priodoli i raddau helaeth i COVID-19. Er bod allyriadau o flwyddyn i flwyddyn wedi cynyddu yn 2021/22, a chynnyddu ymhellach yn 2022/23, nid yw'r rhain wedi dychwelyd i'r lefelau fel yr oeddent cyn COVID-19.

Mae adeiladau annomestig yn cynrychioli ~ 70% o'n hallyriadau a gofnodwyd.

Ein hanes o leihau allyriadau carbon

Perfformiad – Ôl Troed Carbon

↓ 2016/17 – 2022/23
-36% tCO₂e

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2022/23 vs 2021/22		
					Cynnydd	% y newid	Sylwadau
Ôl Troed Carbon (tCO ₂ e)	20,477	17,590	18,124	16,984	-1,140.14	-6.29%	Improved

Ers 2016/17 i 2021/22 rydym wedi lleihau ein hallyriadau carbon dros draean (-36%) (-9,558 tCO₂e).

Cynnydd yn 2022/23

Awdurdod Lleol Carbon Sero Net erbyn 2030

- Mae'r Panel Ymgynghorol ar Hinsawdd a'r Argyfwng Natur wedi cynnal pedwar cyfarfod.
- Rydym wedi sefydlu Grŵp Llywio Swyddogion Datgarboneiddio fel bod modd ymgorffori Datgarboneiddio ar draws yr holl wasanaethau sydd i'w cynnig mewn Cynllun Datgarboneiddio / Carbon Sero Net newydd.
- Rydym yn cydnabod yr angen i'r ffocws fod ar draws yr awdurdod cyfan er mwyn gwneud cynnydd sylweddol tuag at gyflawni ein nodau i fod yn Awdurdod Sero Net.
- Grŵp Llywio Trawsnewid: Mae Carbon Sero Net bellach i ddod o dan ymbarél y Rhaglen Drawsnewid newydd a bydd ffrwd waith wedi'i neilltuo i'r flaenoriaeth gorfforaethol allweddol hon. Mae diweddariadau cynnydd chwarterol yn cael eu hadrodd i'r Bwrdd Trawsnewid.

Archwilio Cymru Audit Wales	Diweddariad ar Gynnydd Sicrwydd ac Asesu Risg – Lleihau Carbon (Medi 2022)
Canfyddiad cyffredinol <i>Mae'r Cyngor yn dangos ymrwymiad sefydliadol cryf i leihau carbon ac mae ganddo gynllun gweithredu cyhoeddedig, ond nid oes cost ynghlwm wrth y cynllun hwn ac nid yw'n nodi'r cyllid sydd ei angen i gyflawni'r holl weithgarwch yn y cynllun.</i>	
Argymhelliad Archwilio Cymru <i>Er mwyn cyflawni ei uchelgais sero net, mae angen i'r Cyngor gyfrifo costau ei gynllun gweithredu yn llawn a sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'i Gynllun Ariannol Tymor Canolig</i>	Ymateb Cynllun Gweithredu'r Cyngor <i>Mae'r Cyngor yn bwriadu cyfrifo costau ei gynllun gweithredu yn llawn a sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'i Gynllun Ariannol Tymor Canolig erbyn mis Ebrill 2023.</i>

Diweddariad Cynnydd

- Dyma'r Argymhelliad unigol a dderbyniodd y Cyngor gan Archwilio Cymru yn dilyn cyhoeddi eu hadroddiad 'Parodrwydd y Sector Cyhoeddus ar gyfer Carbon Sero Net erbyn 2030' (Gorffennaf 2022).
- Yn absenoldeb methodoleg gostio Cymru gyfan mae gan y Cyngor AMCANGYFRIFON costau drafft ar gyfer ei gynllun sero net gan weithio ar sail debyg i Awdurdod Lleol arall yn Ninas-ranbarth Bae Abertawe.
- Fodd bynnag, cydnabyddir bod y amcangyfrif hwnnw'n destun lefel eang o oddefiant ac rydym yn gweithio i lunio costau cadarn £ drwy fabwysiadu'r dull canlynol:
 1. Datblygu llwybrau lleihau carbon i lunio senarios amrywiol o ran ein hallyriadau carbon gweddilliol tebygol yn 2030.
 2. I amcangyfrif y gwariant cyfatebol £ i gyflawni gostyngiadau carbon, ceisio cymorth technegol gan Bartneriaethau Lleol (drwy Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru) i ddatblygu methodoleg gyson ar gyfer pedwar awdurdod lleol De-orllewin Cymru, ac o bosibl holl gyrff cyhoeddus Cymru.

Mae'r Cyngor yn dangos ymrwymiad sefydliadol cryf i leihau carbon a hwn oedd yr awdurdod lleol cyntaf yng Nghymru i gyhoeddi cynllun gweithredu sero net ac mae wedi adrodd yn flynyddol yng nghyswllt y cynllun. Yn absenoldeb canllawiau ar fodel cost nid yw'r cynllun na'r diweddariadau blynyddol wedi nodi cyfanswm cost y cynllun i gyflawni amcan sero net y Cyngor. Yn 2023 datblygodd y Cyngor fethodoleg ar gyfer amcangyfrif y gost o gyrraedd targed sero net y Cyngor erbyn 2030. Mae angen mireinio'r model ymhellach i ddarparu dull cyson ar draws awdurdodau lleol Cymru. Mae'r awdurdod yn pwysu ar Lywodraeth Cymru am arweiniad wrth weithio gyda phartneriaid yn Ninas-ranbarth Bae Abertawe i ddatblygu'r model.

Mae'r cynnydd a'r dull gweithredu fel yr amlinellwyd uchod i'w ganmol ond mae graddfa'r gwariant sydd ei angen i gyflawni Carbon Sero Net yn sylweddol ac yn faes sy'n peri pryder.

- ⦿ Mae '[Walk the Global Walk](#)' yn brosiect rhyngwladol tair blynedd sy'n canolbwyntio ar ysgogi pobl ifanc i gefnogi Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig. Rydym yn gweithio mewn partneriaeth â Dolen Cymru Lesotho, gan gefnogi 15 ysgol gyda ffocws ar weithredu yn yr hinsawdd. Roedd y disgyblion a oedd yn llysgenhadon yn codi ymwybyddiaeth o newid yn yr hinsawdd, yn arwain ar weithredoedd yn eu cymunedau ac yna'n dod at ei gilydd i rannu a dathlu eu gwaith gyda'r rheiny sy'n gwneud penderfyniadau yn y 'Global Walk' blynyddol.
- ⦿ Rydym yn arwain yn y sector cyhoeddus gyda'n hymrwymiad i sicrhau bod Sir Gaerfyrddin yn chwarae ei rhan wrth gyflawni ymrwymadau newid hinsawdd. Er mwyn cyrraedd ein targed o fod yn Garbon Sero Net erbyn 2030, mae angen gostyngiadau sylweddol yn y defnydd o ynni a chynhyrchu ynni adnewyddadwy ar draws ein hystâd. Yn dilyn nifer o ymweliadau safle manwl, dadansoddi data manwl a thrafodaethau gyda deiliaid yr adeiladau sydd o fewn y cwrpas, rydym wedi gweithredu Mesurau Arbed Ynni helaeth ar draws ein cyfleusterau.

“Mae [Cam 1](#) wedi'i gwblhau a rhagwelir y bydd yn arbed £315,726 a 675 tonnall sy'n cyfateb i garbon (tCO₂e) bob blwyddyn – mae'r arbedion hyn yn cael eu gwarantu gan Ameresco o dan Contract Perfformiad Ynni.

Mae gweithio gyda Ameresco wedi ein galluogi i gyflymu'r broses o gyflwyno ein rhaglen effeithlonrwydd ynni mewn modd mwy cynhwysfawr ac yn fwy cyflym nag y gellid ei gyflawni gan ddefnyddio adnoddau mewnol cyfyngedig. Rydym yn edrych ymlaen at ddatblygu camau pellach i'n helpu i ddod yn awdurdod lleol carbon sero net erbyn 2030.”
- ⦿ Technoleg 'Clyfar' ac Is-fesuryddion:

Mae data cywir ac amserol yn hanfodol ar gyfer cynllunio, monitro ac adrodd ar gynnydd tuag at ddod yn awdurdod lleol carbon sero net. Gan fod ein hadeiladau annomestig yn cyfrif am 70% o'n hallyriadau carbon a gofnodwyd, rydym yn ehangu'r ddarpariaeth o dechnoleg 'glyfar' ac is-fesuryddion ar gyfer trydan a nwy (ynghyd â dŵr) i sicrhau bod data defnydd amserol yn cael ei gasglu. Rydym yn gosod technoleg mesuryddion clyfar ac is-fesuryddion ar gyfer trydan, nwy a dŵr i sicrhau bod data defnydd yn cael ei ddal yn amserol.

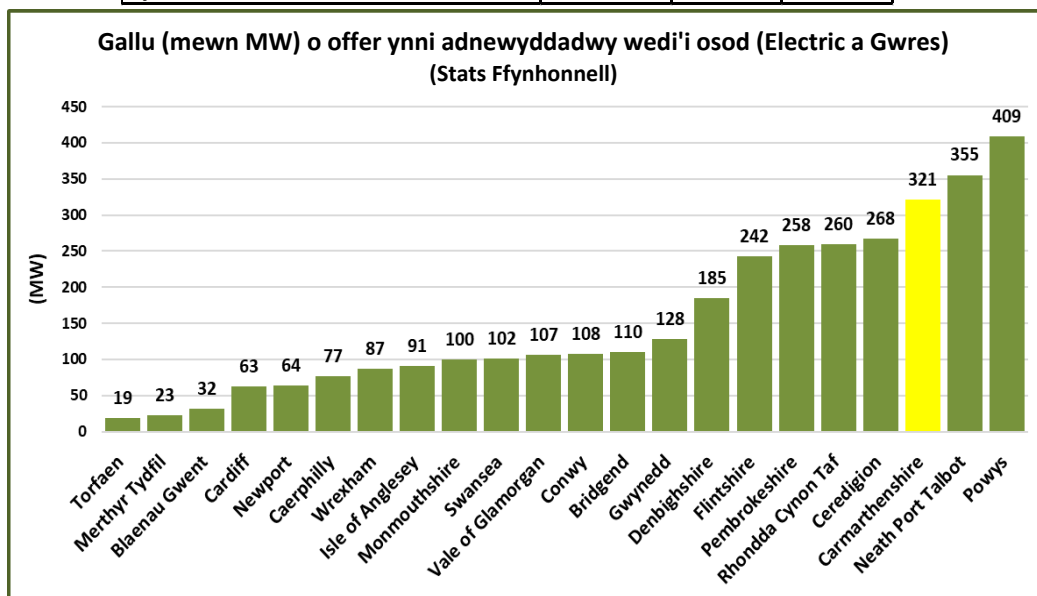
- Mesuryddion Nwy: Rydym wedi gosod mesuryddion ym mhob safle i'w cadw.
Data Diwrnod+1 Hanner Awrol o 209 o fesuryddion yn cynnwys pob un o'r 197 o gyflenwadau ar y safleoedd sydd i'w cadw.
 - Mesuryddion Trydan: Rydym wedi gosod mesuryddion ar 55% o safleoedd i'w cadw.
Data Diwrnod+ 1 Hanner Awrol o fesuryddion yn gysylltiedig â 313 o'r 574 o gyflenwadau hysbys.
Mae gwaith yn mynd rhagddo drwy gydweithrediad rhwng ein gweithredwr rhwydwaith dosbarthu, National Grid (Western Power Distribution gynt) a'n cyflenwr trydan EDF Energy. Er bod cynnydd wedi'i ohirio oherwydd materion staffio EDF, mae cynnydd mewn uwchraddio mesuryddion trydan bellach ar y gweill.
 - ! Mesuryddion Dŵr: Rydym wedi gosod 1% o fesuryddion.
Data Diwrnod+1 Chwarter Awrol o 4 o'r 336 o gyflenwadau sy'n hysbys.
Mae gwaith cychwynnol ar y gweill gyda Dŵr Cymru i gadarnhau lleoliad presennol y mesurydd.
Mae cyfyngiadau capasiti staff yn gohirio cyflwyno cofnodwyr data dŵr nes bod y rhaglen uwchraddio mesuryddion trydan wedi'i chwblhau.
- ⦿ Mae data hanner awrol a chwarter awrol o'r mesuryddion uwch hyn yn cael ei fewnforio bob dydd i'n system meddalwedd rheoli ynni SystemsLink i ddarparu gwell cywirdeb data a fydd yn ein galluogi i adnabod cyfleoedd defnydd ac arbed carbon yn well yn ein hadeiladau annomestig a'n seilwaith goleuadau stryd.
 - ⦿ Mae'r Gwasanaethau Gwastraff wedi gweithredu'r tri cherbyd casglu sbwriel trydan 26t cyntaf ac maent bellach yn rhan o'n fflyd casglu sbwriel rheng flaen. Nid ydym ar y trywydd iawn i dderbyn 33 o gerbydau Allyriadau Isel lawn (ULEV) erbyn 2024. Mae hyn oherwydd trwy ymgysylltu â'r farchnad wrth baratoi ar gyfer y broses o gaffael y cerbydau newydd sy'n ofynnol i gyflwyno ail gam y strategaeth wastraff a elwir yn ddi-doli o dŷ i dŷ, daeth i'r amlwg bod yna oedi yn yr amseroedd arwain caffael.
 - ⦿ Rydym yn cydnabod yr angen i'r ffocws fod ar draws yr awdurdod cyfan er mwyn gwneud cynnydd sylweddol tuag at gyflawni ein nodau i fod yn Awdurdod Sero Net.

Capasiti (mewn MW) y cyfarpar ynni adnewyddadwy a osodwyd - Dangosydd Llesiant Cenedlaethol 12.

Mae'r data a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru yn dangos bod gan Sir Gaerfyrddin y 3^{ydd} Capasiti Uchaf (mewn MW) o gyfarpar ynni adnewyddadwy wedi'i osod (Trydan a Gwres) sef 321 MW a'r 2^{il} nifer uchaf o brosiectau, sef 6,439 (1^{af} Powys - 7,384)

	Nifer y prosiectau	Capasiti trydanol (Mwe)	Gallu Gwres (MWth)
Anaerobig	2	1	0
Biomass	508	0	45
Ynni o Wastraff	0	0	0
Biomass trydan a gwres a phŵer cyfun	0	0	0
Pwmp Gwres	1007	0	11
Ynni dŵr	14	6	0
Nwy Tirlenwi	1	2	0
Niwclear	0	0	0
Gwynt ar y môr	0	0	0
Gwynt ar y tir	113	145	0
Nwy carthffosiaeth	0	0	0
Solar PV	4491	110	0
Solar thermol	303	0	1
Cyfanswm	6439	264	57

Hyrwyddo cynhesrwydd fforddiadwy a datgarboneiddio ein stoc dai

- Ein nod yw gwneud ein cartrefi i gyd yn rhai ynni-ffeithlon a chyflawni sgôr perfformiad ynni Band C o leiaf cyn gynted â phosibl. Mae dros 30% o'n cartrefi eisoes wedi cyrraedd y safon hon. Bydd buddsoddiad yn y dyfodol yn ein cartrefi presennol yn seiliedig ar ddefnyddio dull Fabric First sy'n gwella perfformiad thermol ein cartrefi a chyflwyno systemau gwresogi nad ydynt yn rhai tanwydd ffosil. Bydd y dull hwn yn hyrwyddo cynhesrwydd fforddiadwy i'n tenantiaid.
- Mae ein tai Cyngor newydd yn croesawu datgarboneiddio. Mae ein tai yn effeithlon o ran ynni, wedi'u hinswleiddio'n dda; mae ganddynt y technolegau arloesol diweddaraf ac maent yn cefnogi egwyddorion Carbon Sero Net y Cyngor. Byddant yn helpu i leihau ein hallyriadau carbon 70% ar gyfartaledd ac yn creu cynhesrwydd fforddiadwy i denantiaid gan dyfu'r economi werdd a chreu cymunedau cynaliadwy.

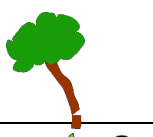

- ⊙ Mae pum safle posibl â blaenoriaeth wedi'u nodi ar gyfer y posibilrwydd o ddatblygu ynni adnewyddadwy. Rydym yn cydweithio â'r Grid Cenedlaethol fel rhan o broses Cynllun Ynni Ardal Leol Sir Gaerfyrddin gyda'r nod o sicrhau cyllid gan Ofgem i wella'r Grid Lleol.

Yr Argyfwng Natur

- ⊙ Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan argyfwng natur ac mae gennym Banel Ymgynghorol ar Newid yn yr Hinsawdd ac Argyfwng Natur i fynd i'r afael â'r mater hwn.

Rydym yn cyflwyno sawl prosiect i sicrhau adferiad natur:

- ✓ Rydym wedi mabwysiadu 21 o safleoedd ar ein hystâd i dreialu ffordd newydd o reoli tir ar gyfer pryfed peillio
- ✓ Rydym wedi creu gardd bywyd gwyllt newydd yn y Drindod Dewi Sant,
- ✓ Gwella nifer o gynefinoedd bywyd gwyllt yn yr ardal hon, pyllau, glaswelltir a phlannu coetir yn ardal Cei Cydweli
- ✓ Rydym wedi bod yn plannu coed ac yn creu mynediad newydd ar ein tir ar faes Chwaraeon Tre-gib er mwyn gwella mynediad i Warchodfa Coed Cadw
- ✓ Mae gennym Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru. Mae hyn yn ein galluogi i weithio gyda thîm amlddisgyblaethol yng Ngardd Fotaneg Genedlaethol Cymru ac i elwa o'u cyfleusterau ar gyfer hyfforddiant a digwyddiadau. Rydym wedi cyflwyno ein digwyddiad cyntaf gyda Chyrff Sector Cyhoeddus i annog ceisiadau LP4 N newydd trwy gynnal sesiwn hyfforddi.

Yn 2022/23, cafodd 769 o goed eu torri		Mae hyn yn golygu ein bod wedi plannu 7,911 yn fwy o goed nag a gafodd eu torri yn 2022/23	
Yn 2022/23, cafodd 8,680 o goed eu plannu			

- ⊙ Cynlluniau Meithrinfa Goed yn ein Canolfannau Dydd - Mae cynlluniau wedi'u creu gan Dîm Cadwraeth y Cyngor, gyda chymorth yr Ardd Fotaneg, ar gyfer Meithrinfa Goed a thiroedd sy'n gyfeillgar i fywyd gwyllt i gael ei datblygu yng Nghanolfan Ddydd Tre Ioan. Gyda chymorth ariannol o'r cynllun ariannu 'Lleoedd ar gyfer Natur', bydd yr ardd yn cynnwys ardal dyfu awyr agored hygyrch a gardd synhwyraidd, gardd goetiroedd, gardd gors, dolydd a pherllan. Er bod y prosiect yn cael ei gynnal yng nghanolfan Tre Ioan, bydd yn cynnwys yr holl wasanaethau dydd drwy gasglu a phlannu hadau brodorol. Mae yna gynlluniau hefyd ar y gweill i gynnal prosiect tebyg yng Nghanolfan Ddydd Ffordd y Faenor. Bydd yr ardd nid yn unig yn gwella bioamrywiaeth yr ardal, ond bydd hefyd yn ofod diogel a hygyrch i bawb ei fwynhau.
- ⊙ Plannu Coed - Er mwyn helpu i wella amgylchedd y Sir a chynyddu bioamrywiaeth, trefnodd Tîm Cadwraeth Wledig ac Adran Eiddo y Cyngor i blannu dros 8,000 o goed llydanddail brodorol i greu 4.5 hectar o goetir newydd ar dir sy'n eiddo i'r Cyngor yn Nhre-gib (Llandeilo), Pendre (Cydweli) a Maesdewi (Llandybïe). Cynhaliwyd diwrnodau plannu cymunedol, gan gynnwys diwrnod ar gyfer disgyblion o Ysgol Gynradd Llandybïe, ar ddau o'r safleoedd. Wrth i goed dyfu a ffotosyntheseiddio, byddant yn gwaredu allyriadau carbon o'r atmosffer. Bydd y coetiroedd newydd hyn yn gynefinoedd newydd i fywyd gwyllt ac felly'n cyfrannu at fynd i'r afael â'r argyfwng natur ac yn dod yn fannau lle gall pobl fwynhau byd natur.

O ganlyniad i'r angen i ail-leoli'r llwybr teithio llesol sy'n rhedeg rhwng Sanclêr Isaf a Sanclêr, prynodd Cyngor Sir Caerfyrddin gae 10 erw. Mae Teithio Llesol wedi gosod llwybr newydd, i ffwrdd o'r afon ac mae'r tir sy'n weddill bellach yn cael ei reoli ar gyfer cadwraeth natur. Crëwyd corff dŵr bas a phlannwyd 150 o goed gyda chymorth ENRAW a Coed Cadw, ac rydym yn ailgyflwyno pori ar ddôl y gorlifdir. Ymhen amser, rydym yn bwriadu cynnig i CNC fod yr ardal hon yn cael ei dynodi'n Warchodfa Natur Leol newydd.

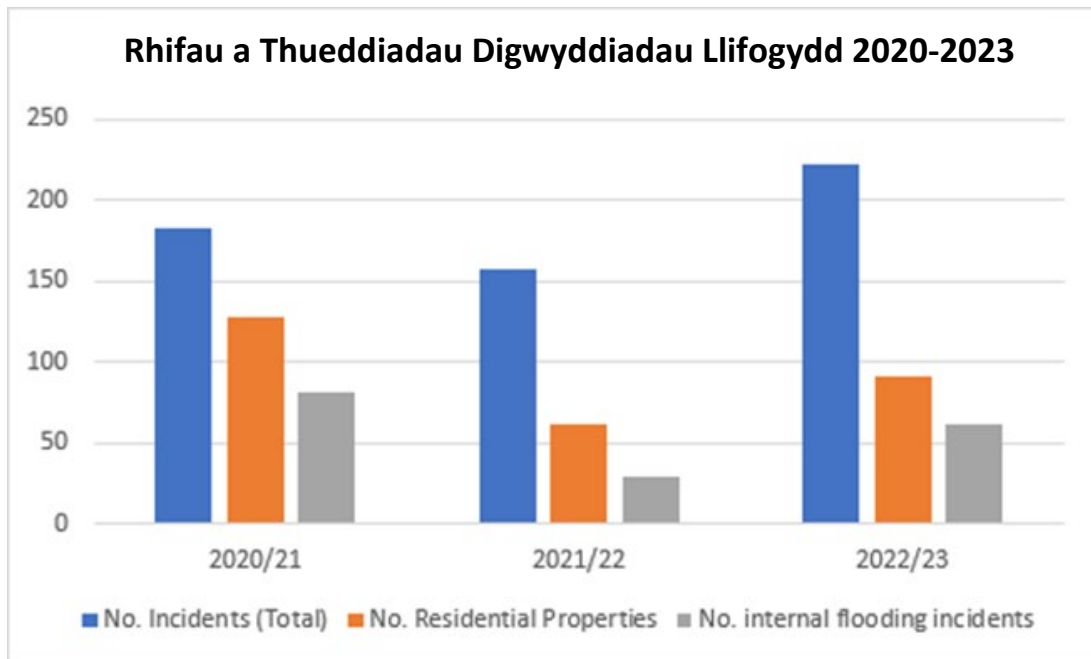

Maes Chwaraeon a thir pori Tre-gib - gyda Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, a rhywfaint o gymorth grant ENRAW rydym wedi plannu grwpiau bach unigol o goed ar y maes chwaraeon, ac rydym wedi defnyddio grant Creu Coetir Tir Glas i blannu coetir 2.5ha ar dir a borwyd yn flaenorol. Bydd y glaswelltir cyfariog o rywogaethau yn cael ei reoli fel dôl. Mae'r coetir newydd a blannwyd yn cysylltu â gwarchodfa Coed Cadw Coed Tre-gib gan ymestyn yr ardal goetir hon, a chydau'r cymorth grant rydym yn darparu llwybr oddi ar y ffordd a phont droed newydd i wella mynediad o Ffair-fach i'r warchodfa hon. Mae rhywfaint o'r llwybr hwn yn addas ar gyfer sgwteri symudedd, gan ddarparu mynediad mawr ei angen i gefn gwlad i'r rheiny sydd â symudedd cyfyngedig.

- **Pryfed Peillio** - Dros nifer o flynyddoedd, ar draws Prydain, bu dirywiad enfawr mewn pryfed sy'n peillio blodau gwyllt a chnydau sef pryfed peillio. Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn edrych ar ffyrdd o reoli glaswelltir a fydd yn ei wneud yn gyfoethocach mewn blodau gwyllt ac yn fwy deniadol i bryfed peillio. Yn syml, trwy dorri'n llai aml, gall blodau sydd eisoes yn tyfu yn y glaswellt flodeuo a chynnal pryfed hefyd. Nid oes angen hau hadau blodau gwyllt. Yr haf diwethaf, arbrofodd y Cyngor gyda'r dull newydd hwn, a chafodd groeso mawr gan drigolion a oedd wedi mwynhau gweld y glaswelltiroedd yn drwch o flodau.

Rheoli perygl llifogydd

- Er na fu unrhyw ddigwyddiadau llifogydd sylweddol eleni, rydym yn gwella wrth gasglu data. O'r herwydd mae'r niferoedd wedi cynyddu. Yn 2022/23 cawsom 223 o adroddiadau o achosion o lifogydd, i fyny o 158 yn 2021/22.

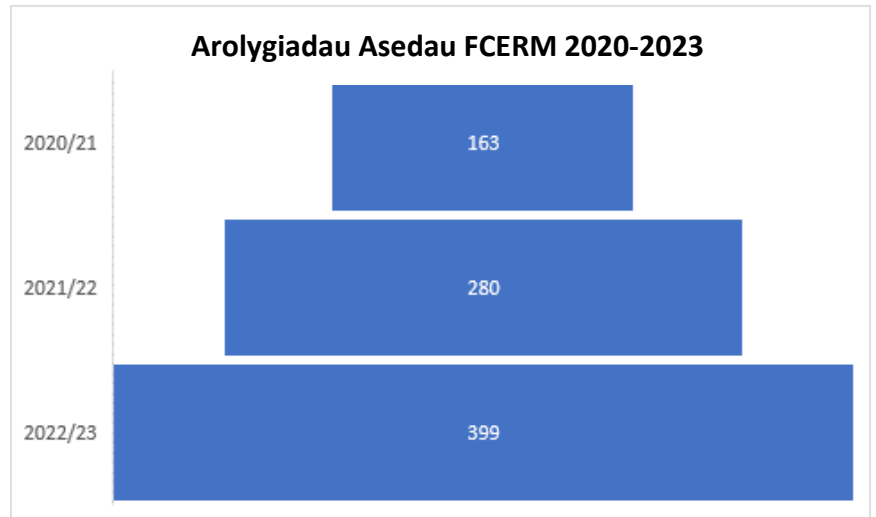
Yn 2022/23, gwnaethom wahanu achosion o lifogydd oddi wrth ymholiadau a chofnodi 48 y llynedd.

Ym mis Hydref 2022 gwnaethom gwblhau a chyhoeddi ein hadroddiad ymchwilio i lifogydd Hydref 2021 yng Nghydhweli sydd ar gael ar-lein [yma](#). Roedd yr adroddiad hwn yn cynnwys cynllun gweithredu 28 pwynt, y mae dros 70% ohono wedi'i gyflawni.

Yn ôl canlyniadau [Arolwg Cenedlaethol Cymru](#) 2022/23, roedd 49% o ymatebwyr Sir Gaerfyrddin yn pryderu am lifogydd yn eu hardal leol, a 16% gyda llifogydd yn eu heiddo eu hunain.

Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Cenedlaethol - Rheoli Asedau

- Rydym wedi cwblhau 399 o arolygiadau asedau ffurfiol, o gymharu â'r 280 y flwyddyn flaenorol. Rydym yn canolbwyntio ar sicrhau bod yr asedau presennol yn cydymffurfio â'r safonau ac yn cael eu cynnal yn unol â hynny.
- Yn 2023 gwnaethom barhau â'n rhaglen teledu cylch cyfyng gyda'r nod o fapio draeniad tanddaearol mewn ardaloedd lle mae perygl llifogydd; draeniad nad oes gennym unrhyw ddata arno neu ddata anghywir. Yn 2022/23 gwnaethom arolygu dros 8km o ddraenio sydd wedi'i gofnodi ar ein cronfa ddata asedau Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Cenedlaethol.

Gwaith Cyfalaf Llifogydd

- Yn 2022/23 gwnaethom sicrhau cyllid Llywodraeth Cymru ar gyfer 12 [cynllun](#) gwerth dros £1 miliwn. Gwnaethom gyflawni tri chynllun sef:
 - ✓ Uwchraddio 1 ased amddiffyn llifogydd allweddol yn Dre-fach, y sgrin sbwriel.
 - ✓ Uwchraddio dau allfa dŵr wyneb allweddol ar Draeth Llansteffan a Glanyfferi.
 - ✓ Gwnaethom hefyd ddarparu Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd Naturiol ar Stryd Marged, Rhydaman gyda £137k o gyllid Llywodraeth Cymru.
- Amcangyfrifir bod y 4 cynllun uchod yn darparu budd lleihau llifogydd i 112 o eiddo preswyl ac 13 o eiddo busnes.
- Rydym wedi gweithio ar y cyd â Chyngor Sir Ceredigion a Chyfoeth Naturiol Cymru i gyflwyno achos busnes i Lywodraeth Cymru ar gyfer cyllid rheoli perygl llifogydd i Lanybydder a Llandysul.
- Rydym wedi cwblhau'r dyluniad manwl ar gyfer cwlfwr newydd yn Cware Ffynnant yng Nghastellnewydd Emlyn.
- Rydym wedi sicrhau £1.35 miliwn arall mewn cyllid grant i ddatblygu achosion busnes Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Cenedlaethol a gwaith adeiladu cyfalaf ar gyfer 2023/24.

Cynigion i leihau llifogydd mewn ardaloedd uchel eu heffaith

Mae cymunedau Llandysul a Phont-tyweli, a Llanybydder wedi bod yn destun nifer o ddigwyddiadau llifogydd dinistriol, gan gynnwys Storm Callum yn 2018 pan effeithiwyd ar nifer o eiddo preswyl a masnachol, a chau ffyrdd. Yn dilyn y digwyddiad arwyddocaol hwn, mae Cyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Sir Ceredigion a Chyfoeth Naturiol Cymru wedi bod yn gweithio gyda'i gilydd i ddeall yn well y prosesau llifogydd yn y lleoliadau hyn ac asesu gwahanol opsiynau rheoli perygl llifogydd.

Ym mis Awst 2022 cynhaliwyd digwyddiadau ymgysylltu â rhanddeiliaid mewn lleoliadau yn y ddwy gymuned i gasglu gwybodaeth leol am hanes a phrosesau llifogydd a chasglu adborth ar opsiynau rheoli perygl llifogydd posibl a nodwyd gan y gwaith hyd yma.

Cynhaliodd swyddogion o Dîm Amddiffyn rhag Llifogydd a Diogelu'r Arfordir Sir Gaerfyrddin y

digwyddiadau ymgynghori, gan weithio mewn partneriaeth â Chyngor Sir Ceredigion a CNC. Daeth llawer o bobl i'r ddau ddigwyddiad gyda chyfanswm o tua 60 o bobl yn cyfrannu at y trafodaethau, gan ddarparu gwybodaeth leol am hanes a phrosesau llifogydd, a rhoi sylwadau ar ddatrysiadau posibl. Defnyddiwyd y wybodaeth hon i ddilysu a gwella'r modelau llifogydd a ddatblygwyd fel rhan o'r gwaith, sydd yn eu tro wedi'u defnyddio i asesu'r safonau diogelwch a ddarperir gan yr opsiynau rheoli perygl llifogydd arfaethedig.

Felly, mae ymgysylltu â rhanddeiliaid a mewnbwn wedi ffurfio rhan annatod o ddatblygiad y cynlluniau hyn ac wedi darparu cyfeiriad a chymhelliant ar gyfer y camau nesaf.

Ar hyn o bryd mae'r gwaith hwn yn cwblhau 2 Achos Busnes Amlinellol i'w cyflwyno i Lywodraeth Cymru i lywio a chyfarwyddo cam nesaf y gwaith. Sicrhawyd cyllid i symud y ddau gynllun ymlaen (yn amodol ar gymeradwyo'r Achosion Busnes Amlinellol) i'r cam nesaf, sef Dylunio Manwl ac Achos Busnes Llawn.

Ymgynghoriad Perygl Llifogydd gyda Chymuned Llangennech

Ar 19 Ebrill gwnaethom gynnal digwyddiad ymgynghori cyhoeddus yng Nghanolfan Gymunedol

Llangennech. Mae'r Tîm Amddiffyn rhag Llifogydd a Diogelu'r Arfordir wedi bod yn gweithio i ddatblygu gwell dealltwriaeth o berygl llifogydd yn Llangennech ac i ddatblygu opsiynau lliniaru posibl. Rhoddodd y digwyddiad hwn gyfle inni drafod â'r gymuned ynghylch problemau llifogydd lleol, yn ogystal â chyflwyno ein hopsiynau cychwynnol ar gyfer rheoli risgiau penodol. Roedd nifer dda wedi dod i'r digwyddiad a chafwyd trafodaeth ddefnyddiol. Gofynnwyd i'r rhai oedd yn bresennol lenwi holiaduron yn ymwneud â llifogydd yn y gorffennol a rhoi adborth a syniadau ynghylch atebion posibl i reoli perygl llifogydd. Defnyddir y data a'r wybodaeth a gesglir i lywio cam nesaf y gwaith.

Caniatáu a Chydsynio

	2021/22	2022/23
Ceisiadau Llawn i'r Corff Cymeradwyo Draenio Cynaliadwy (SAB)	113	116
Ymholiadau cyn ymgeisio 'Corff Cymeradwyo Draenio Cynaliadwy (SAB)'	0	59

- ⊙ Gwnaethom ddarparu sylwadau a chyngor ar 621 o ymgynghoriadau cynllunio.
- ⊙ Cyflwyno rhaglen o wiriadau cydymffurfio lle mae 222 o ddatblygiadau wedi'u gwirio i weld a ydynt yn cydymffurfio â gofynion SAB, roedd yna gyfradd gydymffurfio o 99%.
- ⊙ Rydym wedi pennu 100% o'r holl Gydsyniadau Amddiffyn rhag Llifogydd o fewn yr amserlen statudol.

Arfordirol

- ⊙ Gwnaethom gynnal archwiliadau cyn ac ar ôl storm o'n hasedau arfordirol drwy gydol y gaeaf.
- ⊙ Gwnaethom arolygu 100% o'n hasedau arfordirol yn ffurfiol dros y flwyddyn.
- ⊙ Rydym wedi atgyweirio 8 o gymhorthion mordwyo o Lansteffan i Lanelli.
- ⊙ Rydym yn cydweithio â'r Weinyddiaeth Amddiffyn i reoli amddiffynfa arfordirol breifat ym Mhen-bre.
- ⊙ Rydym wedi cydweithio ar draws gwasanaethau'r Cyngor i reoli'r llwybr arfordirol sy'n erydu.
- ⊙ Rydym wedi cydweithio â Hamdden a Dylunio Peirianegol ar y materion erydu arfordirol ym Mharc Gwledig Pen-bre a Dwyrain Porth Tywyn.
- ⊙ Rydym yn cael arolygon arfordirol i fonitro sut mae ein harfordir yn ymateb i newid yn yr hinsawdd.

Cronfeydd

- ⊙ Buom yn gweithio gyda'r contractwyr fframwaith Griffiths i wneud gwaith uwchraddio sylweddol i Gronfa Ddŵr Trebeddrod yn Llanelli gan gynnwys atgyweiriadau i'r arglawdd a gwaith gosod ar seiffon.
- ⊙ Mae ein gweithlu ein hunain hefyd wedi bod yn allweddol wrth helpu i wneud mân atgyweiriadau yng Nghronfeydd Dŵr Trebeddrod a Chwmoernant.
- ⊙ Rydym wedi sefydlu Cytundebau Lefel Gwasanaeth gyda'r tîm Cynnal a Chadw Tiroedd i sicrhau bod ein holl gronfeydd dŵr yn cael eu rheoli yn ôl gofynion Deddf Cronfeydd Dŵr 1949.
- ⊙ Rydym hefyd wedi sefydlu rhaglen o reoli rhywogaethau ymledol ym mhob safle.
- ⊙ Rydym wedi goruchwyllo'r arolygiadau blynyddol o'n cronfeydd dŵr a wnaed gan y Peirianwyr Goruchwyllo ac wedi gweithredu eu camau gweithredu yn unol â hynny.

Canolfan Ddysg Caerfyrddin

Yn ddiweddar, cwblhawyd gwaith yng Nghanolfan Ddysg Caerfyrddin er mwyn ei gwneud yn fwy effeithlon o ran ynni a sicrhau lleihad o 76% yn ei hallyriadau carbon. Mae mesurau ôl-osod sy'n cynnwys insiwleiddio waliau ceudod, ffenestri gwydr dwbl, a gwelliannau i doeau wedi'u gweithredu er mwyn cadw mwy o wres yn yr adeilad. Nid yw'r Ganolfan Ddysg bellach yn ddibynnol ar gyflenwad nwy gan fod Paneli Haul a Phwmp Gwres o'r Awyr yn darparu ynni a gwres i'r adeilad. Mae goleuadau LED effeithlon o ran ynni hefyd wedi'u gosod.

Nid yn unig y mae'r gwaith uwchraddio wedi lleihau'r effaith yr adeilad ar yr amgylchedd, mae hefyd wedi gwella'r cysur a'r profiad i'r rhai sy'n gweithio ac yn dysgu yn yr adeilad.

Rhoi arweiniad ar ffosffadau

Yn gynnar yn 2021 cyhoeddodd CNC dystiolaeth o lefelau ffosffad gormodol mewn ardaloedd cadwraeth arbennig afonol (ACA). Roedd yna oblygiadau pellgyrhaeddol i awdurdodau, datblygwyr a chymunedau cymwys. Ymatebodd y Cyngor i'r her newydd hon trwy ffyrdd cydweithredol newydd o weithio. Mae deddfwriaeth amgylcheddol sy'n sail i gadwraeth cynefinoedd mewn afonydd ACA yn gofyn am ddull 'afon gyfan' sy'n golygu bod angen cynlluniau gweithredu sy'n mynd y tu hwnt i ffiniau awdurdodau. Gan gydweithio'n agos â chynghorau Sir Benfro a Cheredigion, gwnaethom greu swydd newydd sef Rheolwr Rhaglen Byrddau

Rheoli Maetholion i sefydlu Byrddau Rheoli Maetholion a chydlynu gweithgareddau ar draws ffiniau awdurdodau lleol mewn cydweithrediad â Dŵr Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru (CNC).

Mae'r Cyngor wedi cydweithio'n agos â CNC i wneud canllawiau'n fwy eglur, ac wedi gweithio'n agos gyda Dŵr Cymru, CNC, awdurdodau lleol isranbarthol ac arbenigwyr pwnc allanol i lunio adnoddau maethol ac maent wrthi'n helpu i baratoi'r cyfrifydd maetholion cyntaf ar gyfer Cymru gyfan. Gwnaeth y Cyngor feithrin cysylltiadau isranbarthol agos i ehangu adnoddau'r Cyngor gan gynhyrchu cyfrifydd maetholion a dogfennau ategol Gorllewin Cymru, Mesurau Lliniaru penodol i ddalgylch Gorllewin Cymru, ac Astudiaeth o Ddichonoldeb Masnachu Maetholion ranbarthol mewn cydweithrediad â Sir Benfro, Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot. Rydym ni a Rheolwr Rhaglen y Bwrdd Rheoli Maetholion yn cydweithio'n agos ag ystod o randdeiliaid ac yn darparu mewnbyn Awdurdodau Lleol i Lywodraeth Cymru ar Grwpiau Gorchwyl a Gorffen a Grwpiau Gweithredu sy'n gysylltiedig â maetholion.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn elfen allweddol o'r Llywodraethu Corfforaethol, ac mae'r Pwyllgor yn rhoi sicrwydd ynghylch y trefniadau sydd gan yr Awdurdod ar gyfer rheoli risg, cynnal amgylchedd rheoli effeithiol ac adrodd am berfformiad ariannol yn ogystal ag anariannol.

Mae Cynlluniau Busnes/Cynlluniau Cyflawni yn cael eu datblygu a'u hadrodd yn y Pwyllgor Craffu. Caiff y camau gweithredu eu monitro trwy gyfrwng PIMS gan yr adran a chan y Pwyllgor.

Mae cyfansoddiad y Cyngor yn darparu awdurdod dirprwyedig i'r Pennaeth Lle a Chynaliadwyedd ar gyfer swyddogaethau cynllunio penodol [part-32-revised-council-9th-feb-2022.pdf \(gov.wales\)](#). Mae swyddogion yn cael eu dirprwyo i ymgymryd â gweithgareddau allweddol sy'n briodol i'w rôl gan y Pennaeth Lle a Chynaliadwyedd.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor fodloni gofynion adrodd Llywodraeth Cymru ar gyfer allyriadau carbon sero net yn unol â [Chanllaw sector cyhoeddus ar gyfer adrodd ar garbon sero net | GOV. CYMRU](#)

Mae'r Cyngor yn paratoi adroddiad blynyddol ar gynnydd o ran cyflawni'r cynllun gweithredu sero net, sy'n cael ei ystyried gan y Panel Ymgynghorol ar Newid Hinsawdd a Natur, y Cabinet, y pwyllgor craffu a'r cyngor.

Mae'r Cyngor yn paratoi adroddiad blynyddol ar y cynnydd o ran cyflawni rhwymedigaeth bioamrywiaeth adran 6 Deddf yr Amgylchedd bob blwyddyn i Lywodraeth Cymru. Caiff hwn ei ystyried gan y Cabinet, y Panel Ymgynghorol ar Newid Hinsawdd a Natur, y Pwyllgor Craffu a'r Cyngor.

Mae gan yr Adran ei HWB monitro perfformiad byw ei hun sef ARCUS, sy'n darparu adroddiadau amser real ar swyddogaethau cynllunio at ddibenion rheoli lleol.

Caiff adolygiadau rheoli perfformiad eu cynnal gan reolwyr llinell gan defnyddio dangosyddion perfformiad allweddol.

Cynhelir adolygiadau'r Bwrdd Trawsnewid ar feysydd o'r swyddogaeth a chânt eu hadrodd wrth Bennaeth y Gwasanaeth, caiff argymhellion sy'n deillio o adroddiadau eu hadrodd a chaiff cynnydd ei fonitro drwy'r system PIMS.

3c - Blaenoriaeth Thematig - Y Gymraeg a Diwylliant Cymru

Roedd canlyniadau Cyfrifiad 2021 a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2022 yn dangos gostyngiad pellach yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn Sir Gaerfyrddin, i lawr i 39.9% o'r boblogaeth, sy'n cyfateb i 72,838 o siaradwyr Cymraeg. Fodd bynnag, mae Fforwm Strategaeth Gymraeg y Sir yn datblygu dulliau cydweithredu rhagorol ac wedi cydweithio i gynhyrchu Strategaeth Hybu'r Iaith Gymraeg newydd ar y cyd. Mae'r Cyngor hefyd yn datblygu ei ethos a'i ddiwylliant o ran y defnydd o'r Gymraeg o fewn y sefydliad a bydd hyn yn cael ei ddatblygu ymhellach dros y blynyddoedd nesaf.

Pam y mae hyn yn bwysig?

- Mae Sir Gaerfyrddin yn gadarnle ar gyfer y Gymraeg ac ystyrir bod y sir o bwysigrwydd strategol mawr i ddyfodol yr iaith. Mae dwyieithrwydd o fudd i'r economi ac i unigolion drwy fuddion gwybyddol a chymdeithasol. Byddwn yn gweithio tuag at gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a chefnogi'r defnydd rheolaidd o'r iaith ar draws pob agwedd ar ein bywydau bob dydd.
- Mae cymryd rhan mewn gweithgarwch diwylliannol yn cael effaith gadarnhaol amlwg ar ddechrau'n dda, byw'n dda a heneiddio'n dda. Rydym am i genedlaethau'r dyfodol gael eu trochi mewn Diwylliant Sir Gâr sy'n gryf, yn ddiddorol ac yn gwbl unigryw, ac sy'n adlewyrchu ein gorffennol ac yn llunio ein dyfodol.

Pa mor dda ydyn ni'n gwneud (a sut ydyn ni'n gwybod)? Ffynonellau tystiolaeth

Mesur Cynnydd

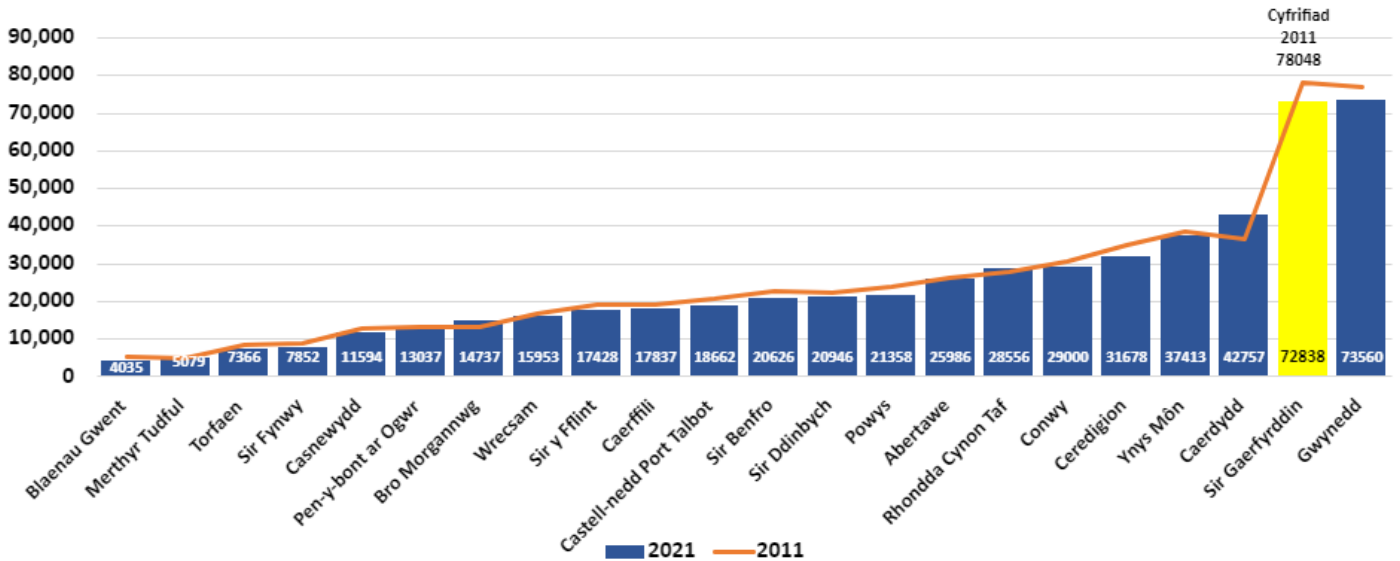
Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion poblogaeth cyffredinol a'r mesurau perfformiad sy'n cael eu monitro ar gyfer blaenoriaeth thematig Y Gymraeg a Diwylliant Cymru.

Dangosyddion Poblogaeth		Esbonio'r Data
Dangosydd	Tuedd	
Nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg		<p>Mae niferoedd y siaradwyr Cymraeg yn y Sir wedi gostwng</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng Cyfrifiad 2011 a 2021 ac mae'n dangos tuedd sy'n gostwng.</i></p> <p>Mae Sir Gaerfyrddin yn gartref i 72,838 o siaradwyr Cymraeg. Mae hyn yn cyfateb i 39.9% o gyfanswm poblogaeth y Sir, mae hyn yn ostyngiad o 5,210 ers y Cyfrifiad diwethaf yn 2011, sy'n cyfateb i ostyngiad pwynt canran o 4.0%. Dyma'r gostyngiad mwyaf fel pwynt canran o blith holl awdurdodau lleol Cymru.</p> <p>Yn 2001 a 2011, Sir Gaerfyrddin oedd â'r nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg o bob awdurdod lleol yng Nghymru, gydag 84,196 o siaradwyr Cymraeg yn 2001 a 78,048 o siaradwyr Cymraeg yn 2011. Mae'r ffigurau newydd hyn yn golygu bod gan y sir bellach y nifer ail uchaf o siaradwyr Cymraeg o bob awdurdod lleol yng Nghymru. Sir Gaerfyrddin yw'r pedwerydd uchaf o hyd o ran canran y boblogaeth sy'n medru'r Gymraeg.</p>

<p>Nifer y rhai 3-15 oed sy'n gallu siarad Cymraeg</p>		<p>Gostyngiadau llai sylweddol ymhlith y grŵp oedran iau o gymharu â grwpiau oedran eraill</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng Cyfrifiad 2011 a 2021 ac mae'n dangos tuedd sy'n gostwng.</i></p> <p>Gwelodd pob awdurdod lleol ostyngiad yng nghanran y plant, rhwng 3 a 15 oed, y nodwyd eu bod yn gallu siarad Cymraeg rhwng 2011 a 2021.</p> <p>Ar lefel genedlaethol, credir bod y gostyngiad yn nifer a chanran y bobl, yn dair oed neu'n hŷn, sy'n gallu siarad Cymraeg yn cael ei yrru'n bennaf gan gwmp ymhlith plant a phobl ifanc a ddywedodd eu bod yn medru'r Gymraeg.</p> <p>Yn Sir Gaerfyrddin mae gostyngiad o 510 o bobl wedi bod yn y nifer rhwng 3-15 oed sy'n gallu siarad Cymraeg, mae hyn yn gyfystyr â gostyngiad pwynt canran o 2.6.</p> <p>Roedd gostyngiadau hefyd i'w gweld yn y categorïau oedran 16-64 a 65+, er ar lefelau mwy sylweddol na'r grŵp oedran iau. I ehangu, mae'r dirywiad yn y rheiny sydd dros 65 oed ac sy'n gallu siarad Cymraeg yn cyfateb i ostyngiad pwynt canran o 8.7.</p>	
<p>% y bobl (16+) sy'n mynychu neu'n cymryd rhan mewn gweithgareddau celfyddydol, diwylliannol neu dreftadaeth o leiaf dair gwaith y flwyddyn</p>		<p>Gostyngiad mewn presenoldeb/cyfranogiad mewn gweithgareddau celfyddydol, diwylliant neu dreftadaeth yn debygol o ganlyniad i gyfyngiadau Covid</p> <p><i>Mae'r llinell duedd gyferbyn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2017/18 a 2019/20.</i></p> <p>Mae bod yn bresennol a/neu gymryd rhan mewn digwyddiadau celfyddydol, diwylliant neu dreftadaeth yn gysylltiedig â gwell iechyd a llesiant yn gyffredinol. Mae digwyddiadau o'r fath hefyd yn sail i greu ymdeimlad o le a hunaniaeth genedlaethol.</p> <p>Er ei bod yn siomedig gweld bod lefelau presenoldeb a chyfranogiad wedi gostwng yn y sir, mae'n bwysig nodi bod cyfnod casglu'r data yn cyd-daro â'r pandemig ac felly mae'n bosibl bod y cyfyngiadau symud wedi effeithio'n andwyol ar bresenoldeb a chyfranogiad.</p>	
<p>Mesur Perfformiad</p>			
<p>Mae'n bwysig bod y Gymraeg yn cael ei hyrwyddo a'i hamddiffyn.</p>	<p>2022</p> <p>0.69</p>	<p>2023</p> <p>I'w gadarnhau</p>	<p>Yn ein harolwg trigolion yn 2022, cytunodd mwyafrif yr ymatebwyr ei bod yn bwysig hyrwyddo a diogelu'r Gymraeg gyda sgôr mynegai o 0.69 ar gyfartaledd.</p>

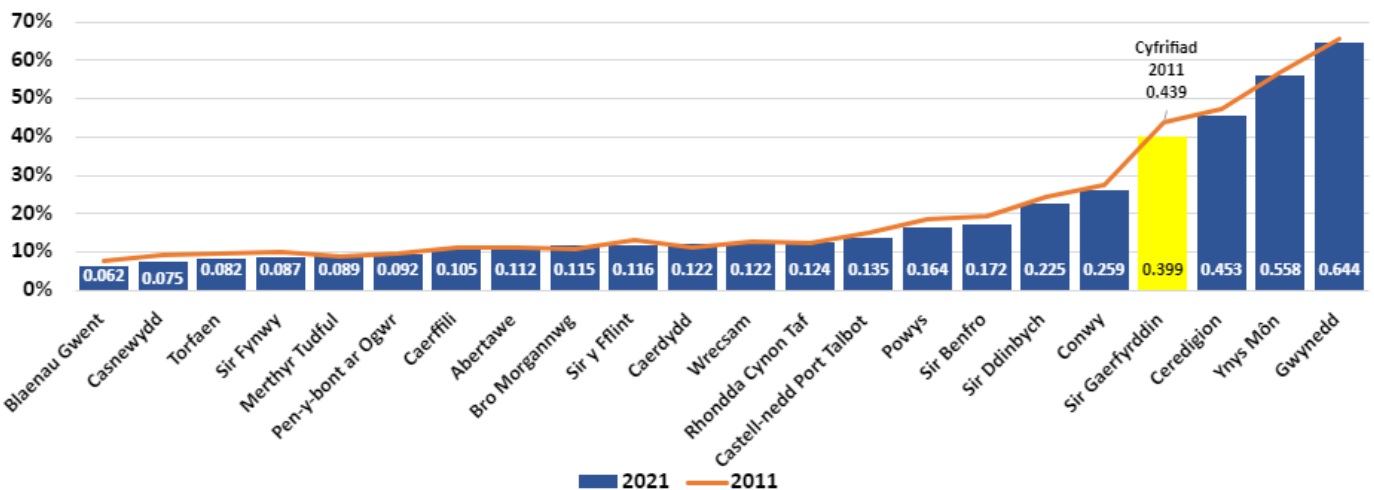
Nifer y preswylwyr 3 oed a hŷn sy'n gallu siarad Cymraeg

Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol, Cyfrifiad 2011 a 2021

% Siaradwyr Cymraeg

Ffynhonnell: Swyddfa Ystadegau Gwladol, Cyfrifiad 2011 a 2021

- Cafwyd bron i **516,000** o ymweliadau rhithwir neu ymweliadau go iawn â'n llyfrgelloedd(LCL/001) yn ystod 2022/23, mae hyn yn cyfateb i 2,710 fesul 1,000 o'r boblogaeth, mae hyn yn dangos gwelliant ers y llynedd (1,614 neu 307,000 o ymweliadau). Er gwaethaf y gwelliant, mae hyn 64% yn is nag yr oedd cyn COVID (2019/20) gyda 1.4m o ymweliadau. Gyda gostyngiad o 85% mewn ymweliadau go iawn, ond cynnydd o 45% mewn ymweliadau rhithwir. Mae ffigurau ymwelwyr corfforol yn cynyddu'n raddol wrth i gyfyngiadau COVID-19 lacio, gydag amrywiol weithgareddau oedolion a phlant yn digwydd yn ystod y flwyddyn gydag arddangosfeydd amrywiol, her ddarllen yr haf, lansio Clwb Croeso Cynnes y Gaeaf, sgysiau hanes lleol wythnosol, ymweliadau gan gantorion ac awduron, profiad Makerspace, sesiynau crefft plant, gweithdai gwyddoniaeth a barddoniaeth, dosbarthiadau cadw'n heini, gweithdai drama, sioeau hud a cherddoriaeth / sesiynau rhigwm, i enwi ond ychydig. Mae cwsmeriaid hefyd yn parhau i ddefnyddio ein hadnoddau digidol rhad ac am ddim, gyda chwsmeriaid yn elwa ar ein hystod o e-lyfrau digidol, e-lyfrau llafar, papurau newydd, cylchgronau ac apiau hyfforddi.

Cynnydd yn 2022/23

Yr Iaith Gymraeg

- Ar 7 Rhagfyr 2022, cymerom ran yn Niwrnod Cenedlaethol Hawliau'r Gymraeg, a hwyluswyd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Ffocws y diwrnod oedd hyrwyddo hawliau ymhlith pobl ifanc; felly gwnaethom hyrwyddo ein cyfleoedd gyrfa a gweithle i bobl ifanc mewn ysgolion uwchradd a cholegau ledled y sir. Gwnaethom hefyd weithio'n agos gyda'r Cynllun Profi, i hyrwyddo cefnogaeth ac arweiniad trw gyfrwng y Gymraeg i bobl ifanc ar eu taith o'r ysgol i'r gweithle.

- Yn ystod 2022/23 rydym wedi cyflwyno tystiolaeth i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar Recriwtio a sut yr ydym yn ystyried y Gymraeg fel rhan o'n polisiau a'n gweithdrefnau. Roedd hyn yn rhan o adolygiad thematig cenedlaethol ac rydym yn aros am adborth pellach yn ystod 2023/24.
- Mae Fforwm Strategol y Gymraeg wedi parhau i gwrdd yn rheolaidd gyda ffocws clir ar werthuso ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg gyntaf a pharatoi strategaeth ddiwygiedig ar gyfer 2023/28. Fel rhan o'r gwerthusiad o'r strategaeth gyntaf, cymerodd aelodau'r Fforwm Strategol ran mewn gweithdai i edrych ar feysydd llwyddiant a gwella ac i nodi meysydd blaenoriaeth ar gyfer 2023/28.
- Gwnaethom barhau â'r prosiect 'Iaith ein Gwaith', sy'n cefnogi'r Adran Addysg a Gwasanaethau Plant i symud ar hyd y daith tuag at weinyddu trwy gyfrwng y Gymraeg. Un elfen o'r prosiect yw gweithio gyda Phrifysgol Bangor, drwy'r rhaglen ARFer, sy'n cefnogi staff i gynyddu eu defnydd o'r iaith yn ddyddiol. Cymerodd chwe grŵp o'r adran ran mewn prosiect pilot trwy gyfrwng ARFer a byddwn yn ailymweld â'r grwpiau hyn ym mis Medi 2023. Yn ystod y flwyddyn, rydym hefyd wedi bod yn diweddarau'r wybodaeth archwilio sgiliau iaith sydd gennym ar gael i'r adran, er mwyn sefydlu llinell sylfaen data.
- Fel rhan o Strategaeth Hybu'r Iaith Gymraeg, buom yn gweithio'n agos gyda Menter Cwm Gwendraeth Elli yn ystod y flwyddyn i helpu gyda sefyllfa fregus y Gymraeg yn Llanelli. Mewn partneriaeth â'r Fenter, sefydlwyd grŵp gweithredu i drafod posibilïadau yn Llanelli a lluniodd y Cyngor holiadur SNAP i'r Fenter ei weinyddu, er mwyn darganfod mwy am gyfleoedd a rhwystrau i ddefnyddio'r Gymraeg yn Llanelli. Mae Catrin Llwyd wedi paratoi adroddiad manwl i ddadansoddi'r holiaduron a gwneud rhagor o waith ymgynghori i lunio argymhellion fyddai'n sail i flaenoriaethau ar gyfer y grŵp gweithredu.
- Un o'r prosiectau o dan Gronfa Adfywio Cymunedol Llywodraeth y DU, yw'r gronfa 'Iaith Gwaith' a arweinir gan y Cyngor Sir. Mae Iaith Gwaith yn darparu grantiau o hyd at £3,000 i gefnogi busnesau a sefydliadau cymunedol i godi proffil y Gymraeg. Roedd y grantiau hyn yn unol â darpariaeth 'Helo Blod' Llywodraeth Cymru, gyda'r ddau swyddog yn Sir Gaerfyrddin yn cael eu hannog i hyrwyddo'r grantiau fel rhan o becyn cymorth ehangach i ddarparu'n ddwyieithog. Gyda phrosiect 'Helo Blod' yn dod i ben, mae rhaglen iaith Gwaith yn mynd i gaffael gwasanaeth tebyg, er mwyn sicrhau sesiynau cymorth pellach ar sail un i un i bawb sy'n llwyddo i gael grant iaith Gwaith.

Diwylliant Cymru

- Mae Gwasanaeth Amgueddfeydd Sir Gaerfyrddin wedi elwa o fuddsoddiad cyfalaf yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Eleni bydd y prosiect mwyaf uchelgeisiol ohonynt i gyd yn cael ei gwblhau, sef yr Amgueddfa Cyflymder newydd ym Mhentywyn. Wedi'i lleoli mewn cyrchfan sy'n cynnig cyfleusterau ymwelwyr hygyrch o ansawdd uchel, bydd yr amgueddfa yn newid o'r hyn a fu unwaith yn gyfleuster arddangos tymhorol i fod yn un o lond llaw yn unig o amgueddfeydd modern pwrpasol yng Nghymru sy'n bodloni'r safonau uchel o ran dyluniad, diogelwch, cynaliadwyedd amgylcheddol a mynediad i ymwelwyr. Mae cynllun llawn i adfer ardal allanol Amgueddfa Sir Gaerfyrddin hefyd wedi cael ei gwblhau. Rhannwyd y buddsoddiad o £1.2m rhwng Amgueddfa Sir Gaerfyrddin ac Ymddiriedolaeth Drws i'r Dyffryn. Mae Amgueddfa Parc Howard wedi elwa o fuddsoddiad cyfalaf i wneud yr adeilad eiconig yn ddiddos rhag y glaw ac i uwchraddio'r holl systemau trydanol. Mae prif fannau cyhoeddus a siopau'r amgueddfa, sy'n adeilad rhestredig gradd 2 a addaswyd i'w ddefnyddio fel amgueddfa ym 1912, wedi cael eu hadnewyddu mewn modd sensitif.
- Agorwyd ystorfa archif a chanolfan wybodaeth newydd gwerth £2.2M i'r cyhoedd ym mis Gorffennaf 2022. Mae'n gartref i gasgliad helaeth o ddogfennau hanesyddol sy'n dyddio o'r 13^{eg} ganrif hyd heddiw. Cafodd y cynngor gyllid o £120,000 gan Gynllun Grant Cyfalaf Trawsnewid Llywodraeth Cymru ar gyfer y cyfleuster newydd.
- Mae ein llyfrgelloedd yn cynnal amrywiaeth eang o ddigwyddiadau dros y flwyddyn. Cynhaliom nifer o arddangosfeydd gan gynnwys Arddangosfa Brwydr Prydain, Arddangosfa'r Beibl ac Arddangosfa Rygbi'r Scarlets.
- Cynhaliwyd ymweliadau gan awduron mewn sawl llyfrgell ynghyd â gweithdai barddoniaeth a sesiynau crefft.
- Mae sesiynau Makerspace yn parhau i fod yn boblogaidd gyda chwsmeriaid sy'n mynd i weithdai Argraffu 3D, sesiynau Gêmio a Gweithdai Animeiddio.
- Trwy gydol misoedd y gaeaf cynhaliom 'Clwb Croeso Cynnes y Gaeaf' gan gynnig lle diogel i'n cwsmeriaid gymdeithasu, cael paned, cadw'n gynnes a mwynhau rhai o'r sesiynau am ddim a gynhaliwyd gennym gan gynnwys sesiynau cymorth digidol, clwb llyfrau, grŵp gwau, sesiynau cerddoriaeth a gemau bwrdd. Parhaodd partneriaethau gwaith gyda sefydliadau - ailddechreuodd Hamdden Actif sesiynau Amser Stori Actif, cynhaliodd y Mudiad Meithrin y sesiynau Cymraeg i Blant yn ein llyfrgelloedd.
- Mae Sir Gaerfyrddin wedi prynu casgliadau ychwanegol o eLyfrau / eLyfrau Llafar i ateb y galw cynyddol ac aelodaeth newydd.
- Mae llyfrgell hunanwasanaeth wedi bod yn llwyddiannus yn y cyntedd, Neuadd Cawdor, Castellnewydd Emlyn, yn dilyn cais llwyddiannus i Grant Adfer Diwylliannol Llywodraeth Cymru. Mae llyfrgelloedd Sir Gaerfyrddin wedi bod yn gweithio gyda [Lyngsoe LibCabinet](#), [D-Tech Lockers](#) a [Hublet](#) ar gyfer y prosiect. Mae LibCabinetau Lyngsoe yn gweithredu'n debyg iawn i beiriant gwerthu, gan greu llyfrgell hunanwasanaeth fach. Mae ein loceri casglu archebion hunanwasanaeth, y gellir eu cyrchu gyda'ch cerdyn llyfrgell, yn caniatáu i gwsmeriaid gadw eitemau ar-lein o gatalog llyfrgell helaeth Sir Gaerfyrddin. Pan fydd eitem yn barod i'w chasglu, dim ond ei chodi o'r locer yn y llyfrgell ar adeg sy'n gyfleus sydd angen ei wneud. Gellir dychwelyd eitemau hefyd trwy'r locer pan fydd hi'n bryd i'w dychwelyd.

Awdur John Nicholl
(*Carmarthen Murders a Tywi Estuary Killings*)

- ⊙ Mae cyrsiau hyfforddi ar-lein am ddim hefyd ar gael i'n cwsmeriaid drwy ein hadnoddau digidol 'Universal Class', 'Artist Works' a 'Transparent Language'. Gall aelodau'r llyfrgell gael gwersi cerddoriaeth ar gyfer yr offerynnau llinynnol a band mwyaf poblogaidd, darganfod sut i goginio prydu iach, cymryd dosbarthiadau celf, dysgu sgiliau TG sylfaenol, sgiliau garddio, dosbarthiadau rhianta, dysgu iaith newydd neu hyd yn oed sefyll prawf gyrru theori ffug. Mae adnoddau hanes teuluol fel 'Ancestry' a 'Find My Past' hefyd yn boblogaidd iawn. Mae papurau newydd a chylchgronau cenedlaethol, rhyngwladol hefyd ar gael i'w lawrlwytho am ddim, parhaodd ymweliadau â'r ap papur newydd 'Pressreader' i gynyddu yn ystod 2022/23.
- ⊙ Mae gan llyfrgelloedd Sir Gaerfyrddin stoc bwrpasol o lyfrau wrth gefn yn llyfrgell Porth Tywyn sy'n rhoi mynediad i ni at filoedd o lyfrau Cymraeg. Cafodd dros £20k ei wario ar ddeunyddiau Cymraeg yn 2022/23.
- ⊙ Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd sesiynau 'Cymraeg i Blant' yn ein llyfrgelloedd rhanbarthol, gan helpu i danio dychymyg a datblygu sgiliau llythrennedd. Mae Llyfrgelloedd Sir Gaerfyrddin yn gweithio mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin Cymru sy'n darparu'r sesiynau amser stori Cymraeg hyn ar gyfer babanod a phlant ifanc yn y tair llyfrgell ranbarthol.
- ⊙ Cynhaliwyd cyflwyniadau drama hanesyddol yn ein llyfrgelloedd i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi. Cynhaliwyd sesiynau 'Mewn Cymeriad' ar gyfer plant ysgolion cynradd a wahoddwyd i ddod i'r digwyddiadau, helpodd y sesiynau i lywio ac ysbrydoli'r plant i ddysgu mwy am hanes Cymru.
- ⊙ Ym mis Awst 2022, dychwelodd Theatrau Sir Gâr i **Barc Gwledig Pen-bre** am haf arall o **theatr awyr agored**. Cyflwynwyd rhaglen lawn dop o adloniant ar lwyfan awyr agored dros dro dros dri diwrnod ar ddeg, gan gynnwys cerddoriaeth fyw, comedi, dawns a sioeau teuluol llawn hwyl, gan ddenu bron i 1,900 o fynychwyr.
- ⊙ Ym mis Gorffennaf 2022, bu'r Ffwrnes yn gweithio mewn partneriaeth â Hijinx Theatre i ddod â **The Unity Festival** i Lanelli.
The Unity Festival yw un o wyliau celfyddydau cynhwysol ac anabled mwyaf Ewrop a'r unig un o'i fath yng Nghymru. Dros gyfnod o ddau ddiwrnod arddangoswyd rhaglen o theatr, ffilm, dawns a theatr stryd cynhwysol o bob cwr o'r byd yn y Ffwrnes, Llanelli (ac ar-lein).

Oes unrhyw un ar ei ennill?

Gweithiodd y Gwasanaeth Theatrau gyda **Chwmni Dawns Cenedlaethol Cymru** i greu **PARTi**, sef digwyddiad i ddod â'r gymuned gyfan ynghyd i ddathlu dawns, a gynhaliwyd yn Theatr y Glowyr yn Rhydaman ym mis Tachwedd 2022.

Gweithiodd pobl leol o'r gymuned ochr yn ochr â dawnsyr proffesiynol i greu'r digwyddiad ar y cyd, a oedd yn cynnwys perfformiad dawns, cacen, a twmpath. Cynigiwyd tocynnau ar sail 'Talwch faint fynwch' i sicrhau y gallai pawb fwynhau noson allan wych yn y theatr.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

- Panel Ymgynghorol yr Aelodau ar yr Iaith Gymraeg - Cynghori'r Aelod Cabinet sydd â chyfrifoldeb am y Gymraeg ynghylch datblygu a hyrwyddo'r iaith yn y Sir.
- Fforwm y Gymraeg Mewn Addysg - Mae'r Cynllun Strategol Gymraeg mewn Addysg (WESP) yn nodi gofyniad i bob Awdurdod Lleol sefydlu Fforwm Addysg Gymraeg mewn deddfwriaeth, disgrifir y Fforwm fel a ganlyn -
Mae fforwm addysg cyfrwng Gymraeg yn golygu corff a sefydlwyd gan awdurdod lleol at ddiben gwella darpariaeth addysg cyfrwng Gymraeg ac mae'r aelodau'n cynnwys swyddogion awdurdodau lleol ac unrhyw bersonau eraill y mae'r awdurdod lleol yn ystyried eu bod yn briodol
- Aelod Cabinet Dros Addysg a'r Gymraeg
- Craffu - Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg.
- Gweithredu Safonau'r Gymraeg mewn cysylltiad â Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg.
- Fforwm Strategol y Gymraeg - mae hon yn bartneriaeth rhwng cyrff y sector cyhoeddus a sefydliadau sy'n gweithio er lles yr iaith.
- Cyhoeddi adroddiad blynyddol ar weithredu Safonau'r Gymraeg.

Mae'r Gwasanaethau Diwylliant yn destun cynlluniau busnes a gefnogir gan gyfarfodydd/arfarniadau strwythur a sesiynau rheoli perfformiad yn ogystal â chyfarfodydd 1 i 1 wythnosol / bob pythefnos gyda rheolwyr gwasanaeth, cyfarfodydd Adrannol Wythnosol, cyfarfodydd Penaethiaid Gwasanaeth / Tîm Rheoli Corfforaethol bob Chwarter a phwyllgorau Craffu deufisol.

Mae gennym hefyd asesiad allanol trwy ymgysylltu â chwsmeriaid/rhanddeiliaid a chael adborth ganddynt. Er nad yw'n ofyniad statudol, mae diwylliant yn mesur safonau drwy gyflawni achrediad (safon genedlaethol) yn yr amgueddfeydd a'r gwasanaethau archifau a chyflawni Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru. Mae'r olaf yn flynyddol tra bod achrediad yn cael ei roi ac yna caiff ei adolygu bob tair blynedd.

3d - Blaenoriaeth Thematig - Diogelwch, Cydnerthedd, a Chydlyniant Cymunedol

Er gwaethaf cynnydd bach mewn cyfraddau troseddu, mae Sir Gaerfyrddin yn parhau i fod yn un o'r lleoedd mwyaf diogel yn y DU.

Mae gweithio mewn partneriaeth gyda Heddlu Dyfed-Powys ac asiantaethau eraill yn parhau i fod yn gryf ac mae'n parhau i ddatblygu wrth i faterion newydd godi.

Pam y mae hyn yn bwysig?

- Mae diogelwch a theimlad o berthyn yn bwysig o safbwynt llesiant personol.
- Mae mwy o bobl bellach yn gwerthfawrogi gwerth caredigrwydd a bod yn rhan o gymuned. Mae cefnogi cymunedau cydlynus a sicrhau bod pobl o wahanol gefndiroedd yn rhannu perthnasoedd cadarnhaol, yn teimlo'n ddiogel yn eu cymdogaeth, ac yn parchu ei gilydd ac yn rhannu'r un gwerthoedd yn ganolog i gael cymunedau gweithgar a ffyniannus.
- Mae Cydnerthedd Cymunedol hefyd yn hanfodol er mwyn galluogi cymunedau i ymateb i sefyllfaoedd andwyol, eu gwrthsefyll a'u hadfer. Pan fydd cymunedau'n gweithio gyda'i gilydd i gefnogi ei gilydd, mae'n meithrin ymdeimlad o falchder a pherthyn sy'n allweddol ar gyfer llesiant cymdeithasol.

Pa mor dda ydyn ni'n gwneud (a sut ydyn ni'n gwybod)? Ffynonellau tystiolaeth

Mesur Cynnydd

Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion poblogaeth cyffredinol a'r mesurau perfformiad sy'n cael eu monitro ar gyfer blaenoriaeth thematig Diogelwch, Cydnerthedd a Chydlyniant Cymunedol.

Mesur Perfformiad			
Dangosydd	Tuedd		Esbonio'r Data
Rwy'n hoffi byw yn Sir Gaerfyrddin - Ymgynghoriad â Thrigolion	2022	2023	Ar y cyfan, cafwyd cytundeb cryf gan ymatebwyr trwy ymgynghoriad diweddar eu bod yn hoffi byw yn Sir Gaerfyrddin. Er y bydd llawer o ffactorau wedi cyfrannu at y teimladau hyn, dylid nodi bod rhai o'r prif ffactorau sy'n gwneud lle da yn cyd-fynd yn agos â gwaith y Cyngor. Yn fwyaf arbennig: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ysgolion da, ▪ Cyfleusterau hamdden da, ▪ Amgylchoedd dymunol, ▪ Hygyrchedd da, ▪ Cyfraddau troseddau isel.
	1.32	I'w gadarnhau	
Rwy'n teimlo y gallaf fyw'r bywyd	2022	2023	Roedd yr ymatebwyr yn cytuno i raddau helaeth eu bod yn gallu byw'r bywyd y maent am ei fyw heb ofni barn na

yr wyf am ei fyw heb ofn barn na rhagfarn - Ymgynghoriad â Thrigolion	0.71	I'w gadarnhau	rhagfarn. Fodd bynnag, roedd y nifer a gytunai â'r datganiad hwn yn is ymhlith aelodau o'r gymuned LGBTQ+ ac ymatebwyr sydd ag anabledau. Mae hwn yn foethusrwydd nad sydd gan bawb ar draws y byd, felly mae'n dyst i natur Sir Gaerfyrddin fel lle ac i'w phobl fod y trigolion at ei gilydd yn teimlo y gallant fod yn nhw eu hunain. Mae hyn yn rhan annatod o deimlo ymdeimlad o berthyn ac mae'n un o'r prif gyfranwyr at hapusrwydd cyffredinol. Mae pobl hapusach yn byw bywydau hapusach sydd, yn ei dro, yn caniatáu iddynt wneud cyfraniadau cadarnhaol i'w cymunedau.
Rwy'n teimlo'n ddiogel yn y gymuned - Ymgynghoriad â Thrigolion	2022	2023	Mae sgôr gadarnhaol i'r datganiad hwn yn dangos bod mwyafrif y trigolion a ymatebodd i'r ymgynghoriad yn teimlo'n ddiogel yn eu cymunedau. Mae canlyniadau diweddaraf Arolwg Cenedlaethol Cymru ar gyfer Sir Gaerfyrddin yn awgrymu ein bod ychydig yn uwch na chyfartaledd Cymru ar gyfer y mesur hwn ac yn safle 11 ^{eg} isaf yng Nghymru yn gyffredinol.
	0.78	I'w gadarnhau	

- ! Adolygwyd darpariaeth ymyrraeth wedi'i thargedu ar Fusnesau Bwyd yn ystod y flwyddyn ar sail risgiau hysbys gan fusnesau sydd newydd gofrestru. Roedd hyn yn golygu, o'r **879 o sefydliadau Busnes Bwyd a oedd yn agored i archwiliad wedi'i raglennu** yn unol â Chynllun Adfer yr Asiantaeth Safonau Bwyd yn ystod 2022/23 (**PPN/002**), **archwiliwyd 553 mewn gwirionedd**, mae hyn yn cyfateb i 61% o gymharu â 100% o'r 407 o sefydliadau a arolygwyd y flwyddyn flaenorol. Cafodd y gwriad hwn o'r dull gweithredu ei gydnabod gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac mae hefyd yn rhan o'u cynllun adfer, ar ôl COVID. Bydd safleoedd a oedd i fod i gael ymyrraeth yn ystod 22/23, ond na wnaethant dderbyn ymyrraeth yn ystod y cyfnod hwnnw, yn symud ymlaen yn awtomatig i raglen arolygu ar sail risg 23/24. Barnwyd bod yr holl safleoedd sydd i fod i gael eu harchwilio yn cydymffurfio'n fras â'r gofynion yn rhinwedd eu Sgôr Hylendid Bwyd presennol a'r ffaith iddynt fod yn destun Ymweliad Rheoli Swyddogol mewn blynyddoedd blaenorol.
- ⊙ Mae **99%** (2,128/2,148) o sefydliadau bwyd yn Sir Gaerfyrddin yn cwrdd â safonau hylendid bwyd (**PAM/023**).
 - ⊙ Cafodd **100%** (211/211) o fusnesau risg uchel o safbwynt Safonau Masnach yn Sir Gaerfyrddin, a oedd yn agored i archwiliad wedi'i raglennu, eu harchwilio yn ystod 2022/23.
 - ⊙ Yn anffodus, nid oeddem yn gallu cwblhau dau **arolygiad risg uchel wedi'u rhaglennu ar gyfer Iechyd Anifeiliaid** erbyn 31 Mawrth 2023, gan roi canlyniad o **99%** (162/164) - cwblhawyd y ddau arolygiad ym mis Ebrill 2023.

Cynnydd yn 2022/23

Diogelwch Cymunedol

- ⊙ Rydym wedi sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei ddyletswyddau o ran y Strategaeth Contest bresennol (gwrthderfysgaeth). Cafwyd trafodaethau parhaus ym Mwrdd Contest Sir Gaerfyrddin a'r Bwrdd Contest Rhanbarthol i yrru'r gwaith o lunio dogfennau allweddol yn ei flaen i sicrhau bod y Cyngor a sefydliadau partner yn cyflawni eu dyletswyddau fel yr amlinellir yn y Strategaeth Gystadleuaeth. Rhoddwyd ystyriaeth i sut y gallai'r Proffil Gwrthderfysgaeth Lleol lywio'r gwaith o ddatblygu asesiad risg sefyllfaol ar gyfer y rhanbarth i nodi heriau allweddol a'r cyd-destun lleol o amgylch y rheiny. Yna byddai'r asesiad hwn yn cael ei ddefnyddio i ddatblygu asesiadau risg corfforaethol, gan gynnwys un i'r Cyngor asesu sut y mae'r Cyngor yn cyflawni yn unol â gofynion y Ddyletswydd Atal.

- ⊙ Mae gweithio mewn partneriaeth yn ward Tyisha dan arweiniad tîm 'Trawsnewid Tyisha' y Cyngor wedi parhau i gyflawni llwyddiannau dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r rhain wedi cynnwys sefydlu grwpiau Gwarchod y Gymdogaeth, dyddiau gweithredu gyda gweithrediadau dan arweiniad yr heddlu i dargedu pryderon penodol a miloedd o aelwydydd sy'n derbyn pecynnau nodau diogelwch ac offer atal troseddau, ymgysylltu â'r gymuned trwy 'Meet the Street' a defnyddio'r fan allgymorth, patrolau gwastraff ac ymddygiad gwrthgymdeithasol wedi'u targedu, datblygu cynllun gweithredu teledu cylch cyfyng a gorchmynion cau safleoedd sy'n achosi problemau ymddygiad gwrthgymdeithasol. Yn 2021 gwelwyd gostyngiadau yn nifer amryw o fathau o droseddau o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Yn dilyn adolygiad gan lif gwaith Troseddau ac Anrhefn ym mis Ionawr 2023 o'u gwaith hyd yma, mae materion plismona cyfredol yn feysydd blaenoriaeth ac mae cynllun gweithredu newydd ar gyfer 2023/24 wedi'i ddatblygu. Mae hyn yn canolbwyntio ar gynyddu gwelededd a phresenoldeb, ymgysylltu a phartneriaeth, gorfodi a gweithrediadau penodol.
- ⊙ Dangosodd y Cyngor ei gefnogaeth eto i 'Ymgyrch y Rhuban Gwyn' i roi terfyn ar drais dynion yn erbyn menywod a merched ar Ddiwrnod Blynyddol y Rhuban Gwyn ddydd Gwener, 25 Tachwedd a'r 16 Diwrnod Gweithredu sy'n dilyn. Roedd y gweithgareddau a gefnogwyd ar raddfa hyd yn oed yn fwy nag mewn blynyddoedd blaenorol, gyda baneri'r Rhuban Gwyn yn hedfan y tu allan i Neuadd y Sir, a neuaddau tref Llanelli a Rhydaman a Neuadd y Sir wedi'u goleuo'n borffor, roedd arbedwyr sgrin ar liniaduron y cyngor yn annog staff i wneud yr addewid **"i beidio byth â chyflawni, esgusodi nac aros yn dawel am drais dynion yn erbyn menywod"** a chyfeirio staff at y cymorth sydd ar gael ar y fewnrwyd. Mae hyn yn cynnwys polisi 'Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol' y Cyngor a adolygwyd ym mis Gorffennaf 2022. Rhoddwyd posteri yn ein hadeiladau gyda negeseuon digidol yn ein gorsafoedd bysiau a negeseuon fideo ar y sgriniau mewn llyfrgelloedd a chanolfannau hamdden, a chodwyd ymwybyddiaeth ymhlith ein clybiau chwaraeon lleol. Arweiniwyd e-sgwrs i staff gan ddarparwr gwasanaeth cam-drin domestig lleol, Calan DVS a chynhaliwyd digwyddiadau arbennig gan gynnwys sesiwn Pêl-droed Cerdded yng Nghanolfan Hamdden Dyffryn Aman, mewn gêm gartref Clwb Pêl-droed Tref Caerfyrddin gyda chefnogaeth Gwasanaeth Cam-drin Domestig Caerfyrddin a chyn-seren rygbi'r undeb rhyngwladol Cymru, Sam Warburton, yn cefnogi'r ymgyrch yn ei ddigwyddiad yn y Lyric ar Ddiwrnod y Rhuban Gwyn.
- ⊙ Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio'n agos gyda'n hasiantaethau partner i ymateb i'r 'Ddyletswydd Trais Difrifol' newydd sy'n gofyn am strategaeth i atal pobl rhag cymryd rhan mewn trais difrifol yn yr ardal, a lleihau achosion o hyn. Mae trais o'r fath yn cynnwys trais domestig a rhywiol, troseddau cyllyll a gynnu, colli bywyd a thrais yn erbyn pobl ifanc. Bydd Asesiad o Anghenion Strategol, a fydd yn cael ei lunio a'i arwain gan Heddlu Dyfed-Powys, yn cynnwys data gan y Cyngor a'r holl asiantaethau partner i lywio'r Strategaeth ranbarthol.
- ⊙ Mae swyddogion wedi bod yn gweithio gydag awdurdodau lleol Ceredigion, Sir Benfro a Phowys, yr heddlu, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant a Choleg Sir Gâr i ddatblygu ffilm i fyfyrwyr fynd i'r afael â safbwyntiau eithafol a'u herio er mwyn atal pobl ifanc rhag cael eu denu i derfysgaeth. Derbyniwyd cyllid ar gyfer y prosiect gan Grant Atal Radicaleiddio y Swyddfa Gartref ac roedd pobl ifanc lleol yn ymwneud â datblygu a gwneud y ffilm. Bydd y ffilm yn cael ei lansio mewn Prifysgolion a Cholegau ar draws y rhanbarth yn ystod haf 2023 gyda chyflwyniad pellach mewn ysgolion ar y gweill.
- ⊙ Cyflwynodd yr Uned Diogelwch Ffyrdd fentrau *kerb craft* i 969 o ddisgyblion i hyrwyddo hyfforddiant diogelwch ar y ffyrdd ac ymgyrchoedd i annog dulliau teithio llesol diogel.
- ⊙ Derbyniodd 808 o ddisgyblion y Safonau Cenedlaethol am hyfforddiant beicio.
- ⊙ Mae rhaglen arloesol Atal Twyll Ffôn Seraphim yn hysbysu swyddogion yr awdurdod ac yn sbarduno ymyrraeth gan yr awdurdod lleol pan fydd defnyddwyr trueCall yn profi nifer uchel o alwadau gan bobl yr amheuir eu bod yn dwyllwyr. Yn 2022/23 cafwyd 400 o rybuddion lefel uchel (cynnydd o 306 o'r flwyddyn flaenorol). Mae'r rhybuddion hyn wedi arwain at alwadau llesiant ac ymyrraeth gan swyddogion, megis blocio galwadau sy'n dod i mewn o rifau ffôn risg uchel sy'n wybyddus ac atal preswylwyr sy'n agored i niwed rhag ymwneud â dulliau o dwyllo dros y ffôn.
Ar gyfer y cyfnod 2022/23 mae'r rhaglen wedi

- blocio 24,860 o alwadau
- wedi blocio 5,370 o alwadau gan alwyr sgam (cafodd galwadau eu blocio o rifau sgam a adroddwyd yn genedlaethol)
- wedi arbed tua £146,693 i ddefnyddwyr gwasanaeth drwy eu hatal rhag ymwneud â thwyll dros y ffôn
- wedi arbed tua £86,875 mewn costau ymyrraeth/cymorth i Ofal Cymdeithasol, y GIG a'r heddlu

Cydlyniant Cymunedol

- ⊙ Mae tîm Cydlyniant Cymunedol Canolbarth a De-orllewin Cymru yn un o 8 rhanbarth a ariennir gan Lywodraeth Cymru i gyflawni dull cydlyniant cyson ar draws y wlad. Mae'r tîm yn gweithion ar draws Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Sir Benfro a Phowys. Mae'r tîm Cydlyniant Cymunedol yn codi ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb a sut i roi gwybod amdanynt, gan sicrhau bod pobl yn deall beth yw trosedd casineb a gweithio gyda sefydliadau megis Cymorth i Ddiodefwrwr i ddatblygu ymgyrchoedd, hyfforddiant a phrosiectau. Yn ystod 2022-23, arweiniodd y tîm cydlyniant brosiectau drwy gydol y flwyddyn gan gynnwys:
 - hwyluso sesiwn casineb ar-lein sy'n edrych ar effeithiau casineb/niwed ar-lein ar unigolion a chymunedau, gan dynnu sylw at achosion yng Nghymru
 - dwy sesiwn wybodaeth i sefydliadau gael gwybod mwy am Wythnos Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb a sut y gallant gymryd rhan.
 - Cydlynu Hyfforddiant LGBTQ+ gyda Cymorth i Ddiodefwrwr a CETMA, wedi'i anelu at weithwyr proffesiynol. Daeth dros 200 o bobl i'r digwyddiad.
 - trefnu gweminar Cymru gyfan fel rhan o gyfarfod Cymorth i Ddiodefwrwr, Mynd i'r Afael ag Eithafiaeth Atgas Cymru. Cynyddu Ymwybyddiaeth a Dealltwriaeth am Eithafiaeth a Gwrywod Gwennwynig - gweminar ar gyfer Gweithwyr Proffesiynol sy'n gweithio gyda phobl ifanc. Daeth dros 150 o bobl i'r digwyddiad.
 - Cyflwynwyd yn y fforwm cenedlaethol 'The View from the Ground': Heriau Lloches, Cydlyniant ac Eithafiaeth, a drefnwyd gan SIGCE ar brofiadau o reoli tensiynau mewn cymunedau sy'n gartref i ffoaduriaid a cheiswyr lloches.
- ⊙ Mae'r tîm Cydlyniant Cymunedol yn hyrwyddo nifer o ddigwyddiadau calendr ymwybyddiaeth sy'n cefnogi cynwysoldeb a chydaddoldeb gan gynnwys Diwrnod Cofio'r Holocaust; Diwrnod Amlygrwydd Trawsrywioldeb; Mis Hanes Sipsiwn, Roma a Theithwyr, Wythnos Ffoaduriaid, Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb ac Wythnos Rhyng-ffydd. Rhennir postiadau Cyfryngau Cymdeithasol ac ar gyfer rhai dyddiadau allweddol caiff baneri eu chwifio, a chaiff adeiladau cyhoeddus eu goleuo mewn lliwiau perthnasol fel arwydd o barch. Arweiniodd y tîm nifer o brosiectau hyfforddi a meithrin gallu:
 - Darparwyd sesiwn Cydlyniant yn ein Cymunedau, wedi'i anelu at grwpiau cymunedol, gan arddangos arfer da o 3 phrosiect a ariennir gan grantiau bach.
 - Cwblhawyd y ffilm fer "What is Community Cohesion".
 - Cefnogwyd grŵp Ffrindiau a Chymdogion (FAN) yn cynnwys Wcreiniaid sy'n byw yn Llanelli ac ymunwyd â grŵp llywio FAN Cymru.
 - Roedd gan y tîm dair erthygl i E-fwletin Rhwydwaith Iechyd Cyhoeddus Cymru ar Gymunedau Cydlynol. Mae pob un ohonynt wedi'u cynnwys.
 - Mewn cydweithrediad â Teithio Ymlaen, hwylusodd 2 sesiwn Codi Ymwybyddiaeth o Sipsiwn, Roma a Theithwyr gan edrych ar y diwylliant a'r traddodiadau a'r polisi sy'n ymwneud â'r grwpiau hyn. Roedd bron i 70 o bobl yn bresennol o blith Awdurdodau Lleol, yr Heddlu, Iechyd a'r Trydydd Sector.
 - Mae'r tîm cydlyniant yn gweithio gydag awdurdodau lleol a phartneriaid ynghylch y cynlluniau Wcráin ac wedi cysylltu mewn perthynas â Monitro Tensiwn a chefnogi'r gwaith o ailsefydlu Wcreiniaid ar draws y rhanbarth. Mae hefyd yn gweithio i fonitro a chefnogi'r rôl o Wasgaru Ceiswyr Lloches ar draws y rhanbarth.

- Cynhaliodd y tîm gronfa Grantiau Bach ar draws y rhanbarth i annog grwpiau a sefydliadau cymunedol i wneud cais am arian. Cynhaliwyd nifer o brosiectau llwyddiannus ar draws Sir Gaerfyrddin gan gynnwys:
 - **Cymuned Cymraeg gan Calon Cymru LGBTQ+** - hwylusodd y prosiect hwn grwpiau sgwrsio bob pythefnos gyda'r nod o ddod â dysgwyr Cymraeg a siaradwyr Cymraeg rhugl at ei gilydd ac ymarfer eu Cymraeg gyda'i gilydd. Roedd y prosiect yn cynnwys y gymuned LGBTQ+ yn hyrwyddo'r defnydd o'u rhagenwau unigol yn Gymraeg.
 - **Bore Coffi Rhithwir Pride y Gaeaf ac Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb a gynhaliwyd gan CETMA** - Cynhaliodd y prosiect hwn gyfres o ddiwyddiadau ar-lein ac wyneb yn wyneb wedi'u hanelu at aelodau o'r gymuned LGBTQ+ i godi ymwybyddiaeth o droseddau casineb, ffyrdd i roi gwybod amdanynt a ble i ofyn am help a chefnogaeth. Cynhaliwyd digwyddiad Pride y Gaeaf ym mis Rhagfyr am y tro cyntaf yn y Sir.

Cydnherthedd Cymunedol

	Adroddiad Cenedlaethol Archwilio Cymru Gyda'n Gilydd Gallwn – Cydnherthedd cymunedol a hunandibyniaeth (Ionawr 2023)
<p>Mae'r adroddiad cenedlaethol hwn yn nodi bod awdurdodau lleol yn ei chael hi'n anodd grymuso pobl a chymunedau i fod yn fwy hunandibynnol ac yn llai dibynnol ar wasanaethau, ond gyda llai o adnoddau ar gael nawr mae arnynt angen i gymunedau a phobl wneud mwy drostynt eu hunain. Gwnaeth yr adroddiad ddau argymhelliad.</p>	
<p>Mewn ymateb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Strategaeth Gorfforaethol newydd y Cyngor (a fabwysiadwyd ar 1 Mawrth 2023) yn cynnwys Amcan Llesiant ehangach o alluogi ein cymunedau a'n hamgylchedd i fod yn iach, yn ddiogel ac yn ffyniannus. Mae un o'r Blaenoriaethau Thematig o fewn yr amcan hwn yn canolbwyntio ar Ddiogelwch Cymunedol, Cydnherthedd a Chydlyniant. Fel rhan o'n hymateb i'r flaenoriaeth hon, byddwn yn defnyddio'r offeryn gwerthuso (a hyrwyddir yn yr adroddiad) i hunanwerthuso ein dull gweithredu presennol a datblygu cynllun gweithredu mewn ymateb. Byddwn yn gwneud hyn ar draws holl wasanaethau'r Cyngor ac yn ymgysylltu â phartneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus gan fod cydnherthedd cymunedol hefyd yn rhan o Gynllun Llesiant newydd Sir Gaerfyrddin. Erbyn Rhagfyr 2023. • Unwaith y bydd y cynllun gweithredu ar waith bydd trefniadau llywodraethu yn cael eu sefydlu i sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu ac yn monitro cynnydd o fewn y Cyngor ac ar draws gweithgarwch y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Erbyn Mawrth 2024. 	

Oes unrhyw un ar ei ennill?

Gan ddefnyddio cronfa Grant Bach drwy'r Tîm Cydlyniant Cymunedol, cynhaliodd Foothold Cymru a Chymdeithas Amlddiwylliannol Llanelli ddiwyddiad dathlu - Nadolig o Amgylch y Byd. Daeth y digwyddiad â lluo o bobl o wahanol genedligrwydd ynghyd sy'n byw ac yn gweithio yn Llanelli.

Daeth dros 500 o bobl i'r digwyddiad a oedd yn cynyddu cydlyniant cymdeithasol yn y dref, cafodd y rheiny oedd yn bresennol gyfle i flasbu bwyd o bob cwr o'r byd a rhannwyd gwybodaeth ar sut i leihau gwastraff bwyd a chynhyrchu bwyd iach, maethlon ar gyllideb a dysgu a rhannu syniadau oddi wrth ei gilydd.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Aelod Cabinet dros Drefniadaeth a'r Gweithlu, Pwyllgor Craffu - Perfformiad Corfforaethol ac Adnoddau
Mae'r Tîm Cydlyniant Cymunedol yn adrodd wrth Lywodraeth Cymru bob chwarter ac yn rhan o
Bartneriaeth Cymunedau Mwy Diogel, CONTEST, Trais Difrifol a Throseddau Cyfundrefnol a Chydraddoldeb
Strategol ym mhob un o'r pedair sir, ac yn rhoi diweddariadau iddynt.

3e - Blaenoriaeth Gwasanaeth - Hamdden a Thwristiaeth

Mae presenoldeb mewn cyfleusterau hamdden bron yn ôl i'r lefelau fel yr oeddent cyn Covid

Mae presenoldeb wedi gwella drwy gydol y flwyddyn wrth i fwy o bobl gymryd rhan mewn cyfleoedd gweithgarwch corfforol ar draws y sir, gyda'r ffigurau bron yn ôl i'r lefelau fel yr oeddent cyn Covid. Ein prif heriau dros y 12 mis diwethaf fu rheoli cyfranogiad ar ôl y pandemig ac adfer incwm, ynghyd â'r argyfyngau costau byw a phrisiau ynni.

Pam y mae hyn yn bwysig?

- Chwaraeon a hamdden, diwylliant a hamdden awyr agored yw curiad calon ein cymunedau. Mae'r gwasanaethau hyn yn darparu amrywiaeth o weithgareddau, cyfleusterau a rhaglenni iechyd a llesiant er mwyn cefnogi ein trigolion a'n cymunedau i fyw bywydau iach, diogel a llewyrchus.
- Mewn ffordd debyg mae hyrwyddo ein Sir fel lle deniadol a hyfyw yn fasnachol i ymweld â hi a buddsoddi ynddi yn ffactor allweddol o safbwynt economaidd a llesiant.
- Byddwn yn parhau i ddatblygu'r gwasanaethau hyn mewn ymateb i anghenion ein trigolion, ein busnesau a'n hymwelwyr.

Pa mor dda ydyn ni'n gwneud (a sut ydyn ni'n gwybod)? 📌 Ffynonellau tystiolaeth

Mesurau Llwyddiant / Egluro'r Canlyniadau

- Cafwyd dros **1.3m o ymweliadau â'n canolfannau hamdden yn ystod 2022/23 (PAM/017)**, mae hyn yn cyfateb i 7,017 fesul 1,000 o'r boblogaeth, sy'n dangos twf o 52% ers y llynedd (4,598 neu 874,000 o ymweliadau). Mae presenoldeb wedi gwella drwy gydol y flwyddyn wrth i fwy o bobl gymryd rhan mewn cyfleoedd gweithgarwch corfforol ledled y sir, gyda'r ffigurau bron yn ôl i'r lefelau fel oeddent cyn COVID.
- Ymwelodd dros 800,000 o bobl â Pharc Gwledig Pen-bre, mae'r dilynwyr Facebook wedi cynyddu i dros 29,000, ymwelodd dros 10,000 o bobl â dathliadau'r Nadolig gan gynnwys y llwybr golau.

Cynnydd yn 2022/23

- Rydym wedi sicrhau £219k ar gyfer rhaglen cynnal a datblygu 5 mlynedd o hyd yng ngwarchodfa natur Ynys Dawela.
- Enillodd ein Gwasanaethau Hamdden Wobr Aur gan y Gymdeithas Frenhinol er Atal Damweiniau (RoSPA). Mae'n wobwr y mae galw mawr amdani am iechyd a diogelwch.
- Mae Parc Gwledig Pen-bre unwaith eto wedi ennill statws arbennig y Faner Las, sy'n golygu mai dyma'r safle sydd wedi cael y nifer fwyaf o Faneri Glas yng Nghymru ers 1988. Mae gwobr y Faner Las dim ond yn cael ei rhoi i draethau, marinas a harbyrau sy'n meddu ar yr ansawdd gorau posibl o ran dŵr, addysg a rheolaeth amgylcheddol, diogelwch a gwasanaethau. Dyfarnwyd gwobr y Faner Werdd i'r parc hefyd am y man gwyrdd arbennig sydd ynddo a chafodd achrediad VAQAS gan Croeso Cymru.

- ⊙ Yn ogystal, dyfarnwyd Baner Werdd i Barc Gwledig Llyn Llech Owain am y tro cyntaf.
- ⊙ Adnewyddwyd dau faes chwarae ym Mharc Gwledig Pen-bre, sydd bellach yn cynnwys offer hawdd ei gyrraedd, siglen i bobl anabl, twnnel synhwyrdd ac mae'n gwbl hygyrch i gadeiriau olwyn.
- ⊙ Llwybr Arth newydd ar gyfer 2023 a Golff Traed ym Mharc Gwledig Pen-bre.
- ⊙ Theatrau yn y Parc.
- ⊙ Rhoddodd 700 o unigolion 2,910 awr o wirfoddoli ar draws Safleoedd Hamdden Awyr Agored.
- ⊙ Agorodd Y Caban ei ddrysau ar 31 Mawrth 2023.
- ⊙ Gwariwyd dros £160k mewn grantiau yn Llyn Llech Owain a Pharc Gwledig y Mynydd Mawr i adfer rhodfeydd pren, rhostir a hygyrchedd.

Chwaraeon a Hamdden Actif

- ⊙ Mae'r gwaith o uwchraddio cyfleusterau newid yng Nghanolfan Hamdden Rhydaman wedi'i gwblhau ac mae gwelliannau i'r cyfleusterau parcio a'r cyfleusterau chwaraeon allanol ar y gweill.
- ⊙ 'Beat the Street' - Mewn prosiect cyffrous a gyflwynwyd gan Chwaraeon a Hamdden Actif gwelwyd tref Llanelli yn cael ei thrawsnewid yn gêm gweithgarwch corfforol enfawr. Cymerodd 6,679 o gyfranogwyr ran (13% o'r boblogaeth) dros gyfnod o 6 wythnos gan arwain at lefelau uwch o weithgarwch corfforol a gwell llesiant.

Yn ystod y rhaglen 6 wythnos teithiodd cyfanswm o 43,844 milltir, daeth 36% o'r plant llai egnïol yn fwy egnïol sy'n syfrdanol, daeth 45% o oedolion anegniol yn egnïol ac arbedwyd 12.04 tonnelli o allyriadau CO2.

Casglwyd data cofrestru ar 5,408 o bobl ar ddechrau'r gêm, gan roi gwybodaeth i'r gynulleidfa am bwy oedd yn cymryd rhan: eu hoedran, eu rhywedd, eu hethnigrwydd a'u codau post. Cwblhaodd 4,071 o bobl eraill arolwg dewisol ar eu lefelau gweithgarwch corfforol, cyflyrau tymor hir, anabledd a llesiant meddyliol. Drwy gymharu'r data cofrestru â data lleol, gallwn ddod i'r casgliad bod Beat the Street wedi gallu cyrraedd y

cymunedau hynny nad oeddent yn cael eu cynrychioli'n ddigonol, sy'n fwy tebygol o brofi anghydraddoldebau iechyd. Ar gyfer oedolion sy'n byw mewn ardaloedd o amddifadedd uwch (o fewn yr 20% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yn ôl Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru, WIMD) gostyngodd y gyfran a nododd eu bod yn anegniol 11% yn dilyn Beat the Street (i 35% o 46% wrth gofrestru). Yn dilyn y cam gêm, gwahoddwyd cyfranogwyr i gwblhau arolwg iechyd arall yn cynnwys cwestiynau ychwanegol sydd wedi ein galluogi i fesur y newid ymddygiad a'r effaith y mae Beat the Street wedi'i chael ar unigolion. Mae dadansoddiad data cyfatebol yn dangos bod 45% o oedolion anegniol wedi dod yn fwy egnïol a daeth 36% o blant llai egnïol yn fwy egnïol.

- ⊙ Roedd cwblhau'r Fan Actif yn caniatáu iddi wneud ei hymddangosiad cyntaf a bu'n bresennol yn dilyn hynny mewn amrywiol ddiwyddiadau. Prynwyd hi drwy grant gan Lywodraeth Cymru a'i phrif nod yw cynyddu'r cyfleoedd i blant a phobl ifanc fod yn egnïol, gan ganolbwyntio'n benodol ar y rheiny sy'n byw mewn ardaloedd gwledig pellennig a/neu ardaloedd difreintiedig.

- ⊙ Mae actif '60+' yn parhau i ymwneud â phoblogaeth hŷn y sir mewn gweithgareddau yn y gymuned ac mewn cyfleusterau. Yn 2022-23 gwelwyd dros 2,300 o gyfranogwyr yn y gymuned o ganlyniad i weinyddu Cyllid Llywodraeth Cymru drwy Chwaraeon Cymru.
- ⊙ Trwy gydol 2022/23 cymerodd nifer dda iawn yn y Mentrau 'Atal - Iechyd' cymunedol, sy'n targedu'r rheiny sy'n dioddef o unigrwydd ac arwahanrwydd a salwch iechyd meddwl. Cymerodd 7387 ran mewn sesiynau 'Cyrlio a Phaned' ac mewn grwpiau rhedeg Iechyd Meddwl ar draws y sir. Ar gyfartaledd mae tua 155 yn cymryd rhan bob wythnos o'r flwyddyn.
- ⊙ Eleni mae Actif yn arwain menter Cerdded er Llesiant Gorllewin Sir Gaerfyrddin mewn partneriaeth â Pharc Cenedlaethol Sir Benfro. Ers cymryd y prosiect drosodd mae'r Swyddogion Oedolion Actif wedi dyblu nifer y teithiau cerdded wythnosol i 8 dros y sir gyfan ac mae 180 o gerddwyr rheolaidd wedi bod bob wythnos ar gyfartaledd.
- ⊙ Mae Chwaraeon Cerdded Cymunedol yn parhau i fynd o nerth i nerth ac yn 2022/23 gwelwyd dros 2,300 yn cymryd rhan mewn Pêl-droed, Rygbi a Pêl-rwyd Cerdded.

Twristiaeth a Marchnata

- ⊙ Roedd y gwaith rhagweithiol o farchnata'r Sir fel cyrchfan gwyliau byr deniadol yn ystod y gaeaf yn cwmparu cysylltiadau cyhoeddus, hysbysebu digidol a rhoi postiadau mewn modd organig ar gyfryngau cymdeithasol a gwefannau. Roedd yr ymgyrchoedd thematig yn cynnwys y Crwydr Cwtch a'r Llwybr Cynnyrch a ddefnyddiwyd i danio diddordeb yng nghyfringau'r DU gyda sawl ymweliad wedi'u trefnu ar gyfer newyddiadurwyr - mewn un wythnos yn unig ym mis Mawrth, cafwyd dros £130,000 o hysbysebion i'r Sir mewn cyhoeddiadau gan gynnwys Women's Own a The Sunday Times. Roedd y canllaw "Llwybr Larder" yn cynnwys dros 70 o fusnesau lleol. Gyda bwyd a diod yn brofiad allweddol i gynulleidfa dwristiaid y DU dros gyfnod yr Hydref, cyflwynwyd partneriaethau hyrwyddo y talwyd amdanynt gyda chylchgrawn bwyd mwyaf poblogaidd y DU i godi ymwybyddiaeth ar draws y DU.
- ⊙ Gan gefnogi pob rhan o'r Sir i elwa o'r sector ymwelwyr, canolbwyntiodd y gwaith hyrwyddo ar hysbysebion fideo yn arddangos Trefi Marchnad Sir Gaerfyrddin, gan dargedu ymwelwyr sydd o fewn tair yrru 2.5 awr trwy hysbysebu ar Facebook. Mae hyn wedi cyrraedd 1.8 miliwn. Erbyn hyn mae gan dudalennau Facebook Darganfod Sir Gâr 20,971 o ddilynwyr gan gyrraedd 447,070. Cafodd gwefan Darganfod Sir Gâr 79,699 o ddefnyddwyr, 103,985 o sesiynau a 264,562 o ymweliadau tudalen yn ystod y flwyddyn ariannol hon.
- ⊙ Eleni mae 86 o wahanol gynyrchiadau hysbysebion teledu, ffilm a statig wedi'u prosesu drwy'r system gorfforaethol o wneud cais am ffilmiau ar-lein - gan ganiatáu i ymgeiswyr wneud un cyswllt gyda'r Cyngor yn hytrach na gofyn i wahanol adrannau. Mae enghreifftiau'n cynnwys:
 - Ffilmiwyd y cynhyrchiad Disney mawr "Willow" ym Mhentywyn a chynhyrchiad S4C ar y cyd â Channel 4 "Y Golau / The Light in the Hall" a ffilmiwyd mewn nifer o leoliadau gan gynnwys Llanymddyfri.
 - Cynhyrchiad ar gyfer Visit Britain, y sefydliad a sefydlwyd i hyrwyddo Prydain Fawr fel atyniad i dwristiaid ledled y byd. Ar ôl darparu ardaloedd a chysylltiadau lleol iddynt, Traeth Pentywyn oedd y gyrchfan Gymreig a ddewiswyd yn yr ymgyrch hyrwyddo yn UDA, gyda hysbysebion wedi talu amdanynt ar y teledu a thrwy British Airways.

Digwyddiadau

- ⊙ Mae'r Cyngor wedi gweithio gyda phob partner â buddiant yn y sector twristiaeth a chymunedau lleol i ddatblygu, cefnogi a hyrwyddo rhaglen o ddigwyddiadau/gwyliau lleol ar draws y sir drwy'r flwyddyn - gan gynnwys creu a hyrwyddo "pecyn cymorth" digidol ar gyfer trefnwyr digwyddiadau cymunedol lleol.

- ⦿ Mae cyngor, arweiniad a thempledi rhagweithiol wedi'u darparu i dros 35 o drefnwyr digwyddiadau drwy'r grŵp ymgynghori ar ddiogelwch digwyddiadau (ESAG) a chyfathrebiadau uniongyrchol trwy gyfrwng cronfa ddata sydd wedi'i phoblogi o'r newydd. Cynigiwyd arweiniad un i un trwy gyfrwng TEAMS neu wyneb yn wyneb, ac mae hyn wedi profi i fod yn ddull effeithiol o esbonio gwasanaethau allweddol y Cyngor a all gefnogi digwyddiad llwyddiannus.

Oes unrhyw un ar ei ennill?

Mae 'Actif Legacy' yn brosiect sy'n cael ei ddarparu gan Swyddogion Oedolion Hamdden Actif. Mae'r prosiect wedi'i anelu at bobl ifanc 16-24 oed nad ydynt mewn addysg na chyflogaeth ar hyn o bryd ac sydd eisiau ennill sgiliau a phrofiad gwerthfawr drwy chwaraeon a chyfleoedd ychwanegol dros gyfnod o 10 wythnos.

Mae'r rhaglen 'Actif Legacy' ar ei thrydydd carfan o gyfranogwyr ac yn parhau i fynd o nerth i nerth. Mewn partneriaeth â Cymunedau am Waith +, Y Gronfa Waddol a Scarlets yn y Gymuned, mae 6 o'r rheiny a gymerodd ran yn y rhaglen wedi cael gwaith o ganlyniad i'r hyder a'r cymwysterau a enillasant.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Mae'r Gwasanaethau Hamdden yn destun cynlluniau busnes a gefnogir gan gyfarfodydd/arfarniadau strwythur a sesiynau rheoli perfformiad yn ogystal â chyfarfodydd 1 i 1 wythnosol / bob pythefnos gyda rheolwyr gwasanaeth, cyfarfodydd Adrannol Wythnosol, cyfarfodydd Penaethiaid Gwasanaeth / Tîm Rheoli Corfforaethol bob Chwarter a phwyllgorau Craffu deufisol.

3f - Blaenoriaeth Gwasanaeth - Gwastraff

Newid Dull Ailgylchu yn arwain at Well Perfformiad

Rydym yn gwneud casgliadau gwastraff a deunydd ailgylchu o dŷ i dŷ i 91,000 o aelwydydd gyda dros 8.5m o ryngweithiadau bob blwyddyn. Yn ystod y flwyddyn hon gwnaethom newidiadau sylweddol i'n gwasanaethau gwastraff, gan symud tuag at gasgliadau bwyd a deunydd ailgylchu sych wythnosol, lleihau amlder ein casgliadau gwastraff gweddilliol a chyflwyno casgliadau gwydr ac ailgylchu cewynnau newydd ar wahân o dŷ i dŷ. Mae unrhyw newid yn y gwasanaethau gwastraff a ddarperir yn anodd ac yn dod â'i heriau ei hun; fodd bynnag, mae llwyddiant strategol y newid gwasanaeth wedi arwain at welliant sylweddol yn ein perfformiad ailgylchu, ac rydym wedi rhagori ar darged ailgylchu statudol Llywodraeth Cymru gyda pherfformiad o 65.25%.

Pam y mae hyn yn bwysig?

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd symud tuag at economi wirioneddol gylchol, lle caiff gwastraff ei ddileu, a lle caiff adnoddau eu defnyddio cyhyd ag y bo modd.

Yn ogystal â bod yn dda i'r amgylchedd, gallai economi gwbl gylchol greu swyddi.

Yn ein sir mae mwy o bobl yn ailgylchu bob dydd.

Os yw eitemau ailgylchadwy yn mynd i safleoedd tirlenwi, caiff eu gwerth ei golli am byth.

Mae ailgylchu hefyd yn lleihau'r angen am gloddio, puro a phrosesu deunyddiau crai (trwy fwyngloddio, chwarela a thorri coed) sydd oll yn creu llygredd aer a dŵr sylweddol.

Mae hyn yn helpu i arbed ynni, lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr a helpu i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd.

Er bod deunyddiau wedi'u hailgylchu yn nwyddau gwerthfawr yn y farchnad fyd-eang ac yn bwysig yn ariannol, mae ailgylchu'n dda i'r amgylchedd hefyd. Mae'n gwneud y defnydd gorau o'n hadnoddau naturiol cyfyngedig.

Mae angen i ni gofio y bydd y modd yr ydym yn gweithredu nawr yn cael effaith ar genedlaethau'r dyfodol.

Pa mor dda ydyn ni'n gwneud (a sut ydyn ni'n gwybod)? Ffynonellau tystiolaeth

Mesurau Llwyddiant / Egluro'r Canlyniadau

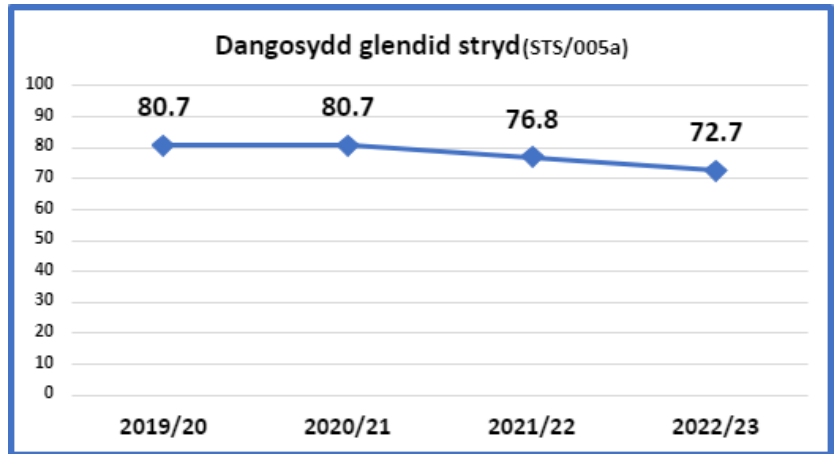
Ein cyfradd ailgylchu ar gyfer 2022/23 yw **65.25%**
(Mae hwn yn gynnydd ar ffigur y flwyddyn flaenorol sef 61.68%).

- Mae'r cyfraddau ailgylchu cymharol ar gyfer 2021/22 yn dangos bod gan Sir Gaerfyrddin y ffigur 4^{ydd} isaf yng Nghymru gyda chanlyniad o 61.68% wedi'i ailgylchu, cyfartaledd Cymru oedd 65.16%. Gyda'r ffigur gwell o 65.25% ar gyfer 2022/23, y gobaith yw y bydd ein sefyllfa gymharol hefyd yn gwella yn 2022/23 pan gânt eu cyhoeddi ym mis Rhagfyr 2023.
- Mae'r cilogramau o wastraff trefol awdurdod lleol **nad yw trigolion Sir Gaerfyrddin yn ei aildefnyddio, ei ailgylchu na'i gompostio bob blwyddyn (PAM/043)** yn lleihau'n raddol yn Sir Gaerfyrddin, ac ar hyn o bryd nid yw'r hyn sy'n cyfateb i 144kg y person yn cael ei ailgylchu ac ati yn ystod 2022/23 o gymharu â 154kg y person yn 2021/22. Gobeithiwn y bydd trigolion Sir Gaerfyrddin yn parhau i ailgylchu mwy a mwy o'u sbwriel, rydym yn gwneud yn llawer gwell na chyfartaledd Cymru ar gyfer 2021/22 sef 178kg.

- ⊙ Bu gostyngiad sylweddol yn swm ein gwastraff trefol a anfonir i safleoedd tirlenwi (*WMT/004*), sydd bellach i lawr i **4.89% ar gyfer 2022/23** sydd bron yn ôl i lawr i'r lefelau cyn y tân yng nghyfleuster adfer deunyddiau CWM Nant-y-caws (3.11% yn 2020/21), a amharodd yn sylweddol ar ein trefniadau didoli, trin a gwaredu gwastraff arferol am gyfnod.

Ansawdd Amgylcheddol Lleol

- ! Gwnaeth glendid strydoedd (*STS/005a*) yn Sir Gaerfyrddin wella ychydig yn ystod y flwyddyn ond mae'n dal i ddangos dirywiad o gymharu â'r blynyddoedd blaenorol. Sbwriel sy'n gysylltiedig ag ysmegu yw'r math mwyaf cyffredin o sbwriel o hyd ar strydoedd Sir Gaerfyrddin, gyda chynnydd nodedig mewn sbwriel melysion a gostyngiad yn lefelau sbwriel diodydd a bwyd cyflym. Sbwriel gan gerddwyr yw'r ffynhonnell uchaf o sbwriel yn y sir o hyd, cofnodwyd hyn ar 82.4% o'r strydoedd.

- ! Mae ffynhonnell sbwriel newydd wedi dod yn amlwg yn Sir Gaerfyrddin, gyda chynnydd mewn 'vapes' untro yn cael eu taflu yn y sir. Rydym yn parhau i godi ymwybyddiaeth o faterion sy'n anharddu'r sir, ac rydym yn cynnal ymgyrch wedi'i thargedu gan weithio gyda rhanddeiliaid i fynd i'r afael â materion sbwriel sy'n cynnwys gweithio gyda Mannau Bwyd Cyflym.

- ! Cynyddu'r nifer sy'n gwirfoddoli mewn gweithgareddau codi sbwriel ar draws y sir. Caiff data o'r archwiliadau ei rannu gyda'r rhanddeiliaid perthnasol, gan gynnwys y tîm gorfodi wrth nodi tueddiadau presennol y materion andwyol o ran ansawdd yr amgylchedd lleol.

- ⊙ Ar gyfartaledd, mae'n cymryd **2.8 diwrnod gwaith i'r cyngor glirio achosion o dipio anghyfreithlon** yn y Sir (*PAM/035*), gydag ychydig dros 1,600 o ddigwyddiadau wedi'u cofnodi a'u clirio yn ystod 2022/23, mae nifer yr achosion o dipio anghyfreithlon a gofnodwyd wedi gostwng 22% o 2,073 yn 2021/22.

- ⊙ Yn ôl arolwg ein preswylwyr yn 2022, **mae'r mwyafrif yn tueddu i gytuno bod eu hamgylchedd lleol yn ddymunol ac yn derbyn gofal da** (Cyfartaledd Sgôr Mynegai o 0.14), mae yna hefyd gyfran gymharol uchel sy'n anghytuno, roedd y sylwadau hyn mewn perthynas â glanhau strydoedd, gwastraff, sbwriel a chynnal a chadw ymylon ffyrdd/gwrychoedd fel ffactorau cyfrannol phosibl.

Ni ellir tanbriso pwysigrwydd ein tirweddau naturiol ac adeiledig wrth greu ymdeimlad o le a balchder i bobl leol. Ymhellach, mae mynediad i fannau agored dymunol yn chwarae rôl bwysig wrth wella iechyd a llesiant ein trigolion. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i grwpiau ymylol, y mae gan Sir Gaerfyrddin lefel uwch na'r cyfartaledd ohonynt.

Cynnydd yn 2022/23

- ⊙ Rydym wedi rhoi methodoleg casglu newydd ar waith ar gyfer ein gwasanaeth casglu gwastraff er mwyn sicrhau ailgylchu o ansawdd uchel a gwella ein perfformiad yn erbyn targedau ailgylchu statudol. Rydym wedi cyflawni cam cyntaf y strategaeth wastraff drwy gyflwyno casgliad gwydr o dŷ i dŷ bob tair wythnos, symud i gasglu gwastraff gweddilliol bob tair wythnos a chasglu deunyddiau ailgylchu cymysg sych a gwastraff bwyd bob wythnos ym mis Ionawr 2023. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth wedi darparu gwasanaeth casglu cewynnau ar gyfer y trigolion hynny sydd â phlant ifanc mewn cewynnau; caiff y cewynnau eu trin a'u hailgylchu mewn cyfleuster yn y Sir.

Fel rhan o'r broses o symud i fethodoleg casglu ranbarthol, cafodd trigolion hefyd newid i'w diwrnodau casglu gwastraff ac ailgylchu i sicrhau bod cymaint o dai â phosibl yn cael eu casgliadau ailgylchu, bagiau du a gwydr ar yr un diwrnod. Drwy wneud hyn mae 45% o aelwydydd yn derbyn eu holl gasgliadau gwastraff ac ailgylchu ar yr un diwrnod. Er mwyn lleihau'r effaith ar drigolion a lleihau'r achosion o golli casgliadau ar gyfer y trigolion hynny sydd â diwrnodau casglu gwahanol ar gyfer bagiau du/gwydr a'u bagiau glas a bwyd, gwnaethom gyflwyno gwasanaeth atgoffa trwy e-bost a negeseuon testun i'r trigolion hynny.

- Mae'r newid hwn yn sgil y fethodoleg casglu newydd wedi'i gyflwyno i'r 91,000 o aelwydydd yn y Sir gyda 12.5 miliwn o ryngweithiadau bob blwyddyn ar wastraff, mae hyn yn cynnwys casgliadau sbwriel, deunydd ailgylchu, gwastraff gardd a chasgliadau cewynnau a chynhyrchion hylendid.
 - Ers i'r newidiadau ddod i rym ar 23 Ionawr 2023 rydym wedi derbyn 503 o gwynion. Mae hyn yn cyfateb i 1.16% o gasgliadau gwastraff domestig yn ystod y newid i'r gwasanaeth.
 - Fel rhan o'r fflyd newydd i gyflwyno'r newid i'r gwasanaeth, gwnaethom gaffael 23 o gerbydau newydd i ymgymryd â'r casgliadau sbwriel a gwydr. Fel rhan o'r caffaeliad hwn:
 - rydym wedi comisiynu tri cherbyd casglu sbwriel trydan a ddefnyddir yn ein gwasanaeth rheng flaen yn nhirwedd heriol Sir Gâr. Dyma ddechrau ein hymrwymiad a'n hymdrech i ddod yn Awdurdod Carbon Sero Net erbyn 2030 a chyrraedd ein targed o 50% o ran fflyd sy'n cydymffurfio â Cherbydau Allyriadau Isel lawn erbyn mis Ebrill 2024.
 - Rydym wedi comisiynu depo newydd yn Cross Hands ac wedi recriwtio 47 aelod newydd o staff i gyflwyno cam cyntaf y strategaeth wastraff.
 - Er mwyn hyrwyddo'r Economi Gylchol, rydym wedi bod yn datblygu cyfleoedd partneriaeth a chefnogi rhwydweithiau cymunedol, gyda golwg ar adeiladu capasiti ar gyfer prosiectau Economi Gylchol newydd neu estynedig. Rydym hefyd wedi gweithredu'r prosiectau canlynol:
 - Canolfan Eto ym mis Mehefin 22 yng Nghyfleuster Ailgylchu Nant-y-caws
 - Canolfan ailgylchu gwastraff masnachol ym mis Hydref 22 yng Nghyfleuster Ailgylchu Nant-y-caws
 - Rydym wedi cynyddu ein cwsmeriaid yn gyson ar gyfer y casgliad cewynnau trwy gydol y broses o weithredu'r gwasanaeth eleni. Ar hyn o bryd mae gennym 7,140 o gwsmeriaid ac rydym wedi dargyfeirio 779 tunnell o wastraff hylendid o fagiau du.
 - Rydym wedi gweithredu gwasanaeth casglu Cynnyrch Hylendid Amsugol a gwasanaeth casglu cewynnau sydd wedi denu 7,500 o gwsmeriaid.
 - Rydym wedi cynyddu ein cwsmeriaid 20% ar gyfer ein casgliad Gwastraff Gardd tymhorol, gan gadw 96% o'n cwsmeriaid presennol. Cyflawnwyd 94% o darged o 94.5%
- Yn ôl canlyniadau [Arolwg Cenedlaethol Cymru](#) 2022/23, roedd 82% o ymatebwyr Sir Gaerfyrddin yn fodlon â'r gwasanaeth ailgylchu yn y sir, mae hyn yn welliant ar 82% yn yr arolwg diwethaf sef 2018/19. Cytunai 74% o'r ymatebwyr hefyd eu bod yn teimlo eu bod yn cael gwybod am wasanaeth ailgylchu'r cyngor, sef y 6^{ed} orau yng Nghymru, mae hyn yn welliant ar y canlyniad blaenorol o 61% a'r 21^{ain} safle yng Nghymru.

<p>Grŵp Gorchwyl a Gorffen: Gorfodi Materion Amgylcheddol</p>	<p>"Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen - Craffu wedi bod yn gweithio ar draws gwahanol is-adrannau i adolygu'r dull strategol o ymdrin â thipio anghyfreithlon yn Sir Gaerfyrddin. Disgwylir i'r grŵp hwn ddod i benderfyniad a chyflwyno argymhellion a chynllun strategol i'r Cabinet ym mis Mehefin 2023. Yn ogystal â hyn, rydym wedi dechrau cynllun peilot o weithgarwch gorfodi trwy gyfrwng teledu cylch cyfyng gyda lleoliadau problemus wedi'u nodi, a byddwn yn adrodd yn ôl yn 2023/24"</p>
--	--

Oes unrhyw un ar ei ennill?

Arwr amgylcheddol yn helpu i gadw Sir Gâr yn lân

Mae gwirfoddolwr ifanc wedi derbyn canmoliaeth gan Gyngor Sir Caerfyrddin am ei waith amgylcheddol yn ardal Hendy-gwyn ar Daf.

Mae Leon, sy'n 10 oed, yn casglu sbwriel yn ei ardal leol bob dydd, gan helpu i gadw'r ardal yn lân a thaclus.

Fel gwobr am ei waith arbennig cafodd Leon ei wahodd i gael taith tu ôl i'r llenni o amgylch canolfan ailgylchu Nantycaws a Chanolfan Eto.

Yn ystod yr ymweliad, gwelodd Leon y gwahanol brosesau sy'n digwydd i ddeunydd ailgylchu gwastraff y cartref Sir Gaerfyrddin yn ogystal â gweld y broses o drawsnewid eitemau fel rhan o brosiect ailddefnyddio Canolfan Eto.

Gall busnesau hefyd gefnogi eu hamgylchedd lleol drwy fod yn gyfrifol am fwrdd glanhau mewn 2 funud. Mae gan y byrddau ffrâm A hyn bopeth sydd ei angen i lanhau'r ardal gan gynnwys ffyn codi sbwriel a bagiau.

Newid Ymddygiad ar gyfer y Dyfodol

Rydym wedi bod yn gweithio'n agos gyda disgyblion ac athrawon Ysgol Dyffryn Aman a Chlwb Llewod Rhydaman i gynnal ymyrraeth gwrth-sbwriel, ac rydym wedi treialu cyfleuster ailgylchu poteli mewn dwy ysgol i wella'r modd y caiff gwastraff ei reoli. Mae ysgolion eraill eisoes wedi cael gwared ar yr opsiwn o brynu diodydd mewn poteli plastig mewn ymdrech i leihau gwastraff.

Yn ogystal, mae'r ysgol a grŵp cymunedol lleol wedi cynnal nifer o ymgyrchoedd casglu sbwriel cymunedol yn ystod yr ymgyrch, ac yn sgil y digwyddiadau hyn cafwyd trafodaethau ar y ffordd orau o dynnu sylw at y mater o sbwriel yn y gymuned. Cytunwyd i adeiladu cerflun gan ddefnyddio'r deunyddiau a gasglwyd o'r digwyddiad casglu sbwriel, a chytunodd pob partner y byddai thema'r cerflun ar ffurf glôb i gynrychioli'r ddaear, a fyddai'n cael ei lenwi gyda'r holl blastig a sbwriel a gesglir.

Ffurfiwyd gweithdai fel bod plant o Ysgol Dyffryn Aman ac adran Canolfan Amanwy yn cymryd rhan lawn yn y gwaith o lunio a chreu'r glôb sbwriel. Mae'r Cerflun ar hyn o bryd yn Ysgol y Bedol, Rhydaman, a chaiff safle amlycach ei ystyried yn nhref Rhydaman i ddangos bod y cerflun wedi ei wneud o sbwriel a gasglwyd yn y gymuned. Mae hyn yn rhoi addysg ac ymwybyddiaeth i'n cenhedlaeth ifanc yn y Sir i'w hannog newid ymddygiad ar gyfer y dyfodol.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Mae cydymffurfiaeth a llywodraethu yn flaenoriaeth. Rydym yn sicrhau ein bod yn creu ac yn cadw at fframweithiau llywodraethu da a nodwyd yn y strwythurau a'r offer cymorth isod:

- Craffu
- Bwrdd y Rhaglen Newidiadau Gwastraff a Strwythur Llywodraethu
- Tîm Rheoli Busnes gydag Agenda
- Sgyrsiau Iechyd a Diogelwch
- Dangosfwrdd PowerBI
- Cyfarfodydd ariannol
- Risg a Thai ac Adfywio ac Adnoddau Dynol a TG fel aelodau o'r Tîm Rheoli Busnes misol
- Cyfarfodydd misol Marchnata a'r Cyfryngau
- Ar lefel gorfforaethol rydym yn aelodau o'r Fforwm Adfywio, y prosiect 10 tref a'r Tîm Datblygu Rhanbarthol
- Llywodraethu Carbon Sero Net
- Grŵp Monitro Ansawdd Aer
- Cyfarfodydd misol y fflyd
- Adroddiad Blynnyddol
- Hunanasesiadau
- Cynnwys aelodau ehangach y bwrdd gwasanaethau wrth ddatblygu gwasanaethau (Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus)
- Tîm Rheoli Adrannol

Rydym yn monitro hyn drwy ein cynllun cyflawni is-adrannol a'n mesurau perfformiad. Rydym hefyd yn gweithio gydag archwilio mewnol i wella'r modd y caiff y gwasanaethau a ddarperir gennym eu llywodraethu.

3g - Blaenoriaeth Gwasanaeth - Priffyrdd a Thrafnidiaeth

Darparu gwasanaethau a phrosiectau allweddol drwy heriau strategol

Mae'r dyhead am newid dulliau teithio yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru wedi dylanwadu ar ein buddsoddiad mewn seilwaith, yn enwedig o amgylch ein prif ganolfannau poblogaeth lle rydym wedi adeiladu seilwaith newydd i gefnogi dulliau teithio mwy cynaliadwy. Mae'r Is-adran wedi parhau i weithio trwy'r heriau strategol y dylanwadwyd arnynt gan ddylanwadau macro sy'n cynnwys yr economi, gan arwain at ostyngiadau mewn incwm, cyllid refeniw a chyfalaf, datblygu'r Cyd-bwyllgor Corfforaethol sydd â chyfrifoldeb penodol dros gynllunio trafndiaeth, newidiadau i'r terfyn cyflymder diofyn ym mis Medi 2023, Strategaeth Drafnidiaeth Cymru a newid yn yr hinsawdd. Mae'r gwasanaeth wedi bod yn rhagweithiol wrth gyflawni newid; fodd bynnag, mae'r gostyngiad cyson mewn lefelau adnoddau, disgwyliadau cynyddol gan y cyhoedd, pwysau'r gadwyn gyflenwi a dirywiad yng nghyflwr asedau yn arwain at amgylchedd gweithredu anodd i wasanaethau.

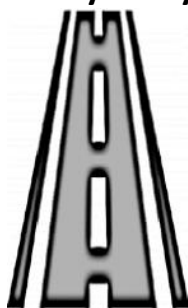
Pam y mae hyn yn bwysig?

- Ni fu rôl y system Trafnidiaeth a Phriffyrdd erioed yn bwysicach na heddiw pan fydd cymdeithas yn parhau i adfer yn sgil digwyddiadau byd-eang ac yn mynd i'r afael â heriau allweddol datgarboneiddio, anghydraddoldeb, datblygu tai a chymunedau cynaliadwy, addysg, iechyd, llesiant a'r economi leol.
- Mae ein rhwydweithiau priffyrdd a thrafnidiaeth yn sail i ffyniant economaidd Sir Gaerfyrddin, gan hwyluso mynediad at gyfleoedd cyflogaeth a dysgu, cysylltiadau cymdeithasol, iechyd, hamdden, teithio llesol a darparu gwasanaethau sy'n cyffwrdd â phob cartref bob dydd. Mae cysylltedd a hygyrchedd yn ganolog i hwyluso llesiant economaidd a chymdeithasol a byddwn yn parhau i ddatblygu a gwella ein seilwaith lleol er mwyn cefnogi ein cymunedau.

Pa mor dda ydyn ni'n gwneud (a sut ydyn ni'n gwybod)? 📌 Ffynonellau tystiolaeth

Mesurau Llwyddiant / Egluro'r Canlyniadau

○ Ffyrdd sydd mewn cyflwr gwael 2022/23:

3.1% o'n Dosbarth A - Gwelliant
ar 3.6% yn 2021/22

2.4% o'n Dosbarth B - Gwelliant
ar 2.8% yn 21/22

10.1% o'n Dosbarth C - Gwelliant
ar 11.7% yn 21/22

Mae'r gwelliant yn dyst i fuddsoddiad wedi'i dargedu gan ddefnyddio model blaenoriaethu sy'n seiliedig ar risg ac sy'n cael ei arwain gan dystiolaeth.

- Roedd mwyafrif yr ymatebwyr i'n harolwg trigolion yn 2022 naill ai'n **anghytuno'n gryf neu'n anghytuno â'r datganiad 'mae cysylltiadau trafndiaeth da o'm cwmpas'**, gyda sgôr mynegai cyfartalog cyffredinol o **-0.41**) Gall cysylltiadau trafndiaeth gwael gyfyngu ar annibyniaeth unigolyn a'i allu i fynd o gwmpas ei fywyd

arferol o ddydd i ddydd, gan gynnwys gallu teithio i'r gwaith. Gall hyn waethygu teimladau o unigedd a chyfyngu ar allu unigolyn i wella ei hun a chael mynediad at gyfleoedd i wella ei iechyd a'i lesiant.

Cynnydd yn 2022/23

- Mae cynnal a chadw'r rhwydwaith priffyrdd yn bwysig er mwyn sicrhau bod gan drigolion fynediad at wasanaethau, mae hefyd yn bwysig sicrhau bod trigolion mwy agored i niwed yn cael gofal a chymorth, yn enwedig yn ystod misoedd y gaeaf. Mae llwybrau priffyrdd strategol yn cael eu trin â halen, fel rhan o'n cynllun cynnal a chadw dros y gaeaf i sicrhau bod modd cynnal gwasanaethau a chyflenwadau hanfodol. Yn ystod tymor y gaeaf 22/23 mae'r gwasanaeth wedi lledaenu 8,951 tonnall o halen ac wedi gweithredu ar 116 achlysur. Mae'r gweithgarwch y gaeaf hwn wedi tyfu 46% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, gyda 4,030 tonnall yn fwy o halen yn cael ei ddefnyddio.

<p>Archwiliad Mewnol</p> 	<p align="center">Cynnal a Chadw Priffyrdd/Diogelwch Ffyrdd (Cyhoeddwyd yr Adroddiad Terfynol: 23 Awst 2022)</p> <p align="center">Sgôr Sicrwydd: Uchel</p> <p>Amcan yr Archwiliad: Amcan yr adolygiad oedd rhoi sicrwydd bod y dyraniad a restrir ar Raglen Gyfalaf yr Awdurdod ar gyfer Grantiau Diogelwch Ffyrdd yn cael ei wario'n briodol</p>	<p>Sgôr Sicrwydd:</p> <table border="1"> <tr><td align="center">Uchel</td></tr> <tr><td align="center">Derbyniol</td></tr> <tr><td align="center">Isel</td></tr> </table>	Uchel	Derbyniol	Isel
Uchel					
Derbyniol					
Isel					

- Rydym wedi cwblhau'r gwaith o ddatgarboneiddio ein sector goleuadau stryd, mae ein rhaglen o fuddsoddi mewn goleuadau LED wedi lleihau ein defnydd o ynni 62%.
- Teithio Llesol - adeiladu pont cyd-ddefnyddio a llwybr teithio llesol sy'n cysylltu gogledd a de Llanelli yn unol â'n Prif Gynllun Teithio Llesol ar gyfer y dref. Mae cynnydd hefyd wedi'i wneud ar gynlluniau eraill yng Nghaerfyrddin, Sanclêr, Rhydaman, Cross Hands a Phorth Tywyn.
- Strydoedd Ysgol – cyflwynwyd dwy fenter strydoedd ysgol, un yn ysgol Glan y Môr, Porth Tywyn a'r llall yn y Morfa, Llanelli.
- Newid Ymddygiad - mae gwaith wedi dechrau gydag ysgolion yn Llanelli i annog pobl ifanc i gerdded a beicio i'r ysgol. Mae hyn yn fwy heriol a bydd yn cymryd amser i'w gyflawni.
- Mae Addysg Diogelwch Ffyrdd wedi chwarae rhan allweddol wrth gadw pobl ifanc yn ddiogel, yn ogystal â chymorth hyfforddiant beicio neu waith i gyflawni'r amcan llesiant i bobl ifanc gael y dechrau gorau mewn bywyd. Dros y flwyddyn cafodd 969 o ddisgyblion hyfforddiant yn erbyn targed o 950, cafodd 620 o ddisgyblion hyfforddiant beicio yn erbyn targed o 600. Cynhaliwyd deunaw menter y tu allan i ysgolion i wella diogelwch ar y ffyrdd, sydd ychydig yn fyr o'r ffigur targed o 20.
- Gorsafoedd Tywydd:

				
<p>Gwnaethom osod 3 gorsaf dywydd ychwanegol ym Mhorth-y-rhyd, Llangadog a Meidrim er mwyn gallu rhagweld y tywydd yn fwy cywir i wella effeithiolrwydd gwasanaethau priffyrdd y Gaeaf gymaint ag y bo modd. Bydd llwybrau trin y gaeaf yn cael eu hadolygu cyn tymor 2023/24</p>				
				

- ⦿ Agorwyd ffordd gyswllt Cross Hands ym mis Hydref 2022, mae'r darn mawr hwn o seilwaith newydd wedi ysgogi datblygiad economaidd ac wedi bod o gymorth i ddatblygu'r safle cyflogaeth strategol yn Cross Hands. Mae Ffordd Gyswllt Cross Hands sy'n 2.1Km o hyd yn darparu cymhareb cost / budd o dros 4.5 gyda £65.9M o fudd economaidd i gymunedau Sir Gaerfyrddin.
- ⦿ Rydym wedi datblygu ein contractau adeiladu Peirianeg Sifil Fframwaith Rhanbarthol i ddarparu cyfleoedd i fusnesau bach a chanolig wneud cynigion am waith a thyfu.
- ⦿ Mae cysylltedd strategol yn bwysig i gefnogi twf economaidd, felly rydym wedi parhau i gydweithio â phartneriaid rhanbarthol ar y cynlluniau hirdymor ar gyfer system drafnidiaeth Metro De-orllewin Cymru sy'n cyd-fynd â dyheadau Trafnidiaeth Cymru. Yn ystod 2022/23 gwnaethom gefnogi'r cynnig gan *Grand Union Trains* am "Gytundeb Mynediad Agored" i redeg gwasanaethau rheilffyrdd strategol newydd o Gaerfyrddin i Lundain i wella cysylltedd a lleihau amseroedd teithio ar y rheilffyrdd i ddinasoedd
- ⦿ Rydym wedi parhau i weithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru i ysgogi buddsoddiad i gynorthwyo gyda'r gwaith o ddarparu rhaglenni gwaith sy'n helpu i gyflawni'r amcanion Llesiant. Yn 2022/23, cafodd £8.7 miliwn ei ysgogi i helpu i gyflawni buddsoddiad seilwaith sy'n cyd-fynd â Strategaeth Trafnidiaeth Cymru
- ⦿ Yn ogystal â chyllid Llywodraeth Cymru, mae gwaith wedi parhau ar Lwybr Dyffryn Tywi, roedd ein cais i Lywodraeth y DU am gyllid Ffyniant Bro yn llwyddiannus gan ddarparu £16.7 miliwn o fuddsoddiad gan Lywodraeth y DU. Mae'r cynnydd wedi canolbwyntio ar gynllunio, tir a dylunio. Mae Gorchymyn Prynu Gorfodol wedi'i gyhoeddi i gynnal momentwm y prosiect. Mae'n brosiect heriol yr ydym yn parhau i'w reoli trwy gyfrwng Bwrdd Prosiect ar gyfer rheoli risg yn rhagweithiol.
- ⦿ Datblygiad economaidd â chymorth drwy ymateb yn amserol i ymgynghoriadau'r awdurdod priffyrdd ynghylch ceisiadau cynllunio a chwiliadau priffyrdd. Ymatebwyd i 82.4% o ymgynghoriadau cynllunio o fewn 21 diwrnod o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol o 60%. Ymatebwyd i 94% o'r ymholiadau chwilio o fewn yr amserlen statudol.
- ⦿ Grymuso cymunedau – mae'r Cyngor wedi cydweithio â Heddlu Dyfed-Powys, Gan Bwyll a Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru i wella diogelwch ar y ffyrdd. Roeddem yn un o wyth ardal i gyflwyno terfynau cyflymder 20 mya, rydym wedi gweithio gyda phartneriaid ar wyllo cyflymder y tu allan i ysgolion, cyflwyno camerâu cyflymder cyfartalog ar ffyrdd risg uchel a pharhau i gefnogi addysg i ysgogi newid ymddygiad.

Oes unrhyw un ar ei ennill?

Lansio bysiau newydd trydan TrawsCymru T1

Cefnogi llwybrau trafndiaeth gyhoeddus craidd ar draws gwasanaeth craidd y sir a, lle bo hynny'n bosibl, datgarboneiddio'r sector trafndiaeth gyhoeddus. Mae llwybr bws T1 Caerfyrddin i Aberystwyth bellach yn cael ei wasanaethu gan wyth bws trydan gyda seilwaith ategol wedi'i adeiladu er mwyn gweithredu'r gwasanaeth. Cafodd y prosiect T1 ei gyflawni gan Sir Gaerfyrddin mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru a Trafnidiaeth Cymru.

Mae'r rhwydwaith seilwaith Cerbydau Trydan yn parhau i dyfu

Mae seilwaith gwefru cerbydau trydan wedi'i osod mewn depos gweithredol allweddol eleni ac mae cerbydau casglu sbwriel trydan newydd wedi'u caffael.

Mae'r Cyngor Sir wedi cyflwyno pwyntiau gwefru trydan mewn 52 o leoliadau ar draws y sir (45 cyflym, 6 chwim ac 1 chwim iawn).

Ar draws ein rhwydwaith gwefru cyflym (41 safle – cyn hir bydd yna 43 ohonynt) yn ystod 2022 cafwyd 4230 sesiwn, a chyflwynwyd 58,490 kWh.

Yr amser aros ar gyfartaledd fesul sesiwn oedd ychydig dros 2 ½ awr.

Yn gynharach yn 2022 gwnaethom agor canolfan gwefru chwim Cross Hands at ddefnydd y cyhoedd.

Ers agor mae 5,589 o sesiynau gwefru wedi bod gan dynnu 131,075 kWh o ynni. Mae hyn yn cyfateb i 384,050 milltir cerbyd trydan / 74.1 tonnell o arbedion Co2. Rydym wedi gosod cyfanswm o 52 o bwyntiau gwefru.

Rydym hefyd wedi gweithio mewn partneriaeth â Trafnidiaeth Cymru i osod 2 beiriant gwefru 50kW yn: Llanybydder (wedi'i gwblhau), Llanymddyfri (wedi'i gwblhau), Rhydaman a Chastellnewydd Emlyn.

Beth a sut gallwn ni wneud yn well

Gweler ein cynllun cyflawni i gyflawni'r amcan hwn yn Atodiad 7

Trefniadau Llywodraethu

Mae strwythurau ffurfiol ar waith i reoli perfformiad busnes a pherfformiad prosiectau strategol sy'n cyd-fynd â'r strwythur rheoli corfforaethol, y Cabinet, y Cyngor a Phwyllgorau Craffu.

Caiff perfformiad a darpariaeth eu rheoli drwy Dîm Rheoli Busnes a Phrosiectau Strategol Is-adrannol gydag adolygiadau yn y timau Rheoli Adrannol a Rheoli Corfforaethol. Rydym yn parhau i ddatblygu ein dull seiliedig ar risg i ddeall meysydd sy'n peri pryder.

Wrth reoli risg rhoddir ystyriaeth i natur y gwaith, lefel yr uchelgais a lefel y newid strategol sy'n cyd-fynd â strategaeth genedlaethol a lleol mewn perthynas â rôl system priffyrdd a thrafnidiaeth. Caiff y risgiau corfforaethol eu hadolygu bob dau fis i'r Tîm Rheoli Corfforaethol. Caiff risgiau eu cynnwys yn y Cynllun Busnes Adrannol.

Caiff Byrddau Prosiect gyda chynrychiolaeth gan uwch-swyddogion ar draws awdurdodau eu sefydlu ar gyfer prosiectau mawr i gefnogi'r gwaith o lywodraethu. Yn 2022/23 roedd byrddau prosiect penodol ar waith ar gyfer Llwybr Dyffryn Tywi, bws trydan T1 a newidiadau terfyn cyflymder diofyn i 20mya.

Mae Cyllidebau Refeniw a Chyfalaf yn cael eu hadrodd yn chwarterol i'r Pwyllgor Craffu. Caiff Cynlluniau Busnes Adrannol eu llunio a'u hadolygu bob blwyddyn. Maent yn cael eu cyflwyno i amryw bwyllgorau craffu.

Bydd y Cyd-bwyllgor Corfforaethol sy'n gyfrifol am Gynllunio Trafnidiaeth Rhanbarthol a Phwyllgor Craffu rhanbarthol a Grŵp Cyfarwyddwyr Trafnidiaeth Rhanbarthol yn rheoli datblygiad y Cynllun Trafnidiaeth